

UNIWERSYTET EKONOMICZNY W KATOWICACH

WYDZIAŁ FINANSÓW I UBEZPIECZEŃ
KIERUNEK

FINANSE I ZARZĄDZANIE W OCHRONIE ZDROWIA

MAGDALENA ANNA SZCZĘSNA

(117952)

**SPRAWOZDANIE FINANSOWE I JEGO ANALIZA
JAKO NARZĘDZIE DO OCENY KONDYCJI
FINANSOWEJ PRZEDSIĘBIORSTWA NA
PRZYKŁADZIE CENTRUM WYPALANIA BLACH
SPÓŁKA CYWILNA**

Praca magisterska
napisana w Katedrze Finansów i Rachunkowości
pod kierunkiem dr Bogumiła Galicy

Pracę akceptuję

.....

Data

Podpis promotora

KATOWICE 2018

Katowice, dn.

Magdalena Szczęsna

Wydział Finansów i Ubezpieczeń

Finanse i Zarządzanie w Ochronie Zdrowia

OŚWIADCZENIE

Świadom(a) odpowiedzialności prawnej oświadczam, że złożona praca magisterska/licencjacka pt.: „Sprawozdanie jako źródło informacji o kondycji finansowej przedsiębiorstwa na przykładzie Centrum Wypalania Blach Spółka Cywilna” została napisana przeze mnie samodzielnie.

Równocześnie oświadczam, że praca ta nie narusza praw autorskich w rozumieniu ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. 1994, nr 24, poz. 83) oraz dóbr osobistych chronionych prawem.

Ponadto praca nie zawiera informacji i danych uzyskanych w sposób nielegalny i nie była wcześniej przedmiotem innych procedur związanych z uzyskaniem dyplomów lub tytułów zawodowych uczelni wyższej.

Wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych oraz nieodpłatne udostępnienie mojej pracy w celu oceny samodzielności jej przygotowania przez system elektronicznego porównywania tekstów oraz przechowywania jej w bazie danych tego systemu.

Oświadczam także, że wersja pracy znajdująca się na przedłożonej przeze mnie płytce CD jest zgodna z wydrukiem komputerowym pracy.

.....
Podpis Autora

Pracę wstępnie przyjmuję

.....
Data

Podpis Promotora

SPIS TREŚCI

OŚWIADCZENIE	2
SPIS TREŚCI	3
WSTĘP	5
ROZDZIAŁ I. CHARAKTERYSTYKA SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH.....	7
1.1. Istota i cel sporządzania sprawozdań finansowych	7
1.2. Zasady sporządzania sprawozdań finansowych	13
1.3. Metody wyceny aktywów i pasywów	17
1.4. Elementy rocznego sprawozdania finansowego	20
ROZDZIAŁ II. ANALIZA EKONOMICZNA JAKO NARZĘDZIE SŁUŻĄCE DO OCENY DZIAŁALNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTWA.....	31
2.1. Istota i przedmiot analizy ekonomicznej	31
2.2. Rodzaje analiz sporządzanych w przedsiębiorstwie	35
2.3. Podstawowe źródła informacji wykorzystywane w analizie ekonomicznej	40
2.4. Metody stosowane w analizie finansowej	45
ROZDZIAŁ III. WSTĘPNA OCENA SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH ORAZ ZAKRES ANALIZY EKONOMICZNEJ I FINANSOWEJ	51
3.1. Zakres i zasady analizy wskaźnikowej sprawozdań finansowych	51
3.2. Analiza wstępna rocznego sprawozdania finansowego	53
3.3. Narzędzia analizy wskaźnikowej	58
3.4. Modele analizy ekonomicznej	68
ROZDZIAŁ IV. WYKORZYSTANIE ANALIZY WSKAŹNIKOWEJ W OCENIE DZIAŁALNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTWA CENTRUM WYPALANIA BLACH SPÓŁKA CYWILNA.....	75
4.1 Ogólna charakterystyka przedsiębiorstwa	75
4.2 Zasady prowadzenia ksiąg rachunkowych, zasady wyceny aktywów i pasywów przedsiębiorstwa	75

4.3 Analiza wstępna rocznego sprawozdania finansowego przedsiębiorstwa	77
4.4 Analiza sprawności działania przedsiębiorstwa	85
4.5 Analiza rentowności przedsiębiorstwa.....	88
4.6 Analiza płynności finansowej spółki.....	90
4.7 Analiza zadłużenia spółki	91
ZAKOŃCZENIE	94
LITERATURA.....	96
SPIS TABEL	99
SPIS SCHEMATÓW	100

WSTĘP

Celem niniejszej pracy, jest ukazanie, iż poprawnie przeprowadzona analiza finansowa sprawozdania finansowego jest źródłem informacji o kondycji finansowej przedsiębiorstwa, jego wyników oraz innych kluczowych informacji finansowych, na praktycznym przykładzie spółki: Centrum Wypalania Blach spółka cywilna. Analiza finansowa jest jednym z najlepszych narzędzi badawczych, które są wykorzystywane do niezależnej oceny przedsiębiorstwa, oraz pozwalające przedstawić poszczególne wielkości lub wskaźniki ekonomiczne, umożliwiające wydanie opinii o sytuacji ekonomicznej i finansowej analizowanej jednostki. Analiza taka, musi zostać oparta o dane, które muszą być właściwie dobrane, kompletne oraz wolne od wszelkich zniekształceń. Takimi danymi są informacje zawarte w sprawozdaniach finansowych, które poszczególne podmioty gospodarki rynkowe, są zobligowane do sporządzania i publikacji. Jest to o tyle istotne, że źle dobrane informacje, nierzetelne dane lub zawierające zniekształcenia, spowodować mogą iż taka analiza dostarczy złych wniosków, stąd autor pracy nie tylko skupia się na aspekcie technicznym analizy finansowej, ale także na składniku, będącym podstawą analizy jakim jest sprawozdanie finansowe.

W rozdziale pierwszym pracy, omówione zostało sprawozdanie finansowe, nie tylko jako klasyczny produkt rachunkowości. Omówione zostały wszelkie zasady jego sporządzenia oraz kluczowe elementy, które są wykorzystywane w cyklu analizy ekonomicznej i finansowej. Przedstawione zostały problemy dotyczące zasad jego sporządzania oraz metody i zasady wycen.

W drugim rozdziale zaprezentowano pojęcie analizy finansowej, jej podział, znaczenie oraz cele, które przyświecają analizie ekonomicznej i finansowej. Szeroko zostały omówione zasady wykonywania analiz finansowych, ich metody oraz źródła informacji, które stanowią podstawę kompleksowej analizy finansowej. Przedstawione zostały zasady przygotowywania analizy wstępnej stanowiącej bazę do wyrobienia poglądu na temat jednostki oraz omówione zostały teoretyczne zakresy analizy wskaźnikowej, stanowiącej główny element analizy finansowej sprawozdań finansowych podmiotów gospodarczych.

W trzecim rozdziale przedstawiono teorię analizy finansowej wstępnej oraz wskaźnikowej analizy zjawisk ekonomicznych zachodzących w przedsiębiorstwie. Został

w tym rozdziale opisany także zakres analizy finansowej oraz sposoby przygotowywania danych do analizy, w taki sposób aby można je było prawidłowo interpretować. Przedstawione zostały teoretyczne kwestie interpretacji poszczególnych wskaźników, w jaki sposób dokonać na ich podstawie oceny. Wyjaśnione zostały zasady doboru próby do analizy, danych, przygotowania sprawozdania analitycznego oraz w jaki sposób odczytywać informacje, zawarte w sprawozdaniu finansowym.

Czwarty rozdział został poświęcony praktycznemu zastosowaniu kompleksowej analizy finansowo-ekonomicznej, na przykładzie sprawozdania finansowego przedsiębiorstwa Centrum Wypalania Blach spółka cywilna wraz z omówieniem sprawozdania finansowego i podstaw jego sporządzenia na podstawie aktualnie obowiązujących przepisów rachunkowych.

Praca została napisana w oparciu o literaturę z zakresu finansów, rachunkowości, prawa finansowego oraz międzynarodowych stosunków ekonomicznych. Na bibliografię składają się pozycje zwarte, artykułowe, akta normatywne, które uzupełnia materiał źródłowy i dane z serwisów internetowych. Niniejsza praca podzielona została na cztery rozdziały.

ROZDZIAŁ I. CHARAKTERYSTYKA SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH

1.1. Istota i cel sporządzania sprawozdań finansowych

Prawidłowe zarządzanie nowoczesnymi przedsiębiorstwami jest nie możliwe, jeżeli nie posiada się do tego odpowiednich danych liczbowych, które obrazują stan majątkowy i finansowy tych przedsiębiorstw, jak również realizację należących do tych firm zadań gospodarczych oraz uzyskiwane rezultaty. Największą część tych danych daje rachunkowość. Ich zakres może się mocno różnić w różnych organizacjach, co wiąże się ze specyfiką konkretnych firm. Niemniej jednak w każdej jednostce tworzy się typowe zestawy danych, informacji ekonomicznych.¹

Sprawozdawczość finansowa jest częścią systemu rachunkowości finansowej, jak i jej ostatecznym etap. W zakresie rachunkowości finansowej przygotowuje się informacje w głównej mierze dla odbiorców zewnętrznych, ale również wewnętrznych, natomiast przekazuje się je głównie za pośrednictwem sprawozdań finansowych. Zarówno polskie prawo bilansowe, jak i Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSFF) zawierają w sobie odniesienie do sprawozdań finansowych o ogólnym przeznaczeniu.² Sprawozdawczość finansowa to jeden z trzech głównych działów w rachunkowości, w ujęciu tradycyjnym. W interpretacji współczesnej jest także główną częścią rachunkowości finansowej, jak i stanowi jej końcowy efekt.

„Sprawozdawczość finansowa to sklasyfikowany zbiór wyselekcjonowanych oraz syntetycznych danych, tworzonych głównie przez rachunkowość finansową oraz częściowo poza nią, które odnoszą się do przeszłej i obecnej sytuacji finansowej oraz majątkowej jednostki i jej wyniku finansowego, pozwalając na wyciągnięcie wniosków

¹ Z. Messner, J. Pfaff, *Rachunkowość finansowa*, Część I, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009, s. 55 oraz E. Nowak, *Analiza sprawozdań finansowych*, PWE, Warszawa 2008, s. 17; por. też Z. Messner (red.), *Analiza standardów rachunkowości*, Wydawnictwo AE im. K. Adamieckiego, Katowice 2006.

² R. Seredyński, M. Krupa, A. Stawowy, S. Jałowiecka-Madeja, *Międzynarodowe Standardy Rachunkowości*, Poltext, Warszawa 2009, s. 242.

dotyczących przyszłości”.³ Do owych danych zalicza się poniższe informacje:

- źródła pochodzenia zasobów,
- stany tych zasobów,
- koszty oraz przychody, czyli wykonanie procesów gospodarczych,
- wyniki finansowe uzyskane przez firmę.

Informacje, jakie tworzy się w zakresie rachunkowości, mogą mieć różnorodne cele. Po pierwsze są one niezbędne przy zarządzaniu działalnością poszczególnych przedsiębiorstw, a co za tym idzie, służą głównie celom wewnętrznym określonych firm. Duża część tych danych jest później przekazywana otoczeniu tej firmy, głównie ich potencjalnym inwestorom, instytucjom finansowym, skarbowym, statystycznym itd., z tego też względu dane te przetwarzają się w rachunkowości organizacji oraz wykorzystuje w celach wewnętrznych, a także zewnętrznych.

W ustawodawstwie, zarówno krajowym, jak również międzynarodowym, nie ma jednoznacznej definicji dla sprawozdania finansowego. M. Hulicka poświęca uwagę tylko pewnym jego kwestiom oraz wylicza jego części składowe.⁴ Tak samo jest w przypadku literatury przedmiotu, gdzie sporadycznie definiuje się sprawozdanie finansowe. Jednak chyba najbardziej oddająca charakter sprawozdania finansowego jest definicja, w zgodzie z którą: „(...) *sprawozdanie finansowe wyraża raportowanie (...) określonych części działalności gospodarczej danego podmiotu, przy zastosowaniu konwencjonalnej formuły opisu i prezentacji danych czerpanych z ewidencji księgowej i charakteryzujących sytuację majątkową, finansową oraz wynikową tego podmiotu*”.⁵ Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR) określają sprawozdanie finansowe jako uporządkowane zobrazowanie sytuacji finansowej przedsiębiorstwa i dokonywanych przez nią transakcji. Te Standardy ukazują takie sprawozdanie jako sprawozdanie przeznaczenia ogólnego.⁶ Według koncepcji W. Gabrusewicza i J. Samelaka, sprawozdanie finansowe to nic innego jak zbiór zestawień liczbowych lub także liczbowo- opisowych, kreowanych okresowo oraz jednorazowo dla określonego kręgu odbiorców, w zgodzie z ich wytycznymi, jak również przepisami prawa.⁷

³ W. Gabrusewicz, J. Samelak, *Rachunkowość finansowa. Obszary problemowe*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2008, s. 299.

⁴ M. Hulicka, *Oszukańcza sprawozdawczość finansowa. Wpływ rzetelnej rewizji finansowej na efektywność nadzoru korporacyjnego i ograniczanie asymetrii informacji na rynku kapitałowym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2008, s. 23.

⁵ M. Gmytrasiewicz, A. Karmańska, *Rachunkowość finansowa*, Difin, Warszawa 2002.

⁶ M. Hulicka, *Oszukańcza sprawozdawczość finansowa...*, op. cit., s. 23.

⁷ W. Gabrusewicz, J. Samelak, *Rachunkowość finansowa...*, op. cit., s. 300; por. W. Gabrusewicz, *Sprawozdawczość finansowa*, Wydawnictwo WSHIR, Poznań 2005.

Głównym celem do stworzenia sprawozdania finansowego przez określone przedsiębiorstwo jest pokazanie okresowego obrazu tak obecnego stanu aktywów, jak również ze strony źródeł finansowania tych zasobów, w charakterze kapitałów własnych i różnego typu zobowiązań. Dodatkowo w sprawozdaniu obrazuje się uzyskiwane przychody z działalności gospodarczej, koszty uzyskania tych przychodów oraz straty, jak również zyski nadzwyczajne i obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego, co w efekcie daje końcowy rezultat finansowy uzyskiwany w konkretnym okresie sprawozdawczym. Trzeba zaznaczyć więc, że głównym celem robienia sprawozdania finansowego okazuje się być zobrazowanie sytuacji majątkowej i finansowej danego przedsiębiorstwa.

Sprawozdanie finansowe w nawiązaniu do powyższych musi się charakteryzować pewnymi cechami, które świadczą o jego poprawności, do których zalicza się:⁸

- zrozumiałość (przejrzystość),
- istotność zawartych informacji,
- jednolitość,
- kompletność,
- rzetelność (wiarygodność),
- sprawdzalność,
- ciągłość,
- terminowość.

Wiarygodność (rzetelność) znaczy, iż informacje zawarte w sprawozdaniu finansowym muszą być zgodne z rzeczywistością w gospodarce firmy. Dane ujęte w sprawozdaniu finansowym powinny zostać poddawane weryfikacji, a co za tym idzie, porównywane z rzeczywistością przez dokonywanie inwentaryzacji, sprawdzania poprawności w wycenie majątku, jak również stanu kont bankowych, ustalonych należności, a także innych pozycji aktywów oraz pasywów.

Sprawdzalność natomiast stanowi nic innego jak możliwość porównania danych ze sprawozdania finansowego do źródeł ich pochodzenia, czyli z informacjami wynikającymi z księgowych dokumentów i ksiąg rachunkowych.

Przejrzystość, jak również zrozumiałość oznaczają, że informacje sprawozdawcze podaje się w takich układach, że pomocne są w stwierdzeniu ich wzajemnych powiązań i zależności. Wartości liczbowe powinny zostać jasno oraz zrozumiale ukazane dla odbiorców danego sprawozdania. Oznacza to, iż sprawozdanie jest robione w sposób zrozumiały

⁸ Z. Messner, J. Pfaff, *Rachunkowość finansowa*, op. cit., s. 256.

oraz prosty, co dotyczy głównie powiązań pomiędzy tymi poszczególnymi wartościami, które ujęte zostały w sprawozdaniu finansowym, jak dla przykładu wartość należności i zobowiązań, wielkość majątku trwałego oraz obrotowego, wartość ogólna dla kapitałów własnych w odniesieniu do wielkości kredytów, stan realnych należności, jak również własnych środków pieniężnych.

Jednolitość polega na tworzeniu sprawozdania finansowego w zgodzie z takimi samymi zasadami w określonych okresach sprawozdawczych oraz przez różnego rodzaju jednostki gospodarcze. Ustawa o rachunkowości zawiera także załączniki z wzorami jednolitymi:

- Informacji dodatkowej;
- Bilansu;
- Rachunku zysków i strat;
- Rachunku przepływów pieniężnych;
- Zestawienia zmian w kapitale (funduszu) własnym dla ogółu podmiotów gospodarczych, biorąc po uwagę specyfikę banków oraz zakładów ubezpieczeń.

Podmioty gospodarcze powinny zatem stosować wymienione wyżej wzory sprawozdań.

Poprzez istotność zawartych informacji rozumie się odejście od zbytniej rozbudowy sprawozdania finansowego, jak również skupianie się na tylko niezbędnych informacjach, których nie da się pominąć, aby poprawnie ocenić sytuację przez docelowego odbiorcę, by nie doprowadzić do błędnych przedsięwzięć.

Ciągłość natomiast opiera się na gwarancji zgodności informacji w ciągu całego określonego okresu i prowadzi do gwarancji ich porównywalności. Co do zasady, każdy bilans w danym czasie sprawozdawczym zawsze jest jednocześnie początkowym bilansem w następnym okresie.⁹

Kompletność polega na ujęciu w sprawozdaniu wszystkich rodzajów składników zysków oraz przychodów, aktywów i pasywów, jak również kosztów oraz strat.

Terminowość polega na zobowiązaniu jednostek gospodarczych do robienia sprawozdania finansowego w terminie określonym przez Ustawę o rachunkowości.¹⁰

Poza wymienionymi wyżej cechami, każde dobre sprawozdanie finansowe musi spełniać pewne wymogi formalne, jakimi są na przykład:

- nazwa oraz adres podmiotu gospodarczego, do którego odnosi się sprawozdanie;

⁹ Z. Messner, J. Pfaff, *Rachunkowość finansowa*, op. cit., s. 257.

¹⁰ K. Sawicki (red.), *Rachunkowość finansowa*, PWE, Warszawa 2004, s. 368-369.

- data stworzenia sprawozdania;
- data, na którą tworzy się sprawozdanie;
- oraz podpisy osób, które odpowiedzialne są za tworzenie tego sprawozdania.

Sprawozdanie powinno być napisane w języku polskim i ujęte w krajowej walucie. Informacje liczbowe należy podawać z tą samą dokładnością, co w księgach rachunkowych, czyli z dokładnością do 1 grosza. Wartości te można zaokrąglić do tysięcy, o ile nie zaciemni to obrazu podmiotu gospodarczego, którego dotyczy to sprawozdanie finansowe. Sprawozdanie powinno zostać stworzone do dnia zamknięcia ksiąg rachunkowych, przy uwzględnieniu zasad wyceny aktywów i pasywów, a także zasady wyniku finansowego. Informacje zawierające się w sprawozdaniu finansowym mogą być podane z większą szczegółowością, niż została ona zapisana w załącznikach do ustawy, w przypadku gdy wynika to z potrzeb specyficznych jednostki. Jeśli jednak informacje co do poszczególnych pozycji w sprawozdaniu finansowym nie pojawiły się w jednostce w roku obrotowym, jak również w roku poprzedzającym rok obrotowy, to wtedy pomijane są te pozycje przy robieniu sprawozdania finansowego.¹¹

Za adresatów i również kluczowych użytkowników sprawozdania finansowego uznaje się odbiorców zewnętrznych, jak również wewnętrznych. Są to w szczególności:

- zarządzający firmą,
- właściciele (inwestorzy) oraz ich analitycy finansowi oraz doradcy,
- wierzyciele (np. dostawcy, kredytodawcy i inni wierzyciele),
- klienci,
- rządy oraz agendy rządowe,
- pracownicy i ich związki,
- społeczeństwo.

Aby odpowiednio zinterpretować dane mieszczące się w sprawozdaniu finansowym potrzebne jest:¹²

- opracowanie sposobu analizy sprawozdania,
- znajomość podstaw rachunkowości,
- zdobyte doświadczenie.

¹¹ K. Sawicki (red.), *Rachunkowość finansowa*, PWE, Warszawa 2004, s. 257.

¹² W. Gabrusewicz, Z. Kołaczyk, *Bilans – wartość poznawcza i analityczna*, Vademecum Rachunkowości, Difin, Warszawa 2005, s. 33; zob. A. Jaruga, M. Frendzel, R. Ignatowski, P. Kabalski, *Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej 2009, Najnowsze zmiany*, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Warszawa 2009, s. 51-70.

Powszechnie przyjmuje się, iż zasady rachunkowości powinny zapewniać, że sprawozdania finansowe prezentują dane, które powinny być:¹³

- 1) użyteczne dla określonych użytkowników w czasie podejmowania decyzji;
- 2) wiarygodne, czyli takie, za pomocą których określone sprawozdania finansowe:
 - ukazują ekonomiczną treść określonych zdarzeń i transakcji, a nie samą tylko kwestię ich prawnej formy,
 - dokładnie ukazują wynik finansowy i sytuację finansową danego przedsiębiorstwa,
 - są sporządzane w zgodzie z zasadą ostrożnej wyceny,
 - są obiektywne, tzn. bezstronne,
 - są kompletne w obszarach wszystkich ważnych aspektów.

Międzynarodowe Standardy Rachunkowości definiują zasady rachunkowości jako konkretne metody, reguły, prawidła, praktyki i konwencje uznawane przez podmiot gospodarczy przy robieniu oraz ukazaniu sprawozdania finansowego. Mówiąc o sprawozdaniu finansowym, należy zwrócić uwagę na konsolidację sprawozdań, oraz na specyfikę skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Przytaczając Ustawę o rachunkowości jednostka *dominująca, mająca siedzibę lub miejsce sprawowania zarządu na terytorium RP, sporządza roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe grupy kapitałowej, obejmujące dane jednostki dominującej i jednostek od niej zależnych wszystkich szczebli, bez względu na to, w jakim państwie znajduje się ich siedziba, zestawione w taki sposób, jakby grupa kapitałowa stanowiła jedną jednostkę.*¹⁴ Poprzez konsolidację trzeba rozumieć spajanie sprawozdań finansowych podmiotów, które stwarzają grupę kapitałową przy pomocy sumowania określonych pozycji sprawozdania finansowego jednostki dominującej, a także podmiotów zależnych i tych, które spółkami handlowymi jednostek zależnych nie są, biorąc pod uwagę konieczność wyłączeń oraz korekt.

Sprawozdanie finansowe przeznaczenia ogólnego to nic innego jak uporządkowane zobrazowanie sytuacji finansowej przedsiębiorstwa, jak również transakcji, które ono przeprowadziło, sporządzane na potrzeby użytkowników, którzy nie mają możliwości ubiegania się o raporty dopasowane do ich konkretnych potrzebnych informacji.

W skład kompletnego sprawozdania finansowego wchodzi:¹⁵

¹³ J. Szczepański, L. Szyszko, *Finanse przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa 2007, s. 484-486.

¹⁴ M. Walczak, *Analiza finansowa w zarządzaniu współczesnym przedsiębiorstwie*, Difin, Warszawa 2007, s. 130.

¹⁵ Ibidem, s. 131.

- 1) Bilans;
- 2) Rachunek zysków oraz strat;
- 3) Sprawozdanie obrazujące:
 - wszystkie zmiany w zakresie kapitału własnego
 - oraz zmiany w kapitale własnym, które nie wzięły się z transakcji kapitałowych, które są sporządzone z właścicielami oraz wypłat na ich rzecz;
- 4) Rachunek przepływów pieniężnych;
- 5) Informacja w zakresie przyjętych zasad rachunkowości, a także dane objaśniające.

Warto również poza sporządzaniem sprawozdania finansowego, dokonywać również analizy finansowej, w szczególności na potrzeby kierownictwa oraz właścicieli jednostki gospodarczej, która uwzględniać będzie opis oraz objaśnienie głównych części finansowych wyników na działalności, które zostały uzyskane przez tą jednostkę, a także jej sytuację finansową oraz główne obszary niepewności, które się do niej odnoszą.

1.2. Zasady sporządzania sprawozdań finansowych

Tworzeniu sprawozdań finansowych towarzyszą dwa podstawowe założenia:¹⁶

- 1) zasada memoriałowa,
- 2) oraz zasada kontynuacji działania.

W zgodzie z pierwszą zasadą „skutki transakcji oraz innych zdarzeń ujmuje się w chwili wystąpienia (a nie wpływu albo wypływu środków pieniężnych) i wykazuje się je w księgach rachunkowych oraz sprawozdaniu z okresu, którego one dotyczą. Przyjęcie tej zasady znaczy, iż w sprawozdaniu finansowym trzeba ująć ogół operacji gospodarczych, które dotyczą określonego roku obrotowego”.¹⁷ Zasada kontynuacji działania natomiast posiada założenie, że przedsiębiorstwo jest zdolne do kontynuowania działalności oraz będzie to czynić w będącej do przewidzenia przyszłości w nie mniejszym zakresie, a także bez postawienia go w stan upadłościowy bądź likwidacyjny, chyba że okaże się to być w niezgodzie ze stanem faktycznym lub prawnym. Taki zamiar przedsiębiorstwo musi ująć w informacji we wprowadzeniu do sprawozdania finansowego.¹⁸ Te dwa podstawowe założenia rozbudowane

¹⁶ A. Helin, *Sprawozdanie finansowe wg MSSF: zasady sporządzania i prezentacji*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2006, s. 138-140.

¹⁷ E. Walińska, *Międzynarodowe standardy rachunkowości...*, op. cit., s. 54-55 oraz E. Nowak, *Analiza sprawozdań finansowych*, op. cit., s. 21.

¹⁸ Z. Fedak, *Zasady wyceny aktywów i pasywów bilansowych ...*, op. cit. oraz K. Sawicki, *Kontynuacja działalności jednostki ...*, op. cit.

są o zasady poprawnej rachunkowości, które są koniecznymi cechami w sprawozdawczości finansowej.

*„Reguła wiernego obrazu obliguje do ujmowania w sprawozdaniu finansowym informacji, jakie posiada zarząd, które nie wynikają z ksiąg, a bez których sprawozdanie może wypaczać obraz sytuacji finansowej jednostki. Z regułą tą związana jest zasada wyższości treści nad formą i rozwiązanie problemu zdarzeń, jakie wystąpiły po dacie bilansu.”*¹⁹

Zasada ostrożnej wyceny ma wprost zastosowanie przy wycenie na dzień bilansowy, a także okazuje się pomocna w czasie tworzenia wyniku finansowego. Dlatego, że co do zasady opiera się na wyliczaniu tylko niewątpliwych przychodów oraz uprawdopodobnionych kosztów, czasem również bywa nazwana zasadą niekonsekwencji. Zgodnie z Ustawą o rachunkowości, zasada ta wymusza:²⁰

- a. w obszarze aktywów aktualizację cen faktycznie za nie zapłaconych bądź kosztów, które zostały poniesione przy ich wytworzeniu;
- b. w obszarze pasywów stwarzanie rezerw na zobowiązania, w zakresie znanego przedsiębiorstwu ryzyka, które potrzebuje poniesienia kosztów oraz jest zagrożone stratą;
- c. w obszarze wyniku finansowego zaliczania w zakres pozostałych przychodów operacyjnych oraz zysków nadzwyczajnych same tylko takie pozycje, których zapłata nie budzi żadnych wątpliwości, za to do pozostałych kosztów operacyjnych, a także strat nadzwyczajnych, tych powyższych składników, dla których jednostka zdobyła wiadomość pomijając już czas ich ponoszenia.

Stosowanie się do zasady ciągłości w stosowanych metodach daje potwierdzenie zapewniania porównywalności informacji sprawozdawczych. Wszystkie jakiegokolwiek odstępstwa od poprzednio ustalonych rozwiązań muszą być ujawnione i odpowiednio opisane wraz ze wskazaniem wpływu liczbowego tych zmian na wynik finansowy.

Zasada współmierności ma odnośniki do dwóch kwestii współmierności:²¹

- współmierności czasowej,
- oraz współmierności przedmiotowej.

¹⁹ G.K. Świdarska, W. Więclaw, *Sprawozdanie finansowe bez tajemnic*, op. cit.

²⁰ Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, t. jedn. Dz. U. 2013, poz. 330 ze zm., art. 3 oraz J. Samelak, *Determinanty sprawozdawczości finansowej...*, op. cit., s. 54-60, a także J. Turyna, *Standardy sprawozdawczości finansowej...*, op. cit., s. 67; zob. ponadto J. Gierusz, *Koszty i przychody w świetle nadrzędnych zasad rachunkowości*, op. cit.

²¹ E. Walińska, *Międzynarodowe standardy rachunkowości...*, op. cit., s. 54-55 oraz E. Nowak, *Analiza sprawozdań finansowych*, op. cit., s. 23.

Ważnym jest tu to, żeby koszty i przychody były zawsze przypisywane do tego samego okresu, jakiego dotyczą, a także, żeby przychodom były przypisywane koszty, które łączą się z tymi samymi przychodami.

Zasada zakazu kompensaty stanowi, iż niemożliwe jest wspólne dopełnienie różniących się rodzajem aktywów i pasywów oraz przychodów i kosztów, które się łączą z nimi, zysków i strat nadzwyczajnych oraz ukazywanie się ich przy robieniu sprawozdania finansowego. W przypadku gdy np. rozrachunki z odbiorcami bez należności wykazują także zobowiązania lub uzyskane zaliczki na poczet dostaw, to właśnie jako takie muszą zostać w bilansie ujęte. Problem z kompensatą pojawia się często w przypadku podatku odroczonego.

Zasada istotności polega na wskazaniu w rachunkowości wszelkich istotnych dla celu oceny sytuacji majątkowej, a także finansowej firmy operacji gospodarczych, przy zachowaniu i użyciu zasady ostrożnej wyceny. Ma ona niebanalne znaczenie w czasie oceny zastosowanych przez przedsiębiorstwo rozwiązań spośród dostępnych, które są akceptowane ustawą lub utrwalone przy pomocy praktyki oraz zwyczajów.

Tworząc sprawozdanie trzeba kierować się kilkoma zasadami. Jedną z nich jest zasada memoriału oraz współmierności. Związana jest ona z porównaniem przychodów do kosztów w celu osiągnięcia odpowiedniego wyniku finansowego. Podmiot gospodarczy jeżeli będzie kontynuować swoją działalność gospodarczą w niezmienionym zakresie w przyszłości, to jest wtedy mowa o zasadzie kontynuacji działania.²² Następnie należy zwrócić uwagę na zasadę ciągłości, która stanowi, że zasady rachunkowości stosuje się w sposób ciągły, przykładowo przy wycenie aktywów oraz pasywów bądź przy ustaleniu wyniku finansowego. Zasada istotności to oddzielanie działań gospodarczych na moment oceny sytuacji majątkowej oraz finansowej. Natomiast zasada nie kompensacji związana jest z tym, iż składniki przychodów oraz kosztów, aktywów oraz pasywów, jak również zysków oraz strat nadzwyczajnych określa się osobno. Przy podejmowaniu decyzji o działalności zakłada się zawsze wystąpienie ryzyka oraz niepewności, trzeba więc kierować się zasadą ostrożności.²³ Jeśli podmiot gospodarczy stosuje te zasady przy sporządzaniu sprawozdań, wówczas uznaje się, że to sprawozdanie jest wiarygodnym źródłem informacji przy ocenie efektywności zarządzania aktywami oraz pasywami.

²² M. Gmytrasiewicz, A. Karmańska, *Rachunkowość finansowa...*, op. cit., s. 334.

²³ J. Szczepański, L. Szyszko, *Finanse przedsiębiorstwa...*, op. cit., s. 292-294.

1.3. Metody wyceny aktywów i pasywów

Wszystkie zasady wyceny stosowane dla aktywów i pasywów zobrazowane zostały w Ustawie o rachunkowości i zgodne są także z przepisami jakie obowiązują w krajach będących członkami Unii Europejskiej, a także z Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości. Wśród najważniejszych zasad znajdują się:²⁴

1. zasada kontynuacji działalności, która stwierdza, że jednostka gospodarcza nie upadnie lub nie ograniczy ani też nie zrezygnuje z prowadzenia obecnej działalności przez przynajmniej jeden następny rok obrotowy;
2. zasada ciągłości, która opiera się na korzystaniu z identycznych zasad, dzięki którym możliwe będzie porównanie danych w następnych latach;
3. zasada ostrożnej wyceny, czyli po cenie nabycia bądź koszcie wytworzenia;
4. zasada wyższości treści ekonomicznej nad formą prawną, w sytuacji gdy nie ma zgodności pomiędzy obrazem rzeczywistym, a przepisami w prawie;
5. zasada istotności, stanowiąca, iż pokazuje się tylko ważne dla wyznaczenia wyniku finansowego bądź dla oceny sytuacji przedsiębiorstwa działania gospodarcze.

Wycena jest niczym innym, jak grupowaniem danych obiektów bądź sytuacji w stosunku co do wielkości finansowych związanych z podmiotem gospodarczym. Jeżeli chodzi o bilans to wielkości te są przyporządkowywane aktywom i pasywowi. Analiza finansowa może być przeprowadzana w sposób prawidłowy, tylko gdy znane są wszystkie odpowiednie do nich zasady wyceny. Aktywa oraz pasywa wyceniane są nie rzadziej niż na dzień bilansowy. Jak podaje MSR wyróżniane są cztery podstawowe metody wyceny: po koszcie historycznym (opierając się o zdarzenia, które miały już miejsce), po koszcie bieżącym oraz wartości realizacji (odzwierciedlając bieżącą sytuację, aktualną), a także po wartości bieżącej (badając informacje mające związek z przyszłością).²⁵

Sposoby wyceny majątku i źródeł jego pochodzenia wyglądają następująco:

1. Dla środków trwałych i wartości niematerialne oraz prawnych stosuje się dwa modele wyceny:

²⁴ J Matuszewicz., P. Matuszewicz, *Rachunkowość...op. cit.*, s. 366-371.

²⁵ *Analiza finansowa w zarządzaniu współczesnym przedsiębiorstwem*, pod red. M. Walczaka, Difin, Warszawa 2007, s. 127.

- Model opierający się na cenie nabycia bądź koszcie wytworzenia, gdzie rzeczowe aktywa trwałe i wartości niematerialne oraz prawne wyceniane są przy pomocy ceny nabycia bądź kosztu wytworzenia, które to zmniejsza się także o skumulowaną amortyzację i skumulowane odpisy aktualizujące, które wynikły z utraty wartości.
 - Model opierający się na wartości przeszacowanej, który dotyczy wartości, jaka jest zmniejszana o skumulowaną amortyzację i skumulowane odpisy aktualizujące, które wynikły z utraty wartości.
2. Dla nieruchomości, wartością początkową jest cena płacona w gotówce, wartością godziwą bądź wartością bieżącą jest ta, dotycząca minimalnych opłat leasingowych, a wartością bilansową ta, na moment, kiedy nie da się określić bieżącej wartości bądź gdy wymiana nie posiada ekonomicznych elementów. Natomiast nieruchomości po początkowym ujęciu, wycenia się według modelu wartości godziwej, gdzie wartość określana jest za pomocą podobnych nieruchomości jakie występują na rynku, bądź według modelu ceny nabycia, gdzie wartość określana jest za pomocą ceny nabycia bądź kosztu wytworzenia, który zmniejszany jest o skumulowaną amortyzację i skumulowane odpisy aktualizujące, które wynikają z utraty wartości.
 3. Dla zapasów do wyceny stosuje się cenę nabycia (materiałów i towarów) bądź koszt wytworzenia (półproduktów, produkcji w toku, produktów gotowych). Cena nabycia swoim zakresem może obejmować: cenę zakupu, koszty związane z załadunkiem i wyładunkiem, transportem, podatki oraz cła importowe i inne koszty. Do kosztu wytworzenia zaś zaliczamy te, które dotyczą bezpośrednio produkcji, jak również obejmują stałe koszty i koszty zmienne. Dla zapasów stosuje się także wartość netto możliwą do uzyskania, którą stanowi różnica między ceną sprzedaży, jaka wynika z prowadzenia działalności gospodarczej, a kosztem związanym z wykończeniem i kosztami poniesionymi w związku ze sprzedażą.²⁶

Jeżeli chodzi o zapasy to bardzo duże znaczenie mają metody wyznaczania ich końcowej wartości. Do tych metod zaliczane są:

- Metoda średnio ważonej ceny (WA), czyli iloraz wartości zapasów i ich ilości.
- Metoda pierwsze przyszło - pierwsze wyszło (FIFO), czyli cena dostawy, znajdująca się w magazynie, która została nabyta w okresie wcześniejszym. Kiedy te zapasy zostaną wyczerpane, wtedy wówczas po cenie kolejnej dostawy.

²⁶ *Analiza finansowa..., op. cit., s. 127.*

- Metoda ostatnie przyszło - pierwsze wyszło (LIFO), czyli cena dostawy, która weszła jako ostatnia. Kiedy zapasy te skończą się, to wówczas wtedy po cenie dostawy wcześniejszej.

- Metoda identyfikacji szczegółowej (SI), czyli cena tych zapasów, które dopasowane są do konkretnych przedsięwzięć, nie biorąc po uwagę daty ich przyjęcia ani zakupu.

4. Dla udziałów w innych jednostkach i inwestycji zaliczanych do aktywów trwałych do wyceny stosuje się cenę nabycia pomniejszoną o odpisy, które wynikają z trwałej utraty wartości bądź według wartości godziwej.
5. Dla należności oraz udzielonych pożyczek stosuje się do wyceny skorygowaną cenę nabycia. Jeżeli należności występują w innej walucie niż krajowa, to początkowa wycena oparta jest na kursie wymiany waluty w przeliczeniu na walutę obcą. Kolejno brany jest pod uwagę kurs zamknięcia, czyli kurs wymiany na określony dzień.
6. Dla inwestycji krótkoterminowych wycena następuje według ceny rynkowej bądź ceny nabycia w zależności od tego, która z nich będzie niższa.
7. Dla środków pieniężnych w walucie krajowej stosuje się wycenę według ich wartości nominalnej. Natomiast dla środków pieniężnych w walucie innej niż krajowa stosuje się wycenę w zgodzie z obowiązującym średnim kursem ogłoszonym przez NBP na koniec roku obrotowego.
8. Jeżeli chodzi o rezerwy to przy ich wycenie trzeba zwrócić uwagę na zmienianie się pieniądza w czasie i na zdarzenia, które dokonały się w przeszłości. Pod uwagę nie bierze się zysków z przewidywanej sprzedaży aktywów. Dla rezerw zatem stosuje się wycenę według wiarygodnej wartości.
9. Dla zobowiązań do wyceny stosowana jest wartość godziwa bądź rynkowa jeżeli podmiot gospodarczy zamierza je sprzedawać do 3 miesięcy, bądź skorygowana cena nabycia.
10. Dla udziałów własnych obowiązuje wycena według ceny nabycia.
11. Dla kapitałów własnych, bez udziałów własnych i pozostałych aktywów oraz pasywów stosuje się wycenę według wartości nominalnej.²⁷

Ustawodawca zostawia niejaką swobodę w doborze metody wyceny aktywów oraz pasywów. Dookreślenie ich wyceny zastać powinno zawarte w polityce rachunkowości

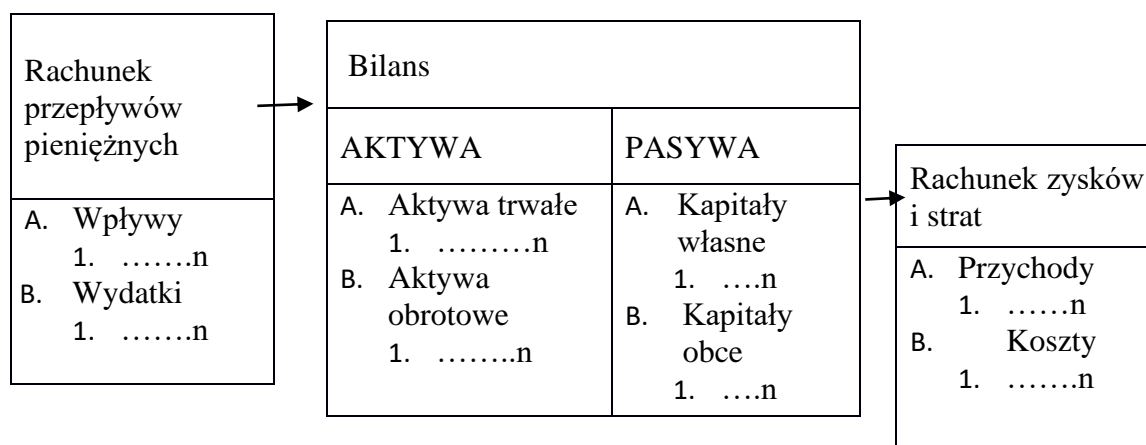
²⁷ B. Micherda, *Podstawy rachunkowości...*, op. cit., s. 125.

uwzględniając zasady wyceny wynikające wprost z zasad nadrzędnych czyli przepisów ustawy o rachunkowości.

1.4. Elementy rocznego sprawozdania finansowego

Każdy podmiot gospodarczy na koniec roku sprawozdawczego ma obowiązek sporządzania sprawozdania finansowego. W tych sprawozdaniach zostać mogą uwzględnione dane na koniec roku bądź dane , które obejmują tylko pewien okres czasu. Podstawowymi elementami sprawozdania finansowego są: bilans, rachunek zysków oraz strat i sprawozdanie z przepływów środków pieniężnych.²⁸ Wymienione dokumenty dają możliwość pozyskania informacji, które podmioty gospodarcze wykorzystują do realizacji postawionych sobie celów.

Bilans daje informacje w temacie poziomu majątku, w zgodzie z funkcją bezpieczeństwa oraz niezależności. Rachunek zysków i strat oparty jest na informacji o wielkości wyniku finansowego, co odpowiada znowu kryterium rentowności oraz efektywności firmy. Sprawozdanie z przepływów środków pieniężnych natomiast niezbędne jest do ustalenia nadwyżki pieniężnej w zgodzie z kryterium wypłacalności.²⁹ Rysunek 1 obrazuje powiązanie pomiędzy tymi sprawozdaniami.

Rysunek 1 Powiązania sprawozdań finansowych

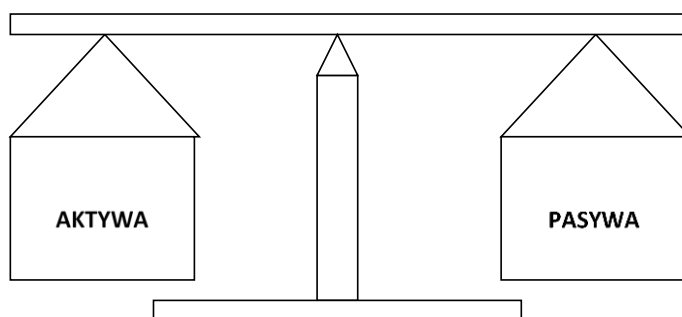
Źródło: Opracowano na podstawie: *Rachunkowość zarządcza*, pod red. T. Kiziukiewicz, Ekspert, Wrocław 2009, s. 63.

²⁸ J. Szczepański, L. Szyszko, *Finanse przedsiębiorstwa...*, op. cit., s. 292.

²⁹ *Rachunkowość zarządcza*, pod red. Teresy Kiziukiewicz, Ekspert, Wrocław 2009, s. 63.

Bilans jest jednym z najważniejszych elementów sprawozdania finansowego. Zestawia sytuację majątkową, czyli środki gospodarcze, jak również finansową przedsiębiorstwa, czyli pasywa. Jest on sporządzany na ustalony dzień w bardzo charakterystycznej formie.³⁰ Obowiązkiem każdego podmiotu gospodarczego jest sporządzanie bilansu w jednym z trzech okresów: raz w roku, w ciągu jednego półrocza bądź jednego kwartału. Do bilansu należy brać pod uwagę wszystkie składniki majątku przedsiębiorstwa a także źródła ich pochodzenia, które są w rzeczywistości. Zatem nie wolno wykazywać takich składników, które w przedsiębiorstwie nie miały miejsca. Takie sprawozdanie musi zawierać takie cechy formalne jak: nazwę przedsiębiorstwa, dzień i data sporządzenia bilansu, równowagę sumy aktywów i pasywów, a także podpisy kierownika oraz osoby sporządzającej bilans.³¹

Równowaga bilansowa jest najważniejszą zasadą bilansu, w myśl której suma wszystkich aktywów musi być równa sumie wszystkich pasywów.³² Równowagę ta prezentuje Rysunek 2.

Rysunek 2 Równowaga bilansowa

Źródło: Opracowano na podstawie: Z. Messner, *Podstawy rachunkowości*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2003, s. 55.

Składniki aktywów i pasywów muszą być pogrupowane w bilansie według określonych reguł. Środki gospodarcze grupowane są zgodnie z regułą wzrostu stopnia płynności, czyli od aktywów trwałych, aż do środków pieniężnych. Zaś pasywa grupowane są według reguły stopnia wymagalności, czyli począwszy od kapitałów własnych zakończywszy na składnikach wymagalnych, tzn. zobowiązaniach krótkoterminowych.³³ Wynik finansowy

³⁰ *Rachunkowość zarządcza...*, op. cit., s. 64.

³¹ Z. Messner, *Podstawy...*, op. cit., s. 56.

³² J. Matuszewicz, P. Matuszewicz, *Rachunkowość...*, op. cit., s. 385-387.

³³ *Rachunkowość zarządcza...*, op. cit., s. 65.

pełni w bilansie bardzo ważną pozycję i może przyjmować formę zysku bądź straty. Zysk powstaje wtedy, kiedy przychody z prowadzonej działalności mają przewagę nad wartością jej kosztów, w przypadku straty sytuacja jest odwrotna.³⁴ Tabela 1 prezentuje ogólny wzór bilansu dla jednostek innych niż banki i zakłady ubezpieczeń.

Tabela 1 Bilans dla jednostek innych niż banki i zakłady ubezpieczeń

AKTYWA		PASYWA	
A. AKTYWA TRWAŁE		A. KAPITAŁ (FUNDUSZ) WŁASNY	
I. WARTOŚCI NIEMATERIALNE I PRAWNE		I. KAPITAŁ (FUNDUSZ) PODSTAWOWY	
1.	Koszty zakończonych prac rozwojowych	II. KAPITAŁ (FUNDUSZ) ZAPASOWY, W TYM: - nadwyżka wartości sprzedaży (wartości emisyjnej) nad wartością nominalną udziałów (akcji)	
2.	Wartość firmy	III. KAPITAŁ (FUNDUSZ) Z AKTUALIZACJI WYCENY, W TYM: - z tytułu aktualizacji wartości godziwej	
3.	Inne wartości niematerialne i prawne	IV. POZOSTAŁE KAPITAŁY (FUNDUSZE) REZERWOWE, W TYM: - tworzone zgodnie z umową (statutem) spółki - na udziały (akcje) własne	
4.	Zaliczki na wartości niematerialne i prawne	V. ZYSK (STRATA) Z LAT UBIEGŁYCH	
II. RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE		VI. ZYSK (STRATA) NETTO	
1.	Środki trwałe:	VII. ODPISY Z ZYSKU NETTO W CIĄGU ROKU OBROTOWEGO (WIELKOŚĆ UJEMNA)	
	a) grunty (w tym prawo do użytkowania gruntu wieczystego)	B. ZOBOWIĄZANIA I REZERWY NA ZOBOWIĄZANIA	
	b) budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	I. REZERWY NA ZOBOWIĄZANIA	
	c) urządzenia techniczne i maszyny	1.	Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego
	d) środki transportu	2.	Rezerwa na świadczenia emerytalne i podobne: - długoterminowa - krótkoterminowa
	e) inne środki trwałe	3.	Pozostałe rezerwy: - długoterminowe - krótkoterminowe
2.	Środki trwałe w budowie	II. ZOBOWIĄZANIA DŁUGOTERMINOWE	
3.	Zaliczki na środki trwałe w budowie	1.	Wobec jednostek powiązanych
III. NALEŻNOŚCI DŁUGOTERMINOWE		2.	Wobec pozostałych jednostek, w których

³⁴ Z. Messner, *Podstawy..., op. cit.*, s. 54-55.

		jednostka posiada zaangażowanie w kapitale
1.	Od jednostek powiązanych	2. Wobec pozostałych jednostek
2.	Od pozostałych jednostek, w których jednostka posiada zaangażowanie w kapitale	a) Kredyty i pożyczki
3.	Od pozostałych jednostek	b) Z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych
IV. INWESTYCJE DŁUGOTERMINOWE		c) Inne zobowiązania finansowe
1.	Nieruchomości	d) Zobowiązania wekslowe
2.	Wartości niematerialne i prawne	e) inne
3.	Długoterminowe aktywa finansowe	III. ZOBOWIĄZANIA KRÓTKOTERMINOWE
	a) W jednostkach powiązanych: - udziały lub akcje - inne papiery wartościowe - udzielone pożyczki - inne długoterminowe aktywa finansowe	1. Wobec jednostek powiązanych
	b) W pozostałych jednostkach, w których jednostka posiada zaangażowanie w kapitale: - udziały lub akcje - inne papiery wartościowe - udzielone pożyczki - inne długoterminowe aktywa finansowe	a) Z tytułu dostaw i usług, o okresie wymagalności: - do 12 miesięcy - powyżej 12 miesięcy
	c) W pozostałych jednostkach: - udziały lub akcje - inne papiery wartościowe - udzielone pożyczki - inne długoterminowe aktywa finansowe	b) inne
4.	Inne inwestycje długoterminowe	2. Zobowiązania wobec pozostałych jednostek, w którym jednostka posiada zaangażowanie
V. DŁUGOTERMINOWE ROZLICZENIA MIĘDZYOKRESOWE		a) Z tytułu dostaw i usług, o okresie wymagalności: - do 12 miesięcy - powyżej 12 miesięcy
1.	Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	b) inne
2.	Inne rozliczenia międzyokresowe	3. Zobowiązania wobec pozostałych jednostek
B. AKTYWA OBROTOWE		a) Kredyty i pożyczki
I. ZAPASY		b) Z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych
1.	Materiały	c) Inne zobowiązania finansowe
2.	Półprodukty i produkty w toku	d) Z tytułu dostaw i usług: - do 12 miesięcy - powyżej 12 miesięcy
3.	Produkty gotowe	e) Zaliczki otrzymane na dostawy i usługi
4.	Towary	f) Zobowiązania wekslowe
5.	Zaliczki na dostawy	g) Z tytułu podatków, ceł, ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych oraz innych tytułów publicznoprawnych
II. NALEŻNOŚCI KRÓTKOTERMINOWE		h) Z tytułu wynagrodzeń
1.	Należności od jednostek powiązanych	i) Inne
	a) Z tytułu dostaw i usług, o okresie spłaty:	4. Fundusze specjalne

	- do 12 miesięcy - powyżej 12 miesięcy		
	b) inne	IV. ROZLICZENIA MIĘDZYOKRESOWE	
2.	Należności od pozostałych jednostek	1.	Ujemna wartość firmy
	a) Z tytułu dostaw i usług, o okresie spłaty: - do 12 miesięcy - powyżej 12 miesięcy	2.	Inne rozliczenia międzyokresowe: - długoterminowe - krótkoterminowe
	b) z tytułu podatków, dotacji, ceł, ubezpieczeń itp.		
	c) Inne		
	d) Dochodzone na drodze sądowej		
III. INWESTYCJE KRÓTKOTERMINOWE			
1.	Krótkoterminowe aktywa finansowe		
	a) w jednostkach powiązanych: - udziały lub akcje - inne papiery wartościowe - udzielone pożyczki - inne krótkoterminowe aktywa finansowe		
	b) w pozostałych jednostkach: - udziały lub akcje - inne papiery wartościowe - udzielone pożyczki - inne krótkoterminowe aktywa finansowe		
	c) środki pieniężne i inne aktywa pieniężne: - udziały lub akcje - inne papiery wartościowe - udzielone pożyczki		
2.	Inne inwestycje krótkoterminowe		
IV. KRÓTKOTERMINOWE ROZLICZENIA MIĘDZYOKRESOWE			
C. NALEŻNE WPLATY NA KAPITAŁ (FUNDUSZ) PODSTAWOWY			
D. UDZIAŁY (AKCJE) WŁASNE			

Źródło: opracowano na podstawie Załącznika nr 1 do *Ustawy o rachunkowości*.

W rachunkowości aktywami nazywa się zasoby majątkowe, które są własnością przedsiębiorstwa, które posiadają wiarygodnie określoną wartość, powstałe w skutek przeszłych zdarzeń gospodarczych, a w przyszłości będą powodować wpływy korzyści ekonomicznych. Najbardziej znany w ewidencji oraz analizach wyznacznik ich klasyfikacji to podział na podstawie zwiększającej się ich płynności tzn. branie pod uwagę możliwość przekwalifikowania aktywów z jednego rodzaju na drugi, to znaczy jego spieniężenia.

Najgłówniejszy podział dzieli aktywa na trwałe oraz obrotowe.³⁵ Biorąc po uwagę funkcje jakie pełnią aktywa trwałe wśród zjawisk gospodarczych, podzielone są one na wartości niematerialne i prawne, rzeczowe aktywa trwałe, należności długoterminowe, inwestycje długoterminowe i długoterminowe rozliczenia międzyokresowe. W skład aktywów obrotowych wchodzi te składniki majątku, które są w ciągłym obrocie, głównie są to środki pieniężne.

Pasywa natomiast dają informację, o sposobie w jaki przedsiębiorstwo finansuje majątek, który posiada, a którego część jest wkładem własnym właściciela o charakterze długookresowym, a kapitał obcy finansujący go określany jest w różnych okresach. Źródła finansowania majątku, czyli pasywa, klasyfikowane są zazwyczaj w zgodzie z ich zwiększającą się wymagalnością. Zostały one podzielone na fundusze własne i zobowiązania oraz rezerwy na zobowiązania.

W trakcie podejmowania decyzji jaka struktura aktywów jest najlepsza dla danej jednostki, kierownik powinien wziąć pod uwagę to, że każdy układ struktury majątku wpływa na relację stopy zwrotu do poziomu ryzyka. Ustalając strukturę oraz wielkość majątku zgodnie z potrzebami jednostki, warunkuje się przyszłą jej zdolność do wygenerowania zysku, czyli jej wartość.

W zgodzie z prawem polskim, bilansowy rachunek zysków i strat da się układać w dwóch wariantach:³⁶

- wariant kalkulacyjny,
- oraz wariant porównawczy.

Oba wspomniane warianty rachunku zysków i strat przyjmują formę jednostronnej tabeli, która posiada sekwencyjnie ułożone poszczególne składowe rachunku w takiej kolejności, która daje możliwość ustalenia wyników częściowych. Oba te warianty rachunku różnią się wzajemnie metodą, jaką ujmowane są koszty głównej działalności operacyjnej, a dokładniej kosztów sprzedanych produktów. Tabela 2 prezentuje ogólny schemat rachunku zysków i strat, mając na uwadze obydwa warianty.

Wariant kalkulacyjny rachunku zysków i strat wyróżnia się tym, iż koszty funkcjonowania działalności operacyjnej przedstawiane są wskazując – bez typowej dla działalności handlowej wartości sprzedanych materiałów oraz towarów – te pozycje, które są charakterystyczne dla działalności produkcyjnej, a co za tym idzie są to koszty produkcji sprzedanych towarów, a także inne koszty sprzedaży, jak również koszty ogólnego zarządu.

³⁵ L. Kopczyńska, *Rozdział XXI...*, op. cit., s. 80

³⁶ Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, t. jedn. Dz. U. 2013, poz. 330 ze zm.

W przedsiębiorstwach handlowych koszty sprzedaży to koszty handlowe.³⁷ Tworzenie rachunku zysków i strat w ramach wariantu kalkulacyjnego wynika z prowadzenia ewidencji kosztów w tzw. układzie funkcjonalnym, czyli konta kosztów zespołu piątego.

Tabela 2 Ogólny schemat wariantów rachunku zysków i strat

WARIANT PORÓWNAWCZY		WARIANT KALKULACYJNY	
A. Przychody netto ze sprzedaży i zrównane z nimi, w tym: - od jednostek powiązanych		A. Przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów, w tym: - od jednostek powiązanych	
I	Przychody netto ze sprzedaży produktów	I	Przychody netto ze sprzedaży produktów
II	Zmiana stanu produktów (zwiększenie - wartość dodatnia, zmniejszenie - wartość ujemna)	II	Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów
III	Koszt wytworzenia produktów na własne potrzeby jednostki	B. Koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów, w tym: - jednostkom powiązanim	
IV	Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów	I	Koszty wytworzenia sprzedanych produktów
B. Koszty działalności operacyjnej		II	Wartość sprzedanych towarów i materiałów
I	Amortyzacja	C. ZYSK/STRATA BRUTTO ZE SPRZEDAŻY (A-B)	
II	Zużycie materiałów i energii	D. Koszty sprzedaży	
III	Usługi obce	E. Koszty ogólnego zarządu	
IV	Podatki i opłaty, w tym: - podatek akcyzowy	F. ZYSK/STRATA ZE SPRZEDAŻY (C-D-E)	
V	Wynagrodzenia	G. Pozostałe przychody operacyjne	
VI	Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia, w tym: - emerytalne	I	Zysk z tytułu rozchodu niefinansowych aktywów trwałych
VII	Pozostałe koszty rodzajowe	II	Dotacje
VIII	Wartość sprzedanych towarów i materiałów	III	Aktualizacja wartości niefinansowych
C. ZYSK/STRATA ZE SPRZEDAŻY (A-B)		IV	Inne przychody operacyjne
D. Pozostałe przychody operacyjne		H. Pozostałe koszty operacyjne	
I	Zysk z tytułu rozchodu niefinansowych aktywów trwałych	I	Strata z tytułu rozchodu niefinansowych aktywów trwałych
II	Dotacje	II	Aktualizacja wartości aktywów niefinansowych
III	Aktualizacja wartości aktywów finansowych	III	Inne koszty operacyjne
IV	Inne przychody operacyjne	I. ZYSK/STRATA Z DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ (F+G-H)	
E. Pozostałe koszty operacyjne		J. Przychody finansowe	
I	Strata z tytułu rozchodu niefinansowych	I	Dywidendy i udziały w zyskach, w tym:

³⁷ S. Sojak, *Rachunkowość zarządcza*, Dom Organizatora, Toruń 2003, s. 25 oraz K. Czubakowska, W. Gabrusewicz, E. Nowak, *Przychody, koszty, wynik finansowy przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa 2009, s. 243.

	aktywów trwałych		
II	Aktualizacja wartości aktywów niefinansowych		a) Od jednostek powiązanych, w tym: - w których jednostka posiada zaangażowanie w kapitale
III	Inne koszty operacyjne		b) Od jednostek pozostałych, w tym: - w których jednostka posiada zaangażowanie w kapitale
F. ZYSK (STRATA) Z DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ (C+D-E)		II	Odsetki, w tym: - od jednostek powiązanych
G. Przychody finansowe		III	Zysk z tytułu rozchodu aktywów finansowych, w tym: - w jednostkach powiązanych
I	Dywidendy i udziały w zyskach, w tym:	IV	Aktualizacja wartości aktywów finansowych
	a) od jednostek powiązanych, w tym: - w których jednostka posiada zaangażowanie w kapitale	V	Inne
	b) od jednostek pozostałych, w tym: - w których jednostka posiada zaangażowanie w kapitale	K. Koszty finansowe	
II	Odsetki, w tym: - od jednostek powiązanych	I	Odsetki, w tym: - dla jednostek powiązanych
III	Zysk z tytułu rozchodu aktywów finansowych, w tym: - w jednostkach powiązanych	II	Strata z tytułu rozchodu aktywów finansowych, w tym: - w jednostkach powiązanych
IV	Aktualizacja wartości aktywów finansowych	III	Aktualizacja wartości aktywów finansowych
V	Inne	IV	Inne
H. Koszty finansowe		L. ZYSK/STRATA BRUTTO (I+J-K)	
I	Odsetki, w tym: - dla jednostek powiązanych	M. PODATEK DOCHODOWY	
II	Strata z tytułu rozchodu aktywów finansowych, w tym: - w jednostkach powiązanych	N. Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)	
III	Aktualizacja wartości aktywów finansowych	O. ZYSK/STRATA NETTO (L-M-N)	
IV	Inne		
I. ZYSK (STRATA) BRUTTO (F+G-H)			
J. PODATEK DOCHODOWY			
K. Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)			
L. ZYSK (STRATA) NETTO (I-J-K)			

Źródło: opracowano na podstawie Załącznika nr 1 do Ustawy o rachunkowości.

Wariant porównawczy rachunku zysków i strat prezentuje koszty działalności operacyjnej zgodnie z rodzajem, w czasie kiedy przychody pochodzące ze sprzedaży zwiększane są o zmiany stanu produktów, a także koszty produkcji świadczeń na wewnętrzne potrzeby firmy. Pozostałe elementy rachunku zysków i strat ujmowane są zawsze jednakowo, w każdym z wariantów. Warunkiem utworzenia układu porównawczego jest stosowanie

ewidencji kosztów z użyciem zespołu czwartego konta kosztów.

Kiedy przedsiębiorstwo prowadzi ewidencję kosztów zarówno w zespole czwartym, jak i w zespole piątym, to kierownik przedsiębiorstwa powinien wtedy ustalić, czy jednostka decyduje się na tworzenie układu porównawczego, czy raczej kalkulacyjnego.³⁸ Przedsiębiorstwo samo podejmuje decyzje odnośnie postaci rachunku zysków i strat; Ważne jest jednak to, żeby procedura zamykania ksiąg rachunkowych była zgodna z wcześniej wybranym wariantem rachunku zysków i strat, a także, żeby zastosowany wariant został zapisany w dokumentach dotyczących zasad rachunkowości np. w komentarzu do zakładowego planu kont.

Rachunek zysków i strat jest tworzony metodą mieszaną w zgodzie z Ustawą o rachunkowości. Metoda brutto, to nic innego jak osobne wykazywanie części, które tworzą wynik finansowy. Metoda ta dotyczy wykazywania przychodów, a także kosztów, łączących się z podstawową działalnością jednostki, czyli ze sprzedażą towarów i materiałów oraz produktów, a także zysków i strat nadzwyczajnych. Natomiast metoda netto stosowana jest w celu prezentacji wyników cząstkowych, które nie wpływają znacząco na wielkość wyniku finansowego. Odnosi się to w szczególności do obrazowania skutków wynikowych w zakresie pozostałej działalności operacyjnej, a także niektórych pozycji w ramach działalności finansowej. Zastosowanie metody netto może się przejawiać w ujęciu:^{39,40}

- Pozostałych przychodów operacyjnych bądź pozostałych kosztów operacyjnych, wyników ze sprzedaży środków trwałych, wyników ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych, wyników środków trwałych w budowie, a także inwestycji w nieruchomości oraz prawa. Pojęcie zbycia natomiast prezentuje się tutaj w znacznie szerszym ujęciu, aniżeli pojęcie sprzedaży, zatem też analogicznie powinno się zachować w przypadku nieodpłatnych przekazania i darowizn, niedoborów, a także likwidacji tych składników. Zysk bądź też strata ukazana w rachunku zysków i strat pokazują łączny wynik na wszystkich tego typu transakcjach w czasie roku obrachunkowego;
- Przychodów finansowych bądź kosztów finansowych, wyników ze zbycia inwestycji, jak też ze sprzedaży papierów wartościowych;
- Przewagi dodatnich różnic kursowych nad ujemnymi bądź również kosztów

³⁸ S. Sojak, J. Stankiewicz, *Podstawy rachunkowości*, Dom Organizatora, Toruń 2004, s. 364.

³⁹ Ibidem, s. 365.

⁴⁰ W. Gos, *Informacja dodatkowa. Komentarz praktyczny*, „System Informacji Prawnej ABC” 2010, nr 14, art. Nr 73124.

finansowych, czyli przewagi ujemnych różnic kursowych nad dodatnimi;

- Wyników zdarzeń nadzwyczajnych, jako różnica między zyskami i stratami nadzwyczajnymi.

Wynik brutto, który został pokazany w rachunku zysków i strat z reguły zmniejszany jest:

- Podatkiem dochodowym,
- Innymi obligatoryjnymi zmniejszeniami zysku bądź zwiększeniami straty.

Podobnie jak w przypadku bilansu, w rachunku zysków i strat również wskazuje się koszty i przychody oraz odsetki, a także dywidendy pochodzące od podmiotów powiązanych.

Rachunek przepływów pieniężnych to zestawienie środków pieniężnych, które wpłynęły lub wypłynęły z danego podmiotu gospodarczego pomiędzy okresem otwarcia bilansu, a jego zamknięciem. Przepływy pieniężne obejmują swoim zasięgiem trzy podstawowe dziedziny działalności. Jest nią działalność operacyjna, która związana jest z główną działalnością podmiotu, w której środki pieniężne stanowią najważniejszą część (działalność inwestycyjna, która związana jest z nabywaniem i sprzedażą środków trwałych oraz działalność finansowa, która związana jest z pozyskaniem źródeł finansowania tak samo własnych, jak również obcych).⁴¹

Sprawozdanie z przepływu środków pieniężnych może być tworzone metodą pośrednią lub bezpośrednią. Metoda bezpośrednia uwzględnia wpływy oraz wydatki. Metoda pośrednia zaś przyjmuje za punkt wyjścia wynik finansowy, który jest korygowany o : koszty niezwiązane z wydatkami środków pieniężnych, przychody niezwiązane z wpływami oraz o te pozycje, które wpływają na wynik, ale nie są związane z działalnością operacyjną⁴². Sporządzanie sprawozdania z przepływu środków pieniężnych daje możliwość uzyskania danych w temacie wypłacalności podmiotu gospodarczego i jego możliwości do osiągnięcia nadwyżki finansowej. Celem tego sprawozdania jest odnalezienie szans na pozyskiwanie gotówki przez podmiot gospodarczy oraz ustalenie źródła pochodzenia tych środków, a także ustalenie kierunków ich wykorzystania.⁴³

Dla zarządzających przedsiębiorstwami gospodarczymi sprawozdania finansowe mają jednak ograniczoną przydatność, gdyż nie prezentują wielu zasobów takich jak np. kapitał intelektualny będący często krytycznym czynnikiem sukcesu. Międzynarodowe Standardy

⁴¹ A. Rutkowski, *Zarządzanie finansami*, PWE, Warszawa 2007, s. 57.

⁴² *Rachunkowość zarządcza...*, op. cit., s. 85-86.

⁴³ T. Waśniewski, W. Skoczylas, *Teoria i praktyka analizy finansowej w przedsiębiorstwie*, Fundacja Rozwoju Rachunkowości w Polsce, Warszawa 2004, s. 145.

Rachunkowości a także Ustawa o rachunkowości obejmują definicje podstawowych kategorii ekonomicznych, jaki ujmowane są w sprawozdaniu finansowym. Przed zdecydowaniem o prezentacji konkretnej pozycji w sprawozdaniu finansowym, winna ona zostać poddana ocenie, jak spełnia kryteria opisane przez te definicje.

ROZDZIAŁ II. ANALIZA EKONOMICZNA JAKO NARZĘDZIE SŁUŻĄCE DO OCENY DZIAŁALNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTWA

2.1. Istota i przedmiot analizy ekonomicznej

Analiza ekonomiczna jest jedną ze składowych analizy majątku przedsiębiorstwa. Wiąże się z badaniem obszaru i sposobu działalności przedsiębiorstwa. Głównym założeniem analizy jest wpływ na efektywność badanej jednostki. Zazwyczaj celem analizy ekonomicznej jest także ocena czy przedsiębiorstwo rozwija się dobrze, czy jednak trzeba podjąć pewne kroki mające na celu poprawę jego funkcjonowania.⁴⁴ *„Analiza ekonomiczna może być ujmowana w sposób wieloaspektowy. Jest to efektem jej szerokiego zastosowania. Ten typ analizy da się rozumieć jako dyscyplinę naukową, która odnosi się o grupy metod, umożliwiających sporządzenie gospodarczych diagnoz w jednostkach organizacyjnych”*.⁴⁵

Można stwierdzić, że jest to pojęcie bardzo mocno powiązane z rachunkowością, gdyż aby ocenić kondycję jednostki należy używać wskaźników z bilansu, rachunku zysku i strat oraz sprawozdań finansowych. Dane z tych pozycji są bardzo potrzebne, ponieważ wykorzystywane są do wyliczania poszczególnych elementów analizy finansowej. Dodatkowo analiza ma znaczący wpływ na funkcjonowanie całego przedsiębiorstwa. Jednym z najgłówniejszych zadań analizy finansowej jest dostarczenie informacji o głównych wskaźnikach kadrze kierującej jednostką. Na podstawie danych podejmuje się decyzję o tym, co należy dalej zrobić, jakie rozwiązania zastosować, by móc zwiększyć efektywność wykonywanych zadań, w zależności od tego w jakim stopniu firma się rozwija. Wbrew pozorom analiza jest jednym z podstawowych elementów rozwoju jednostki gospodarczej. Pozwala ona na wyciąganie wniosków oraz zmianę elementów, które nie wpływają pozytywnie na rozwój przedsiębiorstwa w żaden konkretny sposób.

Analiza ekonomiczna jest wykorzystywana w mniejszych jak i zarówno w większych jednostkach. Każde przedsiębiorstwo ma na celu rozwijać się prawidłowo, dlatego jest to narzędzie bardzo powszechnie używane. Zwykle jednak w większych jednostkach analiza jest przeprowadzana nieco rzadziej, gdyż zbadanie jednego wskaźnika

⁴⁴ T. Jachna, M. Sierpińska, *Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych*, PWN, Warszawa 2014, s. 11.

⁴⁵ T. Siudek, *Analiza finansowa podmiotów gospodarczych*, SGGW, Warszawa 2004, s. 155.

zajmuje dużo czasu. Trzeba bowiem ocenić jego strukturę w ciągu ostatnich kilku lat. W mniejszych przedsiębiorstwach analizy dokonuje się znacznie szybciej, ponieważ ma ona do przeanalizowania mniej pozycji w bilansie i cały jej przebieg odbywa się dużo szybciej. Mówiąc o narzędziach analizy ekonomicznej należy pamiętać, iż wnioski zawsze wyciąga się na podstawie kilku lat rozwoju firmy. Nie da się w ciągu jednego roku zbadać i ocenić jak rozwija się struktura przedsiębiorstwa. Jest to po prostu nie możliwe. Tylko na podstawie danych badanych z więcej niż jednego roku można wyciągać konkretne wnioski oraz zastanowić się nad najlepszymi rozwiązaniami, które poprawią kondycję firmy.

*„Analiza ekonomiczna nie jest to dyscyplina naukowa, ale składnik analizy ekonomicznej, która umożliwia dokonanie oceny skuteczności funkcjonowania jednostki i jej sytuacji majątkowej oraz finansowej.⁴⁶ Istotą tego typu analizy jest współzależność tej skuteczności razem z sytuacją dotyczącą majątku oraz finansów. W sytuacji zwiększenia się poziomu efektywności polepsza się poziom finansów przedsiębiorstwa, natomiast w sytuacji zmniejszania się stopnia skuteczności dochodzi do poważnych problemów finansowych”.*⁴⁷

Analiza ekonomiczna jest przeprowadzana w oparciu o dane z raportów. Obejmuje swoim zasięgiem interpretację oraz ocenę ilościową wskaźnika. W tym celu zbierane są wszystkie materiały księgowe. Poza bilansem oraz rachunkiem zysków i strat bardzo często wykorzystuje się raporty, dane z zebrania zarządu, raporty kontrolne, protokoły, wskaźniki, które wpływają na wynik finansowy, wielkość aktywów oraz źródeł finansowania oraz ich wykorzystanie. Przy dokonywaniu analizy ekonomicznej bardzo ważna jest rzetelna ocena wszystkich elementów. Dlatego też, dane zawarte we wszystkich raportach i protokołach muszą być zgodne z tym, co jest w rzeczywistości. Jeżeli byłoby inaczej to kondycja ekonomiczna firmy zostanie w nieprawidłowy sposób przedstawiona. Duże znaczenie ma także osoba, która przeprowadza ocenę, gdyż na skutek między innymi pomyłki czy też celowej zmiany danych wyjdzie całkowicie odmienna analiza. Zbadane wartości zawsze powinny być porównywane z danymi z lat poprzednich. Ważne jest także, aby wskaźniki porównywane odnosiły się zawsze do tego samego zjawiska ekonomicznego. Chodzi o kwestię, iż zestawienie ich z innymi wartościami ekonomicznymi daje błędny oraz niewłaściwy wynik. Analizę ekonomiczną przeprowadza się pod kątem wielu rzeczy. Jednostka powinna być do niej bardzo dobrze przygotowana, gdyż czasem zbadanie jednego elementu wymaga bardziej głębszego rozpatrzenia. Jeżeli już na samym początku jest coś nie

⁴⁶ W. Gabrusewicz, *Podstawy analizy finansowej*, PWE, Warszawa 2007, s. 18.

⁴⁷ W. Bień, *Zarządzanie finansami przedsiębiorstwa*, Difin, Warszawa 2011, s. 73

tak, to wtedy zazwyczaj wskaźnik jest analizowany pod każdym innym możliwym kątem. Później jest on odpowiednio zinterpretowany i możliwe jest wyciągnięcie wniosków.

Analiza ekonomiczna jest sposobem oceny funkcjonowania przedsiębiorstwa, który ma wpływ na wynik finansowy. Między innymi to od analizy zależy jakie w przyszłości korzyści może osiągać jednostka gospodarcza. Informacje dostarczone na podstawie badań służą jednostce kierowniczej do podejmowania wielu działań. Znaczenie ma między innymi plan finansowy firmy. Od wyników analizy zależy czy będzie on długoterminowy, czy krótkoterminowy. Jeżeli kondycja przedsiębiorstwa jest na wysokim poziomie to opracowuje się zwykle plan na dłuższy czas, gdyż wdrożone działania zazwyczaj po upływie wielu miesięcy ujawniają się dopiero w pozycjach bilansowych.⁴⁸ Potrzeba dużo czasu zanim dany element zacznie przynosić jakieś korzyści materialne, a co z tym idzie wpłynie na wynik finansowy. Jeżeli jednak analiza będzie negatywna, a spółka rozwija się nie najlepiej to wtedy warto rozważyć plan krótkoterminowy, ponieważ chodzi o zwiększenie wydajności oraz efektywności podejmowanych działań. Może także okazać się, że podjęte decyzje wcale nie prognozują się dobrze w przedsiębiorstwie i trzeba opracowywać inne koncepcje. W takim przypadku, aby nie doprowadzić do zbyt dużych strat materialnych stosuje się analizę po wdrożonym planie czy przedsięwzięciu.

„Analizę ekonomiczną można też pojmować w kategoriach dokumentu, który jest wygenerowany w efekcie użycia metod badawczych oraz służy postawieniu diagnozy gospodarczej.⁴⁹ Analiza stanu finansów firmy daje możliwość wyboru najbardziej korzystnych opcji w czasie procesu decyzyjnego i szybką interwencję, jeżeli miejsce ma odmienne od przewidywanego kształtowanie się wydarzeń na rynku”.⁵⁰ Jednostka na podstawie przeprowadzonych badań wcześniej zwykle określa co powinna zrobić, a dopiero później wdraża nowe założenia. Ważnym czynnikiem jest także kontrolowanie przeprowadzonych działań. Może także okazać się, że założone przedsięwzięcia nie wpływają dobrze na przedsiębiorstwo, a prowadzą czasem jedynie do jeszcze większych kłopotów finansowych. Może okazać się także, że firma straci płynność ekonomiczną, co wtedy niestety ciężko jest odbudować. Jednostka na swój sukces pracuje wiele lat. Stąd też, opracowanie nowych technologii powinno być ściśle związane z sytuacją, która panuje obecnie na rynku. Może

⁴⁸ T. Jachna, M. Sierpińska, *Ocena ...*, op. cit., s. 11.

⁴⁹ Ibidem, s. 11.

⁵⁰ W. Bień, *Zarządzanie finansami ...*, op. cit., s. 79.

okazać się bowiem, iż metoda jest dobra, ale zewnętrzna sytuacja gospodarcza w danym momencie nie pozwala na zastosowanie jej.⁵¹

Analiza ekonomiczna również dotyczy postrzegania jednostki wśród konkurencyjnych przedsiębiorstw. Dobry analityk powinien zrobić ankietę wśród społeczności oraz ocenić, jak inne osoby z zewnątrz postrzegają finanse danej firmy. Może okazać się bowiem, że negatywna ocena klientów ma związek z wynikami analiz. Jeżeli sprzedaż produktów jest mniejsza niż w poprzednich latach to także ocena wśród innych osób będzie podobna. Pomimo, że nie jest to czynnik, który nie wpływa na finanse to mimo wszystko powinien być wzięty pod uwagę.

Mówiąc o analizie kondycji ekonomicznej trzeba wspomnieć o metodach, jakie wykorzystywane są w czasie jej przeprowadzania. Chodzi w głównej mierze o analizę wstępną oraz wskaźnikową, która pozwala dokładnie zbadać wszystkie elementy jednostki. Począwszy od tych najważniejszych, aż po te, które mają małe znaczenie. W ramach analizy na początku bada się określony element w przestrzeni czasu, następnie zestawia się wyniki z latami poprzednimi, a dopiero na końcu zostają wyciągnięte wnioski.⁵² Wstępna analiza ekonomiczna ma na celu tylko pokazanie jaka sytuacja panuje w finansach jednostki. W tym celu badana jest struktura i dynamika zmian, jakie zachodzą w firmie. Już na podstawie tych kilku elementów analityk może ocenić wstępnie, czy firma się rozwija. Gdy wskaźniki są dodatnie, to przedsiębiorstwo rozwija się, gdyż następuje wzrost aktywów trwałych oraz obrotowych, co w przyszłości najprawdopodobniej przełoży się na pozytywne wyniki. Jeżeli natomiast wskaźniki są ujemne to pojawia się niepokój, ponieważ sytuacja ekonomiczna może ulec pogorszeniu. Nie można jednak stwierdzić tego jednoznacznie na podstawie tych kilku wskaźników, ponieważ są potrzebne dużo głębsze informacje.

Zazwyczaj analiza ekonomiczna bierze pod uwagę parę reguł. Jedną z najważniejszych to złota reguła finansowania. Stwierdza ona, że firma nie może być zadłużona więcej niż wynosi majątek, gdyż może okazać się, że w przyszłości dojdzie do sporych strat. Drugą dość ważną również regułą to zasada bilansowania. Zasada ta informuje, że kapitał własny powinien w całości finansować aktywa trwałe. Obie te reguły oddziałują wzajemnie na siebie. Dlatego też często się przeprowadza analizę majątku trwałego, obrotowego, a także źródeł jego finansowania. W rachunkowości nazywane jest to analizą

⁵¹ Ibidem, s. 79.

⁵² Z. Leszczyński, A. Skowronek-Mielczarek, *Analiza ekonomiczno-finansowa spółki*, PWE, Warszawa 2004, s. 32.

kapitałowo- majątkową. Wstępna analiza ekonomiczna ma na celu przygotować jednostkę do dalszych działań.⁵³

Analiza wskaźnikowa natomiast dotyczy bardziej szczegółowej sytuacji, która jest w przedsiębiorstwie. Jej celem jest określenie, które zbadane wskaźniki rozwijają się najgorzej oraz na co zwrócić większą uwagę. Dlatego też, w tym celu wykorzystywane są zazwyczaj dane z bilansu i rachunku zysków i strat. Główne znaczenie mają koszty oraz przychody jednostki, ponieważ od nich w dużej mierze zależy, czy firma się dobrze rozwija. Analiza wskaźnikowa obejmuje swoim zasięgiem kilka wskaźników. Wlicza się do nich płynność, rentowność, obrotowość, aktywność oraz efektywność.⁵⁴

Korzystanie tego typu ocen daje możliwość osobom prowadzącym jednostki gospodarcze na wypracowanie pewnego rodzaju poczucia bezpieczeństwa, który opiera się na możliwości szybkiej reakcji, jeżeli nadejdzie taka potrzeba. Brak takiej analizy może bardzo utrudnić, a co więcej nawet uniemożliwić skuteczne oraz sprawne zarządzanie jednostką.

2.2. Rodzaje analiz sporządzanych w przedsiębiorstwie

W przedsiębiorstwie da się przeprowadzić wiele różnych analiz, które dotyczą wielu różnych parametrów jego funkcjonowania. Do tego używane są m.in. analiza finansowa, ekonomiczna, analiza strategiczna, analiza efektywności gospodarowania, analiza SWOT. Analiza w przedsiębiorstwie powinna być przeprowadzana w konkretnym czasie dla firmy. Zazwyczaj jest to początek roku kalendarzowego, bądź moment, kiedy zostaje zamknięty dany okres sprawozdawczy. Jest to bardzo ważne dla przedsiębiorstwa, gdyż wszystkie dane muszą być czasowo na jednym poziomie. Nie można wziąć danych jednego innego i drugiego nieodpowiadającego mu innego okresu. We współczesnych firmach czasem analiza jest przeprowadzana nawet do kilku razy w roku. Głównym jej celem jest stałe monitorowanie rozwoju formy. Trzeba jednak wziąć pod uwagę fakt, że liczby to jedno, a drugie to odpowiednia interpretacja oraz wysunięte wnioski. Co więcej analiza zawsze powinna być odnoszona do sytuacji jaka w danym momencie panuje w gospodarce. Może okazać się bowiem, że pewien czynnik jak np. cena, bardzo radykalnie ulega zmianie. Znaczy to, że przedsiębiorstwo również będzie taką zmianę odczuwało.

Jeżeli chodzi o rozwój i działalność jednostki jednym najczęściej stosowanych narzędzi jest analiza ekonomiczna. Jej rozbudowane metody pozwalają na bardzo szeroką

⁵³ T. Jachna, M. Sierpińska, *Ocena przedsiębiorstwa ...*, op. cit., s. 11.

⁵⁴ Z. Leszczyński, A. Skowronek-Mielczarek, *Analiza ekonomiczno-finansowa ...*, op. cit., s. 32.

analizę i wyciągnięcie wniosków. Analizę powinny przeprowadzić osoby, które znają się na tym i potrafią właściwie odczytywać wskaźniki.⁵⁵ Analiza finansowa jest jednym z elementów analizy ekonomicznej. Dostarcza ona wszystkich najważniejszych informacji w tematyce sytuacji oraz wyniku finansowego danej jednostki. Może być ona stosowana w wielu przypadkach, w celu dostarczenia menedżerom odpowiednich informacji potrzebnych do podejmowania decyzji w kwestii finansów jednostki. Finanse są językiem biznesu, a cele biznesowe wyrażane są pod względem finansowym i ich wyniki w tych kategoriach są mierzone. Spośród umiejętności wymaganych do zrozumienia oraz zarządzania przedsiębiorstwem trzeba wyróżnić biegłość w języku finansowym, tzn. umiejętność czytania oraz rozumienia danych finansowych, a także aktualnych informacji, które są przedstawiane w formie sprawozdań finansowych. Analiza efektywności gospodarowania w przedsiębiorstwie obejmuje badanie danych, które są zawarte w sprawozdaniu finansowym w taki sposób, żeby dostarczyć jak najcenniejszych informacji, niezbędnych dla osób na stanowiskach kierowniczych. Raporty i sprawozdania zawierają bardzo wiele kluczowych informacji. Odkrycie całego sensu zawartego w sprawozdaniu jest głównym zainteresowaniem analizy finansowej. Częścią analizy finansowej jest zrozumienie, w jaki sposób działalność firmy wpływa na jej wyniki. Inna zaś część wymaga stosowania danych liczbowych, które są zawarte w sprawozdaniu w celu odkrycia schematów, które nie są być widoczne na pierwszy rzut oka.⁵⁶

Sprawozdawczość finansowa jest systemem, w którym rolę zasadniczą pełnią wzajemne powiązania wskaźników, opisujące rezultaty i stan finansów przedsiębiorstwa w danym wymiarze czasowym. Z uwagi na dużą wartość tego rodzaju sprawozdawczości, uważana jest za bardzo ważny podsystem rachunkowości. Posiadanie tego znaczenia, głównie polega na tym, że jest ona przeznaczona dla potrzeb zewnętrznych odbiorców. Informacje, które zawierane są w sprawozdaniu finansowym, mogą być wykorzystane jedynie w sytuacjach gdy miejsce ma ich opracowanie i interpretacja, czyli wtedy kiedy zostanie sporządzona analiza finansowa.

Mówiąc o zagadnieniu sprawozdania finansowego jest konieczne zaznaczenie obecności dwóch typów sprawozdań, a mianowicie jednostkowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych. Opierając się o zapisy, jakie zawarte zostały w ustawie o rachunkowości sprawozdania skonsolidowane są sporządzane dla celów grupy kapitałowej,

⁵⁵ T. Jachna, M. Sierpińska, *Ocena przedsiębiorstwa ...*, op. cit., s. 11.

⁵⁶ W. Gabrusewicz, *Podstawy analizy ...*, op. cit., s. 28.

stosując przy tym metodę postępowania tak, jakby grupa kapitałowa była jednostką.⁵⁷ Tworzenie tych sprawozdań opiera się na zestawieniu sprawozdań jednostek finansowych, wchodzących w skład określonej grupy kapitałowej. Forma prezentacji tego rodzaju danych odnośnie firmy jest obiektem szczególnym zainteresowania zarówno właścicieli, wspólników i udziałowców, jak również akcjonariuszy. Zapoznanie się ze sprawozdaniem umożliwia bezpośrednie poznanie wyników finansowych i sytuacji majątkowej przedsiębiorstwa, a także określenie stopnia ryzyka dotyczącego jej działania w danej branży. W skład skonsolidowanego sprawozdania finansowego wchodzi takie elementy jak:⁵⁸

- skonsolidowany bilans;
- skonsolidowany rachunek zysków oraz strat;
- skonsolidowany rachunek pieniężnych przepływów;
- zestawienie zmian w skonsolidowanym kapitale własnym;
- informacje dodatkowe, które składają się na wprowadzenie do wyżej wymienionego rodzaju sprawozdania, a także dodatkowych objaśnień.

Sprawozdania, które posiadają charakter jednostkowy opracowywane są dla jednego podmiotu gospodarczego, który nie stanowi części grupy kapitałowej. Do jego składników zalicza się:⁵⁹

- bilans;
- rachunek zysków oraz strat;
- informacje dodatkowe.

W odniesieniu do firm, które zobowiązane są, żeby corocznie biegły rewident badał ich sprawozdanie finansowe, powinno ono zawierać w sobie dane odnośnie zmian w funduszu (kapitale własnym) i rachunek przepływów pieniężnych.⁶⁰

Sprawozdania finansowe powinny charakteryzować się:

- kompletnością;
- przestrzeganiem merytorycznych i formalno- rachunkowo wymagań;
- zawartością podpisów, które zostały złożone przez upoważnione do tego osoby.

Jeżeli powyższe zasady zostały spełnione, powinno to być gwarancją uczciwego oraz solidnego odbicia stanu finansowego oraz majątkowego organizacji.

⁵⁷ Art. 55 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. Nr 121, Poz. 591, z późniejszymi zmianami)

⁵⁸ M. Jerzemowska [red.], *Analiza ekonomiczna w przedsiębiorstwie*, PWE, Warszawa 2013, s. 32.

⁵⁹ T. Siudek, *Analiza...*, op. cit., s. 10.

⁶⁰ Ibidem, s. 11.

Analiza strategiczna firmy pozwala natomiast na opracowanie celów działania i kierunków ekspansji na rynek. Pozwala także na dobór odpowiednich narzędzi, którymi trzeba osiągnąć te cele. Ogólną kondycję firmy można oceniać badając trzy główne czynniki: płynność, rentowność oraz dźwignię finansową. Te trzy najważniejsze czynniki są pod dużą kontrolą kierownictwa przedsiębiorstwa. Ważnym jest jednak też, żeby pamiętać, iż mogą być one również pod wpływem innych uwarunkowań, takich jak np. ogólne trendy w gospodarce, które nie są pod kontrolą zarządu.

Płynność ekonomiczna oznacza zdolność jednostki do płacenia bieżących rachunków oraz wydatków na czas. Inaczej ujmując, płynność to dostępność środków pieniężnych oraz innych aktywów, a zarazem zdolność do pokrycia zobowiązań krótkoterminowych i innych.⁶¹ Większość małych przedsiębiorstw wymaga pewnego stopnia płynności, żeby opłacić rachunki na czas, chociaż niektóre bardzo małe jednostki nie posiadają często wystarczającej płynności finansowej. W przypadku dużych firm, niski poziom płynności może oznaczać słabe zarządzanie, bądź konieczność wprowadzenia nowego dodatkowego kapitału. Trzeba pamiętać także, że płynność każdej jednostki może się różnić ze względu np. na wyniki sprzedaży, sezonowe wahania czy stan gospodarki. Przedsiębiorstwa napotkają często problemy z płynnością, gdyż wpływy pieniężne są nie elastyczne, a osiągnany dochód jest bardzo często sprawą niepewną. Wierzyciele spodziewają się pieniędzy w ustalonym terminie, a pracownicy oczekują na regularne wypłaty. Także wielkości sprzedaży się wahają i z powodu różnicy pomiędzy kreowaniem środków pieniężnych, a koniecznością dokonywania płatności, firmy powinny utrzymywać określony stosunek aktywów obrotowych do zobowiązań krótkoterminowych dla zapewnienia odpowiedniej płynności.

Istnieje parę ogólnych wskaźników, które mogą być dość przydatne w całościowej analizie finansowej przedsiębiorstwa. Aby móc ocenić płynność finansową danej jednostki, analitycy często zalecają stosowanie kilku wskaźników. Jednym z nich jest wskaźnik bieżącej płynności, który może być definiowany jako stosunek aktywów obrotowych do zobowiązań krótkoterminowych. Mierzy on zdolność podmiotu do spłaty jego zobowiązań w najbliższej przyszłości. Chociaż w pewnym stopniu idealny stosunek zależy od rodzaju prowadzonej działalności, jako ogólną zasadę można przyjąć, iż powinien on wynosić co najmniej 2:1. Niższy wskaźnik bieżącej płynności znaczy, że jednostka może nie być w stanie spłacić wszystkich swoich zobowiązań na czas, natomiast wyższy wskaźnik znaczy, że jednostka ma

⁶¹ T. Siudek, *Analiza finansowa ...*, op. cit., s. 78

pieniądze w gotówce bądź w formie bezpiecznych inwestycji, które mogą być wykorzystane w lepszy sposób.

Dźwignia finansowa odnosi się do części kapitału firmy, który został wniesiony przez inwestorów w stosunku do wierzycieli. Inaczej mówiąc, dźwignia to pewien okres, w którym firma zależna była od pożyczek w celu finansowania swojej działalności. Dźwignia finansowa jest ważnym elementem analizy finansowej, gdyż jest ściśle weryfikowana tak przez bankierów jak i zarówno inwestorów. Wysoki poziom wskaźnika dźwigni może zwiększać ekspozycję danej firmy na ryzyko oraz biznesowe spadki, choć wraz z większym ryzykiem posiada ona również potencjał do większych zysków.⁶² Żeby móc zmierzyć wartość dźwigni danej firmy, stosunek długu do kapitału jest odpowiednim narzędziem. Firma jest powszechnie uważana za bezpieczniejszą, jeśli ma niski stosunek długu do kapitału własnego. Na ogół wartość długu powinna wynosić między 50 a 80 procent kapitału własnego⁶³.

Rentowność firmy odnosi się do sprawności zarządzania w obszarze wykorzystywania zasobów jednostki. Wiele wskaźników rentowności obejmuje badanie zwrotu finansowego, czyli czy przedsiębiorstwo zarabia na tych pieniądzach, które zostały zainwestowane w nią. Duża liczba przedsiębiorców decydują się na założenie i prowadzenie własnej działalności gospodarczej, żeby osiągnąć lepszy zwrot pieniędzy, niż byłby możliwe za pośrednictwem banku bądź innych inwestycji o niższym ryzyku. Jeśli wyniki rentowności pokazują, że zysk nie jest osiągany, w szczególności gdy mała jednostka przeniosła się poza fazę rozruchu, wtedy wówczas inwestorzy powinni wziąć pod uwagę możliwość lokowania swoich pieniędzy gdzieś indziej. Ważne jednak jest, żeby pamiętać, iż na rentowność może wpływać wiele czynników, w tym np. zmiany w cenie, struktura wydatków, jak również zakup aktywów bądź pożyczanie pieniędzy.⁶⁴

Przy pomiarze płynności, dźwigni finansowej oraz rentowności przedsiębiorstwa istotne nie jest to ile jednostka posiada w postaci aktywów, zobowiązań oraz kapitału własnego. Kluczem są dopiero proporcje w stosunku do siebie w których one występują. Przedsiębiorstwo jest analizowane mając na względzie wskaźniki, a nie tylko wartości liczbowe. Wskaźniki finansowe określone są dzieląc jedną liczbę przez drugą i wyraża się je zazwyczaj w procentach. Pomagają one przedsiębiorcom w zbadaniu relacji między czasem pozornie niezwiązanymi ze sobą elementami, a co za tym idzie uzyskanie przydatnych informacji do podejmowania znaczących decyzji. Wskaźniki finansowe są łatwe w obliczaniu

⁶² W. Gabrusewicz, *Podstawy analizy ...*, op. cit., s. 59.

⁶³ Ibidem, s. 48.

⁶⁴ T. Jachna, M. Sierpińska, *Ocena przedsiębiorstwa ...*, op. cit., s. 38.

i w użyciu, a zarazem zapewniają dużo danych, których nie można uzyskać w inny sposób. Są to narzędzia, które ułatwiają pracę i nie są one w stanie zastąpić niezbędnego doświadczenia, a ich odpowiednie wykorzystanie może sprawić, że dobry menedżer będzie mógł uzyskiwać coraz lepsze wyniki.

Większość statystyk finansowych może być porównywana. Właściciele oraz menedżerowie małych przedsiębiorstw powinni brać pod uwagę wyniki analizy wskaźników finansowych, żeby móc określić gdzie potrzebne są ulepszenia. Tylko odpowiednie rozdysponowanie posiadanych środków kapitałowych i odpowiednie szacowanie poziomu ryzyka tego rodzaju, jaki może być przyjęty przez kierownictwo firmy, w końcu przyniesie wnioski pozytywne oraz zwiększenie szans na pozyskanie nowych rynków zbytu oraz rozszerzenie inwestorskiego otoczenia, a także właściwego wypracowywania przewagi konkurencyjnej. Analiza ekonomiczna jest narzędziem, które jest w stanie sprawić, że wymienione wyżej efekty będą miały możliwość stać się realnymi.

2.3. Podstawowe źródła informacji wykorzystywane w analizie ekonomicznej

Trzy główne źródła danych jakie są potrzebne do analizy finansowej to bilans, rachunek zysków i strat oraz rachunek przepływów pieniężnych. Bilans przedstawia zasoby finansowe oraz fizyczne, które jednostka ma dostępne dla przyszłej działalności gospodarczej. Ważnym jest, żeby pamiętać, iż bilans prezentuje tylko te zasoby, ale nie stanowi oświadczenia czy dobrze są one wykorzystywane przez zarząd. Z tego też powodu, bilans jest narzędziem bardziej przydatnym w bieżącej analizie sytuacji ekonomicznej jednostki niż w kalkulowaniu przyszłych wyników. Głównymi elementami bilansu są aktywa oraz pasywa. Aktywa przede wszystkim obejmują aktywa bieżące (środki pieniężne i ich ekwiwalenty) oraz aktywa trwałe (aktywa używane przy prowadzeniu biznesu, w tym są środki trwałe, takie jak inwestycje długoterminowe i wartości niematerialne i prawne, takie jak patenty, czy prawa autorskie). Bilans zawiera także dwie kategorie zobowiązań: krótkoterminowe (czyli długi, które są wymagalne w ciągu jednego roku, tak jak rachunki, podatki, kredyty krótkoterminowe) oraz wierzytelności długoterminowe (czyli długi, które są należne później niż jeden rok od daty dokonania sprawozdania).⁶⁵ Ważne dla analityków finansowych są zobowiązania krótkoterminowe, gdyż firmy mają zobowiązanie do okresowego płacenia rachunków jako jednostki, natomiast dochody z działalności gospodarczej nierzadko wydają

⁶⁵ T. Jachna, M. Sierpińska, *Ocena przedsiębiorstwa ...*, op. cit., s. 48.

się być mniej pewne. Zobowiązania długoterminowe są nieco mniej ważne dla analityków, gdyż brakuje im krótkiego terminu płatności tak jak w przypadku długów krótkoterminowych.

W odróżnieniu od bilansu, rachunek zysków i strat daje informacje na temat wyników jednostki w danym okresie czasu. Główne elementy rachunku zysków i strat to przychody oraz poniesione koszty i zysk bądź strata netto. Na przychody składają się głównie przychody sprzedaży, aczkolwiek analitycy finansowi powinni również zwrócić uwagę na licencyjne, publikację, odsetki oraz nieregularne zyski. Podobnie też koszty operacyjne składają się zwykle głównie z kosztów towarów sprzedanych, ale mogą także zawierać pewne inne nietypowe elementy. Zysk netto jest końcowym wynikiem w rachunku zysków i strat. Głównym wyznacznikiem osiągnięć spółki w danym okresie obrachunkowym jest właśnie ta wartość. Rachunek przepływów pieniężnych jest podobny do rachunku zysków i strat w tej kwestii, że rejestruje wydajność danej jednostki w określonym przedziale czasowym. Różnica między nimi natomiast polega na tym, że rachunek zysków i strat uwzględnia także elementy takie jak np. amortyzacja. Rachunek przepływów pieniężnych pokazuje dokładnie ile pieniędzy rzeczywistych wygenerowała jednostka. To pokazuje bardziej wyraźny obraz zdolności firmy do spłacenia swoich rachunków bądź długów i daje także lepszy pogląd na wzrost finansowy niż inne rodzaje sprawozdań.⁶⁶

Analiza ekonomiczna jest także swego rodzaju źródłem danych dla środowiska, do którego należą:⁶⁷

- potencjalni inwestorzy;
- branżowa konkurencja;
- analitycy i doradcy indywidualni, a także skupieni w firmach, specjalizujących się w tego rodzaju działaniach;
- lokalne władze;
- sektor publiczny;
- konkretne grupy społeczne.

W zależności od potrzeb określonego przedsiębiorstwa, możliwe jest przeprowadzanie kilku różnych rodzajów danej analizy. Jednakże, biorąc pod uwagę to, jaki rodzaj tej analizy będzie wybrany, powinna ona służyć celowi nadrzędnemu, postawionemu przed każdą firmą, który stanowi odniesienie finansowego sukcesu, jak również robienie wszystkiego, żeby ryzyko

⁶⁶ W. Gabrusewicz, *Podstawy analizy ...*, op. cit., s. 38.

⁶⁷ A. Bera, *Analiza...*, op. cit., s. 259.

bankructwa nie mogło nigdy stać się zagrożeniem realnym.⁶⁸ Dlatego również finansowa kwestia jest potraktowana jako priorytetowy element, z czego wynika, że reszta działań przedsiębiorstwa, które prowadzi działalność gospodarczą determinowana zostaje w znacznym wymiarze ich kondycją finansową. Dlatego też drobiazgowo analizowanie wyników analizy ekonomicznej danej firmy przez kilka osób, jak również instytucji, które interesują się mocnym rozwojem każdego sektora z gospodarki nie jest niczym nowym i zaskakującym.

Istotą analizy finansowej jest natomiast badanie i ocena połączeń, a także współzależności, które występują między określonymi zjawiskami. Z powodu takiego stanu rzeczy ten typ analizy umożliwia dokonanie identyfikacji czynników, które tworzą procesy i zjawiska, które są przedmiotem badań, jak również gwarantuje pełniejszą ocenę ich wpływu na skutki działania organizacji. Charakterystycznym elementem tego rodzaju analizy jest znaczniejsza wartość poznawcza, niż w sytuacji analizy wskaźnikowej, oraz większa przydatność w odnośnie procesów, mających związek z zarządzaniem. Równolegle konieczna jest profesjonalna znajomość zagadnień, jakie dotyczą działania przedsiębiorstwa. Ważnym jest także, żeby efekt końcowy analizy obrazował w sposób mierzalny efekty zdarzeń i faktów, które były poddane analizie odnosząc się do bieżącej działalności organizacji, jak również jej rozwoju.⁶⁹ Ważne jest również zwrócenie uwagi na to, że rezultaty analizy finansowej są bardzo zależne od czynników, jakimi są rodzaj i zawartość oraz jakość materiałów źródłowych. Jeśli tego rodzaju materiały są niekompletne, bądź niestarannie zweryfikowane i niewiarygodne, wówczas są przyczyną niewłaściwych ustaleń i stanowią barierę dla wyciągania prawidłowych wniosków, które umożliwiają realizację efektywnych decyzji.

Materiały źródłowe analizy finansowej można podzielić na:⁷⁰

1. Materiały wewnętrzne, które zawierają dane, pochodzące z wnętrza organizacji. Ich źródło może stanowić między innymi:
 - ewidencja gospodarcza;
 - dane mające charakter pozaewidencyjny;
 - rachunkowość oraz statystyka ekonomiczna.
2. Materiały zewnętrzne, które prezentują dane dotyczące otoczenia, ujmowanego jako zewnętrzne warunki dla funkcjonowania organizacji.

⁶⁸ A. Sobieraj, *Sprawozdawczość...*, op. cit., s. 364.

⁶⁹ Ibidem, s. 370.

⁷⁰ Ibidem, s. 371.

Informacje, które zostały zgromadzone przy pomocy kwerendy ewidencyjnych danych charakteryzują się fundamentalnym znaczeniem w odniesieniu do analizy finansowej. Biorąc pod uwagę ich typ, można wyróżnić takie formy danych, jak:⁷¹

1. Pierwotna bądź wtórna dokumentacja, która stanowi podstawę zapisów, które zostały uczynione w instrumentach ewidencyjnych (tzn. księgi rachunkowe);
2. Zapisy, które realizowane są w narzędziach zarówno syntetycznych, jak i analitycznych, które służą celom ewidencyjnym, tzn:
 - w kontach głównej księgi oraz ksiąg pomocniczych;
 - w rejestrach;
 - w tabulogramach.
3. Sprawozdawczość, która opiera się o powyżej wymienione zapisy i jest rozumiana jako uogólnienie treści zawartych w nich danych.

Pozaewidencyjne materiały źródłowe charakteryzują się uzupełniającym i pomocniczym znaczeniem. Należy jednakże pamiętać, że w niektórych sytuacjach ich niewystępowanie może spowodować znaczne utrudnienia bądź nawet niemożliwość przeprowadzenia analizy finansowej w określonej sferze działalności przedsiębiorstwa. Pozaewidencyjne materiały źródłowe, które mają zastosowanie w analizie finansowej to przede wszystkim:⁷²

1. Rezultaty wykonanych wcześniej analiz, realizowanych głównie w roku, który poprzedza badanie teraźniejsze;
2. Dane posiadające planistyczny charakter, w szczególności z uwzględnieniem:
 - biznesplanu;
 - planu finansowego;
 - kosztorysów;
 - wstępnych kalkulacji.
3. Protokoły, które stanowią pisemne świadectwo kontroli, jakie były przeprowadzane oraz dokonywane poprzez organy zewnętrzne i wewnętrzne razem z wnioskami pokontrolnymi.
4. Protokoły z odbytych zebrań zarządu i posiedzeń rad nadzorczych.
5. Dane, które są przekazywane przez kompetentnych członków personelu pracowniczego.

⁷¹ A. Sobieraj, *Sprawozdawczość...*, op. cit., s. 371.

⁷² Ibidem, s. 371.

Bez wątpienia analiza ekonomiczna ma ogromne znaczenie, w odniesieniu do procesów, które mają związek z podejmowaniem decyzji przez menagerów i kierowników organizacji. Przykładowo, przy tworzeniu analizy finansowej w kontekście ryzykownych zachowań jest konieczne zaakcentowanie faktu, że aktualna rzeczywistość gospodarcza wymusza przeprowadzanie działań, które w różnym zakresie łączą się z podejmowaniem ryzyka. Zważywszy na to, kierownicy jednostki na wszystkich jej poziomach decyzyjnych powinni precyzować, na jakim poziomie stopień ryzyka może być uznany za możliwy do zaakceptowania. Ponieważ przeprowadzenie analizy ekonomicznej opiera się na określeniu rezultatów decyzji wcześniej wprowadzanych, służących rozwojowi jednostki, przewidywanej stopie zwrotu, oraz ponoszonego ryzyka, rezultaty tej analizy umożliwiają świadome kształtowanie struktury kapitału. Ma to również bezpośrednie przełożenie w poziomie ryzyka finansowego, jakie może zostać zaakceptowane przez jednostkę.⁷³ Analiza ekonomiczna jest również narzędziem przydatnym do oceny ryzyka rynkowego, informacja odnośnie kondycji ekonomicznej partnera natomiast posiada bardzo duże znaczenie w odniesieniu do oceny skali ryzyka, jakie towarzyszy określonej transakcji lub długofalowej współpracy. W takim przypadku cel przeprowadzenia analizy ekonomicznej opiera się głównie na przygotowaniu i przetworzeniu danych, jakie stanowią:

- działalność, jaką prowadzi przyszły kontrahent;
- wyniki finansowe, jakie uzyskiwane są przez dany podmiot gospodarczy;
- finansowo- ekonomiczna sytuacja potencjalnego partnera.

Opierając się o wnioski z tego rodzaju analizy kierownictwo określonej jednostki powinno podejmować decyzję w odniesieniu do przyszłego nawiązania ściślejszych kontaktów z firmą, która ubiega się o zawarcie kontaktów tego rodzaju.

Biorąc pod uwagę obecne warunki rynkowe przedsiębiorcy powinni na bieżąco kontrolować stan swoich środków pieniężnych, żeby zapewnić wypłacalność oraz prawidłowe funkcjonowanie przedsiębiorstwa. W zgodzie z definicją płynności finansowej, należy stwierdzić, że jest to zdolność przedsiębiorstwa do terminowego regulowania swoich zobowiązań bieżących. Niski poziom płynności finansowej wskazuje na wysokie prawdopodobieństwo utraty wspomnianej płynności. Co za tym idzie, przedsiębiorstwo powinno posiadać na tyle środków finansowych, żeby mogło spłacić zaciągnięte

⁷³ A. Bera, *Analiza finansowa jako narzędzie ograniczenia ryzyka finansowego w działalności przedsiębiorstwa* [w:] A. Bielawska, [red.], *Nowoczesne zarządzanie finansami przedsiębiorstwa*, C.H. Beck, Warszawa 2009, s. 258.

zobowiązania w terminie. Analiza finansowa jest bardzo szerokim pojęciem. Za pomocą odpowiednich wskaźników określa się⁷⁴:

- zdolność przemiany składników majątku w pieniądze;
- możliwość pokrycia zobowiązań przedsiębiorstwa;
- stan środków pieniężnych.

Struktura źródła finansowania majątku jest uznana za prawidłową kiedy wymagalność pasywów jest wymienialna z płynnością aktywów. Jednocześnie trzeba pamiętać też o tym, że kapitał obcy ma wpływ na ryzyko finansowe, a co za tym idzie także na oczekiwaną stopę zwrotu z wniesionego kapitału. Stopa zwrotu z wniesionego kapitału ma z kolei wpływ na koszt kapitału, wywierając ostatecznie wpływ na wartość przedsiębiorstwa, tak samo jak było to w przypadku aktywów.⁷⁵

Warto napomnieć, że funkcjonowanie podmiotów gospodarczych w środowisku, które narzuca gospodarka rynkowa, stanowiąca w naturalny sposób całą gospodarkę, która posiada charakter pieniężny oraz podkreśla wartościowe kategorie w organizacji, jest nieodzownym warunkiem przeprowadzenia właściwej analizy finansowej sytuacji jednostki. Jest to także faktem, że każda taka odmiana analizy dla przedsiębiorców jest bardzo ważna, ponieważ umożliwia podejmowanie decyzji, które posiadają bieżący, a także strategiczny wymiar.

2.4. Metody stosowane w analizie finansowej

Analizę bilansu firmy dzieli się na dwa etapy: analiza wstępna bilansu, która oparta jest na analizie pionowej oraz poziomej bilansu i analizę wskaźnikową bilansu, stanowiącą jej rozwinięcie i która oparta jest na badaniu relacji pomiędzy elementami aktywów oraz pasywów. Wskaźnik dynamiki wzrostu w obszarze zmian wielkości majątku prezentuje się następująco:

Wskaźnik dynamiki wzrostu w obszarze zmian wielkości majątku

$$\frac{\text{wartość majątku całkowitego w okresie badanym} \times 100 \%}{\text{wartość majątku całkowitego w okresie bazowym}}$$

⁷⁴ K. Winiarska, *Rachunkowość zaawansowana*, Oficyna Wolters Kluwer business, Warszawa 2013, s. 45

⁷⁵ *Analiza finansowa jako narzędzie zarządzania finansami przedsiębiorstwa*, Red. Hamrol M., Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań 1996, s.298

Wielkość dodatnia tego wskaźnika oznacza że firma się rozwija, tzn. że równocześnie obrazuje większe możliwości tworzenia dochodów.

Następnym krokiem do oceny stopnia rozwoju firmy jest analiza źródła pokrycia majątku przedsiębiorstwa. Na początku określone jest zazwyczaj tempo zmian w pozycjach pasywów bilansu i jej struktury wewnętrznej. Oblicza się to według następującej formuły:

Tempo zmian w pozycjach pasywów bilansu i jej struktury wewnętrznej

$$\frac{\text{wielkość kapitału całkowitego w okresie badanym} \times 100\%}{\text{wielkość kapitału całkowitego w okresie bazowym}}$$

Uzupełnieniem dla powyższych wskaźników jest analiza wstępna struktury, która pokazuje stosunek procentowy konkretnych grup składników majątku do ich wartości ogółem oraz grup składników kapitałowych do ich kapitału ogółem. Przy pomocy analizy struktury dostajemy informację o relacjach, jakie występują w strukturze majątku i ewentualnym możliwym ryzyku operacyjnym w przyszłości. Takie ryzyko może być spowodowane mniejszą płynnością majątku trwałego, który zaangażowany jest w długim okresie oraz trudnością jego zamiany w środki pieniężne. Ważnym jest więc stała kontrola struktury majątku oraz stopnia jego elastyczności.

Celem analizy wstępnej bilansu są oceny struktury majątku, struktury kapitału i struktury majątkowo- kapitałowej. Analiza struktury, zwana inaczej analizą pionową bilansu, może być przeprowadzana w ujęciu statycznym bądź dynamicznym. Statyczne ujęcie ocenia strukturę aktywów oraz pasywów na dany moment, przykładowo na koniec roku. Natomiast analiza dynamiczna bada również kierunki zmian jej struktury i dynamikę konkretnych elementów majątku oraz kapitału z porównaniem danych z okresu kilku lat.⁷⁶ Analiza pionowa bilansu nazywana jest także analizą jednostkowej skali. Bowiem pokazuje relacje pomiędzy poszczególnymi pozycjami w bilansie z jego łączną wartością. Gdy przyjmuje bardziej szczegółową formę wtedy poddaje analizie poszczególne grupy aktywów oraz pasywów. Bardzo ważną rolę przy ocenie struktury majątkowej odrywa wskaźnik intensywności wyposażenia w aktywa trwałe i wskaźnik intensywności wyposażenia w aktywa obrotowe. Obliczane są one w następujący sposób:

⁷⁶ Jachna T., Sierpińska M., op. cit., s. 51

Wskaźnik intensywności wyposażenia w aktywa trwałe

$$\frac{\text{Aktywa trwałe} \times 100\%}{\text{Aktywa ogółem}}$$

Wskaźnik intensywności wyposażenia w aktywa obrotowe

$$\frac{\text{Aktywa obrotowe} \times 100\%}{\text{Aktywa ogółem}}$$

Natomiast jeżeli chodzi o elastyczność decyzyjną oraz majątkową to informacji o niej dostarcza wskaźnik stopnia unieruchomienia majątku. Jeżeli przyjmuje on wartość większą od 100%, to świadczy to o istnieniu dużej ilości kosztów stałych bądź unieruchomieniu jakiejś części majątku, która powoduje jego małą elastyczność. Wskaźnik ten wyraża się w następującej postaci:

Stopień unieruchomienia majątku

$$\frac{\text{Aktywa trwałe} \times 100\%}{\text{Aktywa obrotowe}}$$

Wzrost tego wskaźnika może być jednocześnie obrazem trwającego procesu restrukturyzacji bądź modernizacji w przedsiębiorstwie, co z kolei uznawane jest za pozytywną tendencję.

Aby móc dowiedzieć się jaka jest tendencja rozwojowa całej jednostki, badaniu podlegają jej pasywa. Bardzo duże znaczenie wywierają wskaźniki, które określają udział kapitału własnego, kapitału stałego i kapitału obcego w kapitale ogółem. Wyglądają one w następującej formie:⁷⁷

Wskaźnik wyposażenia w kapitał własny

$$\frac{\text{kapitał własny} \times 100\%}{\text{kapitał ogółem}}$$

⁷⁷ K. Winiarska, *Rachunkowość zaawansowana*, op. cit., s. 47

Wskaźnik zaangażowania kapitału obcego

$$\frac{\text{kapitał obcy} \times 100\%}{\text{kapitał ogółem}}$$

Wskaźnik zadłużenia kapitału stałego

$$\frac{\text{kapitał stały} \times 100\%}{\text{kapitał ogółem}}$$

Informacje, które są zawarte w bilansie, są także odpowiedzią na pytanie dotyczące stopnia zadłużenia firmy. Wskaźnik zadłużenia informuje o poziomie długu krótko oraz długoterminowego w odniesieniu do kapitału ogółem, bądź inaczej kapitału stałego. Aby obliczyć ten wskaźnik używamy wzoru:⁷⁸

Wskaźnik zadłużenia (napięcia)

$$\frac{\text{kapitał obcy} \times 100\%}{\text{kapitał własny}}$$

Relacja tych kapitałów na niskim poziomie, świadczy o bardzo silnych podstawach finansowych przedsiębiorstwa, a co za tym idzie większa jego wiarygodność oraz zdolność kredytową. Akceptowalne wielkości tego wskaźnika wynoszą 1:1, 1:2, a nawet 1:4.

W celu najrzetelniejszej oceny sytuacji firmy, trzeba przeprowadzić także analizę poziomą bilansu. Jest ona uzupełnieniem wcześniej omówionej analizy pionowej. Dzięki niej możemy uzyskać informacje na temat związku składników majątku oraz odpowiednich do nich kapitałów.

Firma, której kondycja finansowa uznawana jest za dobrą, charakteryzuje się płynnością aktywów wraz z terminowością pasywów. Jeśli terminy do spłaty kapitałów obcych są dość krótkie, staje się koniecznym zachowanie jak największej płynności składników majątku. Przedłużone terminy do spłaty pozwalają na zachowanie dużo mniejszej

⁷⁸ K. Winiarska, *Rachunkowość zaawansowana*, op. cit., s. 53

płynności aktywów. W zgodzie ze złotą zasadą finansową kapitał nie powinien być związany z danym składnikiem majątku na dłużej, niż sam on ma pozostać w przedsiębiorstwie. Powinny zostać zachowane nierówności:

$$\frac{\text{Aktywa trwałe}}{\text{Długookresowy kapitał}} \leq 1$$

oraz

$$\frac{\text{Aktywa obrotowe}}{\text{Krótkoterminowy kapitał}} \geq 1$$

Idąc dalej w analizę poziomą, badaniem trzeba objąć terminowość i płynność majątku. W zgodzie ze złotą zasadą bilansową długookresowy oraz krótkookresowy kapitał odpowiadać powinien podziałowi aktywów na trwałe oraz obrotowe. Zasada ta sugeruje, aby finansować aktywa trwałe kapitałem własnym, (mimo, iż jako prawidłowe ich źródło pokrycia to także kapitał obcy długookresowy), jeśli wartość łączna kapitału stałego jest większa niż wartość aktywów trwałych. Natomiast aktywa obrotowe, poza kapitałem własnym, muszą znaleźć pokrycie także w kapitale obcym krótkoterminowym.⁷⁹

Biorąc pod uwagę analizę długoterminowej płynności finansowej, czyli inaczej intensywność finansowania, podczas badania źródeł finansowania aktywów trwałych, potrzebne są wskaźniki:

Pierwszy stopień pokrycia

$$\frac{\text{kapitał własny}}{\text{aktywa trwałe}}$$

Drugi stopień pokrycia

$$\frac{\text{kapitał własny} + \text{długoterminowy kapitał obcy}}{\text{aktywa trwałe}}$$

⁷⁹ J. Szczepański, L. Szyszko, *Finanse przedsiębiorstwa...*, op. cit., s. 289.

Odpowiednia wielkość pierwszego stopnia pokrycia, to zgodnie ze standardami europejskimi, wartość większa bądź równa 0,7. Ta wartość świadczy o tym, że aktywa trwałe pokryte zostały przez kapitał własny, czyli o tym, że spełniona została złota zasada bilansowa. Firma, która otrzymała taki wynik posiada bardzo duże możliwości do spłaty zadłużenia. Prawidłowa wartość drugiego stopnia pokrycia, są to wyniki, które będą większe bądź równe 0,1, które świadczą także o zachowaniu złotej zasady.

Oceniając poziom zadłużenia i powiązanego z nim ryzyka finansowego, a także zdolności przedsiębiorstwa do terminowej spłaty zobowiązań, posługujemy się wskaźnikiem struktury majątkowo-kapitałowej. Pozwala ona sprawdzić efektywność działania oraz rozważyć zagrożenia, które mogą wystąpić w przyszłości. Duże znaczenie dla stabilnej sytuacji finansowej przedsiębiorstwa, ma dobór źródeł jego finansowania dla aktywów trwałych oraz wewnętrzna struktura kapitałów.

ROZDZIAŁ III. WSTĘPNA OCENA SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH ORAZ ZAKRES ANALIZY EKONOMICZNEJ I FINANSOWEJ

3.1. Zakres i zasady analizy wskaźnikowej sprawozdań finansowych

Analiza wskaźnikowa jest swego rodzaju rozwinięciem analizy sprawozdania finansowego, stanowi ona bowiem pogłębienie oraz uszczegółowienie sprawozdania. Jest narzędziem pozwalającym na ocenę kondycji finansowej podmiotu gospodarczego, ale także poszerza stosowane narzędzia w analizie strukturalnej, czasowej oraz przestrzennej. Prawidłowo dobrany zestaw wskaźników umożliwia łatwą oraz szybką ocenę kondycji finansowej jednostki, która pozwoli na zauważenie pojawiających się sygnałów związanych z zagrożeniem przyszłej egzystencji przedsiębiorstwa.⁸⁰ Analiza wskaźnikowa zalicza się do metody badania analitycznego informacji, jakie zawiera sprawozdanie przedsiębiorstwa. Opiera się ona na wyprowadzanych do niego wskaźnikach finansowych. Stanowi ona poszerzenie analizy danych dokonywanych w trakcie czytania wyżej wymienionych dokumentów. Analiza ta uważana jest za najskuteczniejszą metodę w zakresie analizy finansowej. Badane w niej wskaźniki finansowe dają bowiem możliwość kontroli stanu oraz pozycji finansowej podmiotu gospodarczego, przy czym te wskaźniki mogą być stosowane tak do oceny bieżącej, jak i zarówno do prognozowania sytuacji finansowej podmiotu gospodarczego.⁸¹

Wskaźniki finansowe wyrażają kształtowanie się danego zjawiska finansowego na tle innego zjawiska finansowego powiązanego z nim merytorycznie. Stanowią one swego rodzaju wskaźniki natężenia, ponieważ prezentują stosunek wartości jednego zjawiska do wartości zjawiska drugiego. Ogólna forma wskaźnika finansowego wygląda następująco:⁸²

$$W = \frac{Y}{X}$$

gdzie:

⁸⁰ W. Bień, *Zarządzanie finansami przedsiębiorstwa*, Difin, Warszawa 2015, s.98.

⁸¹ L.Bednarski, *Analiza finansowa w przedsiębiorstwie*, PWE, Warszawa 2017, s.73.

⁸² B.Pomykańska, *Analiza finansowa przedsiębiorstwa*, PWN, Warszawa 2017, s.53.

W – wskaźnik finansowy

Y, X – zjawiska finansowe

Wskaźniki finansowe definiowane są często jako relacja pomiędzy odpowiednio dobranymi pozycjami sprawozdań, a co za tym idzie prezentują powiązania, jakie występują pomiędzy różnymi elementami sprawozdania, przedstawiającymi wiele różnych zjawisk oraz procesów finansowych, stąd też na ich podstawie da się tworzyć duży wybór wskaźników finansowych o różnej pojemności informacyjnej oraz znaczeniu analitycznym i odmiennej treści ekonomicznej.⁸³

Poprzez dużą różnorodność wskaźników finansowych trzeba odpowiednio je klasyfikować, czyli grupować oraz szeregować. Co więcej powoduje to także konieczność ograniczania liczby wskaźników, ponieważ utrudnia to bowiem sformułowanie jednoznacznych wniosków oraz syntetycznej oceny. Chodzi tutaj o tzw. konflikt wskazań, polegający na tym, że wielkości poszczególnych wskaźników określone dla jednej jednostki mogą doprowadzać do różnych ocen. W interpretacji jednych wskaźników sytuacja badanego podmiotu może się kształtować korzystnie, zaś w świetle drugih niekorzystnie.⁸⁴ Grupowanie wskaźników finansowych może być prowadzone według różnych kryteriów klasyfikacji. Najczęstsze kryteria klasyfikacji wskaźników finansowych to:⁸⁵

- źródło danych,
- kierunek preferencji,
- treść ekonomiczna,
- oraz poziom syntezy.

Treść ekonomiczna to podstawowe oraz najczęściej stosowane kryterium w klasyfikacji wskaźników finansowych. Po uwzględnieniu tego kryterium, wskaźniki finansowe można grupować według ustalonych obszarów sytuacji finansowej podmiotu gospodarczego. Zazwyczaj ogranicza się to w praktyce do paru głównych obszarów tej sytuacji.⁸⁶ Literatura z obszaru analizy finansowej przedstawia różne klasyfikacje wskaźników finansowych po względem ich treści ekonomicznej. W tym zakresie bowiem nie obowiązują żadne uregulowania prawne, narzucające jednakowy system grupowania wskaźników finansowych. Ich dobór oraz klasyfikacja do potrzeb analizy zależy tylko od

⁸³ Sierpińska M., Jachna T., *Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych*, PWN 2014, s.23

⁸⁴ Ibidem, s.24

⁸⁵ B .Pomykańska, *Analiza finansowa przedsiębiorstwa*, PWN, Warszawa 2017, s.54.

⁸⁶ W.Bień, *Zarządzanie finansami przedsiębiorstwa*, Difina, Warszawa 2012, s.12

podmiotów zainteresowanych sytuacją finansową firmy. Mimo tak dużej dowolności istnieje jednak pewien pogląd co do głównych grup. Chodzi tutaj o to, żeby różne podmioty gospodarcze mogły zostać oceniane oraz porównane pod względem podobnych zestawów wskaźników, które mogą stanowić wspólną linię odniesienia.⁸⁷

W literaturze przedmiotu dużą przewagę ma grupowanie wskaźników finansowych pod względem ich treści merytorycznej. Klasyfikacja ta dzieli wskaźniki na cztery podstawowe grupy:⁸⁸

- wskaźniki płynności finansowej,
- wskaźniki rentowności,
- wskaźniki rotacji.
- oraz wskaźniki wspomagania finansowego.

W ramach każdej powyżej wymienionej grupy tworzy się bardziej szczegółowe wskaźniki finansowe, pokazujące różne strony z danego obszaru sytuacji finansowej podmiotu gospodarczego.

Podczas interpretacji wartości wskaźników finansowych tworzy się ważne zagadnienie ustalenia kierunku wpływu wielkości wskaźników na sytuację finansową ocenianego przedsiębiorstwa. Kierunek ten pokazuje rodzaj funkcji preferencji ustalonej na zbiorze wartości wskaźnika.

3.2. Analiza wstępna rocznego sprawozdania finansowego

Sprawozdania finansowe analizuje się głównie pod względem ich struktury. Taki rodzaj analizy sprowadzany jest do opisywania relacji, jakie zachodzą między określonymi częściami składowymi wartości łącznej dla konkretnego sprawozdania. Ustala się oraz ocenia udział określonych pozycji w sprawozdaniu w wartości go podsumowującej. Analiza struktury pozwala określić poziom kosztów oraz zysków i strat nadzwyczajnych, a także zysku netto w wartości sprzedaży.

Art. 3 ust. 1 pkt. 30 Ustawy o rachunkowości definiuje przychody jako *„uprawdopodobnione powstanie w okresie sprawozdawczym korzyści ekonomicznych, o wiarygodnie określonej wartości, w formie zwiększenia wartości aktywów, albo zmniejszenia wartości zobowiązań, które doprowadzą do wzrostu kapitału własnego lub zmniejszenia jego*

⁸⁷ J. Duraj, *Analiza ekonomiczna przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa 2014, s.27

⁸⁸ W. Gabrusiewicz, *Podstawy analizy finansowej*, PWE, Warszawa 2012, s.30

*niedoboru w inny sposób niż wniesienie środków przez udziałowców lub właścicieli.”*⁸⁹ Międzynarodowe Standardy Rachunkowości, a dokładniej osiemnasty standard, szerzej porusza zagadnienie, gdzie oprócz definicji tożsamej z Ustawą o rachunkowości, ustalono także źródła tych przychodów, na które składają się:

- sprzedaż towarów (produktów własnych),
- świadczenie usług,
- użytkowanie przez inne podmioty aktywów firmy przynoszących odsetki, tantiemy oraz dywidendy.⁹⁰

Zostawiając definicje ustawowe w literaturze przedmiotu przychodami nazywa się sumę świadczeń otrzymanych przez jednostkę w postaci środków pieniężnych jako zapłatę za wykonane przez nią świadczenia na rzecz świadczeniobiorców.

Przychody ze sprzedaży wyrobów oraz usług razem z kosztami ich uzyskiwania są głównymi czynnikami wpływającymi na wartość wyniku finansowego, który znowu jest głównym miernikiem w ocenie działalności przedsiębiorstwa. Przychody ze sprzedaży kształtować się mogą pod wpływem wielu różnych czynników takich, które nie zależą od podmiotu jak i tych, na które firma ma wpływ bardzo znaczący. Ich wartość jest zatem zależna nie tylko od samej ilości sprzedanych produktów, nowoczesności produkcji połączonych z ceną zbytu, struktury asortymentu oraz jakości, ale także od warunków sprzedaży. Na warunki sprzedaży składają się głównie czas oraz formy płatności, a także sposoby oraz terminy inkasowania należności.⁹¹

W ustalaniu przychodów ze sprzedaży dużą rolę odgrywa tak zwany czas w którym dokonana była sprzedaż, czyli nic innego jak data realizacji dostawy, która upoważnia do uzyskania zapłaty. W obrocie krajowym za czas sprzedaży uznaje się datę wpłaty należnej kwoty przez kontrahenta, w przypadku obrotu gotówkowego, bądź data wysyłki albo oddania wyrobów do dyspozycji odbiorcy bądź przyjęcia ich przez kontrahenta w przypadku obrotu bezgotówkowego. Przychody ze sprzedaży są wyliczane na podstawie jednostkowej ceny sprzedaży. Mogą one być korygowane o zmniejszenia w postaci np. rabatów, bonifikat przyznanych w ramach uznania, zgłaszanych reklamacji, jeśli tak owe wystąpią. Korekty wprowadzane są także w przypadku pojawiania się zwiększania przychodów z tytułu dopłat specjalnych, ale nie ujętych w cennikach, a mimo to związanych z dodatkowymi czynnościami

⁸⁹ Ustawa z dnia 29 września 1994r. o rachunkowości (Dz.U. z 2019r. Nr 152, poz. 1223 z późn. zm.).

⁹⁰ Międzynarodowy Standard Rachunkowości 18 - *Przychody*

⁹¹ Jachna T., Sierpińska M., op. cit., s.119

czy też specjalnymi warunkami dostawy, bądź marżą na sprzedaży od małych ilości.⁹²

Aby ogólnie ocenić wypracowane na sprzedaży przychody, da się zanalizować ich kierunki, poprzez dzielenie sprzedaży na zewnętrzną oraz wewnętrzną. Przychody da się również zanalizować klasyfikując je osobno dla wyrobów i półfabrykatów oraz towarów w podziałach na grupy asortymentowe. Ważniejszym jednak aspektem wydawać się może ujawnianie odchyleń ogólnej wartości i podstawowych składników sprzedaży w porównaniu do poprzednich okresów.

Następną kwestią wpływającą w sposób znaczący na wynik finansowy i będącą mieszalnikiem efektów działalności gospodarczej firmy są koszty tej działalności gospodarczej. Aby doprowadzić do poprawy efektywności gospodarowania bardzo ważna jest ciągła nie tylko kontrola poziomu kosztów jednostkowych, ale również ich globalnej sumy. Aby skutecznie znaleźć możliwość obniżenia kosztów trzeba systematycznie przeprowadzać ich analizę.

Koszty działalności operacyjnej spajają ze sobą elementy wszelkich ponoszonych przez jednostkę nakładów, uwzględniając przy tym oprócz kosztów własnych również związane bezpośrednio ze sprzedażą obciążenia celno- podatkowe. Ich analiza ogólna umożliwia zbadanie globalnej kwoty poniesionych kosztów w danym okresie rozliczeniowym, na przykład w miesiącu czy też roku. Koszty własne w ujęciu ogólnym wyliczane są jako iloczyn sprzedanych wyrobów, usług oraz robót i ich jednostkowych kosztów. Mając na celu ich obniżenie niezbędne jest więc oddziaływanie zarówno na rozmiar produkcji jak również na obniżenie jednostkowych kosztów.⁹³ Jednym z głównych sposobów analizowania kosztów własnych jest zmierzenie i ocena ich poziomu, jak również badanie zmiany poziomu tych kosztów w wartościach bezwzględnych oraz względnych. Zmiany mogą być rozpatrywane pod względem planów albo pod względem wcześniejszych okresów sprawozdawczych.

Aby dostarczyć informacji koniecznych do oceny przyczynowej kosztów trzeba dokonać ich podziału głównie pod względem rodzaju działalności, funkcji realizowanych w przedsiębiorstwie oraz rodzaju zużywanych czynników produkcji. Najważniejszym zadaniem analizy kosztów jest rozpoznawanie oraz ocena czynników mających wpływ na poziom i dynamikę oraz strukturę kosztów, a także zaproponowanie rozwiązania mogącego doprowadzić do poprawy pozycji kosztowej firmy. Dane te pozwalają na używanie prawidłowych środków pozwalających na optymalizację sposobu gospodarowania i w racjonalny sposób zużywać czynniki produkcji, jak również systematyczne obniżanie kosztów własnych.

⁹² Bednarski L., op. cit., s.129

⁹³ Bednarski L., op. cit., s.135

Badając koszty w jednostce działającej na wolnym rynku, oprócz omówionych zagadnień, ważnym jest uzyskiwanie odpowiedzi na bardzo ważne przy zarządzaniu pytania:

- Jak zmieniają się koszty razem ze zmianą rozmiarów produkcji ?
- W jakim stopniu terażniejsza struktura kosztów czy wykorzystanie zdolności produkcyjnych oraz kierunki zmian kosztów odpowiadają zmianom w kosztach u konkurentów?
- Jakie koszty są stałe w sytuacji zmniejszenia rozmiarów sprzedaży? ⁹⁴

Kategorią która podsumowuje wcześniej wymienione kategorie jest wynik finansowy. Wartość wyniku finansowego osiąganego przez jednostkę uzależniona jest od kilku czynników, które kształtują przychody ze sprzedaży, a także koszty ich uzyskania. Można dokonać ich podziału na czynniki wewnętrzne oraz zewnętrzne. W większości przypadków gospodarczych przez wybór adekwatnej drogi postępowania, jednostka może wpływać na te czynniki. Wśród uwarunkowań wewnętrznych, które wpływają na działalność jednostki wyróżnia się głównie zasoby materialne i ludzkie oraz informacyjne, które są do dyspozycji jednostki. Natomiast czynniki zewnętrzne to elementy makrootoczenia. Zewnętrzne środowisko jednostki, do którego zalicza się czynniki ekonomiczne i demograficzne oraz polityczne i prawne, generuje zarówno szanse rozwoju dla jednostki jak i zagrożenia. Biorąc po uwagę znaczący wpływ na działalność jednostki odznacza się szczególnie polityka gospodarcza państwa i ustrój oraz idący za nim system ekonomiczny, jak również popyt na wyroby danej jednostki.

Omówione elementy wywierają wpływ na cele jednostki oraz możliwości ich realizacji. Część z nich zostaje poza wpływem firmy, ale inne mogą podlegać kształtowaniu przez nią. Jednakże wszystkie mają wpływ na funkcjonowanie jednostki oraz na podaż i popyt, ceny wyrobów oraz usług, a także dostępność surowców na rynku itp. Dają możliwość bądź zmniejszają szanse na efektywne oraz stabilne działanie jednostki na rynku.

Zysk bądź strata jednostki gospodarczej uzależniona jest bezpośrednio od zmiany jej wewnętrznego oraz zewnętrznego środowiska, w szczególności od:

- zmienności roszczeń rynku, które dotyczą ilości oraz asortymentu produktów skierowanych na ten rynek; wyrażona jest ona zmianą liczby wyrobów oraz klientów zainteresowanych tymi wyrobami,
- wdrożenia innowacji produktowych, których celem jest uruchomienie produkcji nowych wyrobów, które zaspokajają znane potrzeby, jak również potrzeby dopiero

⁹⁴ Jachna T., Sierpińska M., op. cit., s. 135

uświadamiane,

- zmian dostaw surowców oraz materiałów, wyrażoną w zmianie ilości i jakości, terminowości oraz kompletności dostaw, a także dostawach nowych materiałów, do tej pory nie wykorzystywanych,
- zmian wewnętrznych zasad funkcjonowania jednostki przez wpływ innowacji procesowych, których efektem jest obniżenie kosztów, i które polegają na udoskonaleniu techniki oraz technologii wytwarzania i procesów zarządzania jednostką.”⁹⁵

Wszystkie jednostki dążą do jak największej wielkości zysku, która jest efektem zastosowania jednej z dwóch polityk. Jest nią maksymalizacja wielkości sprzedaży bądź minimalizacji wielkości kosztów. Obie polityki są bardzo ważne oraz wymagają umiejętnego zarządzania. Polityka, w której aby doprowadzić do wzrostu sprzedaży, podwyższane są często ceny, daje oczekiwane efekty, ale tylko krótkookresowo, w warunkach bez konkurencji i bardzo znacznej inflacji. W warunkach stabilnej rynkowo gospodarki podwyższanie cen może być odpowiedzią na owe działanie konkurencji. Bardziej skutecznym sposobem, aby zwiększyć obroty, powinno być jednak obniżenie ceny, bowiem niska jednostkowa cena powinna doprowadzić zwiększenia popytu na usługi i produkty, czego efektem końcowym jest zwiększenie przychodu ze sprzedaży.

Wpływ struktury produktów, ich ilości, cen i kosztów jednostkowych na odchylenia wyniku finansowego jednostki, jest możliwy do ustalenia za pomocą metody kolejnych podstawień, przez porównywanie zysku osiągniętego w danym okresie sprawozdawczym z wynikami z poprzednich okresów. W czasie badania kształtowania się zysku jednostki na działalności gospodarczej nie powinno się ograniczać do identyfikacji czynników warunkujących jego zmiany w dynamicznym ujęciu. Ustalenie ich jest tylko jedynie wstępnym etapem badań finansowych dla obszaru jednostki.

Kolejnym bardzo ważnym etapem analizy wyniku finansowego musi być ustalenie w jakim stopniu zmiana wysokości zysku bądź straty w odniesieniu do podstawy porównania jest obiciem zmian czynników jakie składają się na ten wynik, czyli zmian wysokości przychodu i ich struktury oraz zmian poziomu kosztów.

Badając wynik finansowy na działalności gospodarczej należy także analizować kształtowanie się jego wielkości oraz dynamiki. Spoglądając na kolejne poziomy wyniku finansowego trzeba zwrócić uwagę na to, jakie jego elementy wywierają największy wpływ

⁹⁵ Jachna T., Sierpińska M., op. cit., s. 156

na jego strukturę, ponieważ mogą one grać dużą bądź małą rolę jako źródło powstania zysku z działalności gospodarczej. Po wyliczeniu następnych poziomów zysku ich kierunek kształtowania się należy porównać z tendencjami, jakie opisują wynik z całej działalności. Ich tempo wzrostu bądź spadku da się wyrazić ukazując ich zmiany na przestrzeni analizowanego okresu w ujęciu procentowym.

Kolejnym etapem analizy wstępnej sprawozdania jest analiza bilansu. Bilans pozwala bowiem ocenić sytuację majątkową oraz finansową jednostki gospodarczej. Robiąc jego ocenę wymusza on konieczność szacowania relacji pomiędzy składnikami majątku oraz źródłami ich finansowania. Ustalenie tych relacji jest bardzo pomocne tak dla kierowników zarządzających przedsiębiorstwem jak również dla otoczenia zewnętrznego jednostki.

3.3. Narzędzia analizy wskaźnikowej

Na podstawie analizy finansowej wskaźnikowej da się określić poziom i efektywność zarządzania płynnością danej jednostki. Prawidłowe zarządzanie polega na takim gospodarowaniu środkami pieniężnymi, żeby wpływy zawsze pokryły wydatki firmy. Źródło wpływów środków pieniężnych to w tym przypadku głównie otrzymywane należności od kontrahentów. W sytuacji pogorszenia się finansowej sytuacji jednostki, podmiot gospodarczy ma prawo skorzystać z dodatkowego źródła jakim są kredyty.

Analizę finansową przedsiębiorstwa można dokonać w oparciu o poniżej omówione wskaźniki płynności, które oparte są o wyliczenia na podstawie posiadanych aktywów obrotowych, czyli inaczej kapitału pracującego. Płynność jednostki ustalana jest w oparciu o porównanie płynnych aktywów i zobowiązań, jakie posiada jednostka. Wskaźniki te wykorzystywane są w celu analizy zdolności jednostki do czasowego regulowania jej zobowiązań. Ta zdolność jest warunkiem dla przetrwania jednostki, a także jest bardzo cenna dla wszystkich interesariuszy. Po uzyskaniu wyników, osoba robiąca analizę jest w stanie podać stopień wypłacalności majątku obrotowego. W praktyce wyróżnia się w ujęciu statycznym trzy stopnie analizy finansowej przedsiębiorstwa:⁹⁶

- płynność bieżąca (current ratio), którą określa wzór:

$$\frac{\text{aktywa bieżące}}{\text{zobowiązania bieżące}}$$

⁹⁶ K. Winiarska, *Rachunkowość ...*, op. cit., s. 23

- płynność szybka (quick ratio), którą określa wzór:

$$\frac{\text{aktywa bieżące} - \text{zapasy}}{\text{zobowiązania bieżące}}$$

- płynność natychmiastowa, którą określa wzór:

$$\frac{\text{aktywa bieżące} - \text{zapasy} - \text{należności}}{\text{zobowiązania bieżące}}$$

Podstawowym wskaźnikiem wykorzystywanym przy analizie finansowej przedsiębiorstwa jest wskaźnik płynności finansowej bieżącej. Odzwierciedla on bowiem ogólny obraz zdolności firmy do regulowania krótkoterminowych (bieżących) zobowiązań jednostki gospodarczej przez upłynnianie posiadanych aktywów obrotowych (zapasów oraz należności krótkoterminowych i inwestycji krótkoterminowych), czyli ile razy aktywa bieżące, są w stanie pokryć zobowiązania bieżące.⁹⁷ W oparciu o zasadę mówi się, że im wyższa jest wartość wskaźnika, tym mniejszy jest udział bieżących zobowiązań w obrotowych aktywach. W praktyce ujmuje się, że prawidłowa wartość wskaźnika ma znajdować się w przedziale 1,5 - 2,0. Co ważniejsze, wyniki uzyskane trzeba dodatkowo porównać z danymi jednostki, jakie osiągnęła w poprzednich okresach bądź wysokością wskaźnika w innym, ale z tej samej branży podmiocie gospodarczym. Jeśli wartość tego wskaźnika przedsiębiorstwa w porównaniu z wartością przewidzianą dla branży znacząco się różni, jest wtedy wówczas podstawa do identyfikowania przyczyn, które w tej sytuacji miały wpływ największy i podejmowania działań mających w celu wyeliminowanie ich. Rosnąca wartość wskaźnika analizy finansowej bieżącej świadczy o rozwijającej się zdolności do regulowania krótkoterminowych zobowiązań. Oznacza to również polepszenie płynności firm czyli nic innego jak to, że jednostka lepiej wykorzystuje majątek obrotowy, który posiada, spłacając przy tym bieżące zobowiązania w terminie. Niska wartość wskaźnika może sygnalizować trudności płatnicze przedsiębiorstwa, albo nawet jego niewypłacalność.

Wskaźnik płynności szybkiej jest uzupełnieniem wskaźnika bieżącej płynności i powstał by określić możliwości firmy w zakresie pokrywania bieżących zobowiązań, ale już aktywami o wyższym stopniu płynności (należności krótkoterminowe oraz inwestycje krótkoterminowe). W tym też celu, z aktywów obrotowych usunięto zapasy materiałów, towarów oraz produkcji w toku i wyrobów gotowych, ponieważ ich upłynnianie może być

⁹⁷ I. Sobańska, M. Turzyński, *Rachunkowość, audyt i kontrola w zarządzaniu*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2011, s. 38

znacząco utrudnione.⁹⁸ Co do zasady przyjmuje się, iż wartość tego wskaźnika powinna mieścić się w przedziale 0,8 – 1,5. Jeżeli spełniony jest ten warunek, można wtedy stwierdzić, że jednostka gospodarcza jest zdolna w terminie regulować zobowiązania bieżące, bez konieczności upłynnienia rzeczowych aktywów obrotowych. Wartość wskaźnika poniżej podanej wartości świadczyć może o tym, iż przedsiębiorstwo straciło finansową płynność. Zbyt wysoka wartość wskaźnika natomiast świadczyć może najczęściej o gromadzeniu dużej ilości środków pieniężnych i utrzymywaniu wysokiego poziomu należności. Świadczyć to może również o braku nowych inwestycji w firmie, bądź kredytowaniu swoich odbiorców w celu ich pozyskania.

Wskaźnik płynności natychmiastowej służy do określenia zdolności do regulowania zobowiązań bieżących z będących w posiadaniu przedsiębiorstwa środków pieniężnych, tzn. najbardziej jak to możliwe aktywów obrotowych płynnych. Wskaźnik informuje, w jakim stopniu przedsiębiorstwo jest może pokryć natychmiast krótkoterminowe zobowiązania.⁹⁹ Co do zasady wartość wskaźnika powinna plasować się w przedziale 0,1-0,2. Mała ilość środków pieniężnych na koncie jest niejednoznaczna z utratą płynności finansowej. Jeśli jednostka dobrze radzi sobie ze ściąganiem należności od kontrahentów, to jest wtedy w stanie zapewnić ciągłość przepływu gotówki. Zbyt duża płynność finansowa nie jest także korzystna dla przedsiębiorstwa. Ma to niekorzystny wpływ na jej rentowność i jest często przyczyną kosztów utraconych korzyści, które mogłyby stanowić nowe źródło przychodów.¹⁰⁰

Zadaniem wskaźnika płynności jest informowanie w jakim stopniu firma działa na rynku. Czy rozwój firmy jest równomierny, czy też zawdzięcza się to może okresowi jaki panuje w gospodarce. Bardzo często za pomocą tego wskaźnika ocenia się zastosowanie poszczególnych składowych elementów bilansowych w odniesieniu do rachunku zysków i strat. Płynność jednostki stwierdza, czy jest ona w stanie utrzymać się na rynku nawet bez bieżących wpływów. Wzajemne porównywanie wskaźników płynności dostarcza informacji o stanie zapasów. Jeżeli różnica ta jest bardzo widoczna, możemy mieć wtedy do czynienia z dużym stanem zapasów, czyli zamrożeniem kapitałów.

Analiza płynności finansowej to nic innego, jak stałe badanie oraz monitorowanie zdolności firmy do czasowego regulowania zobowiązań bieżących. Utrzymanie płynności finansowej jest jednym z głównych celów w obszarze zarządzania finansami w firmie w krótkim okresie. Posiadanie płynności finansowej warunkuje sprawny przebieg bieżącej

⁹⁸ K. Winiarska, *Rachunkowość ...*, op. cit., s. 56

⁹⁹ I. Sobańska, M. Turzyński, *Rachunkowość, audyt ...*, op. cit., s. 23

¹⁰⁰ Ibidem, s. 34

działalności przedsiębiorstwa. Przedsiębiorstwo może bez płynności finansowej osiągać zysk, ale bez środków pieniężnych nie jest w stanie prowadzić działalności gospodarczej¹⁰¹. W niektórych przypadkach jednostka może, mimo generowanego zysku, mieć trudności z regulowaniem zobowiązań bieżących, jak i odwrotnie, jednostka, która ponosi stratę, nie zawsze musi mieć duże problemy ze spłatą zobowiązań bieżących. Płynność finansowa jest więc wyznaczona przez stopień płynności obrotowych aktywów oraz stopień wymagalności bieżących zobowiązań. Aby zachować płynność finansową firma powinna utrzymać odpowiednią relację między wpływami oraz wydatkami środków pieniężnych, w taki sposób, aby osiągnięte na bieżąco wpływy pokrywały niezbędne wydatki. Dodatkowo powinna istnieć przy tym swego rodzaju rezerwa środków pieniężnych, pozwalająca na wywiązywanie się z zobowiązań bieżących w przypadku zachwiania się firmy w spłatach należności.

Bardzo mało jednostek jest w stanie funkcjonować tylko i wyłącznie na bazie kapitału własnego. Znaczna część z nich korzysta ze wskaźników wspomagania majątku, pomagających zidentyfikować źródła finansowania majątku, głównie stopień udziału pomocy z zewnątrz przez zobowiązania krótko- i długoterminowe i związaną z tym wysokość nakładów czyli płaconych odsetek. Wskaźniki te są w pewnym sensie rozwinięciem wskaźników dla ogólnej sytuacji majątkowej oraz finansowej przedsiębiorstwa. Spośród tych wskaźników trzeba wymienić:¹⁰²

- wskaźnik ogólnego zadłużenia,
- wskaźnik zadłużenia kapitałów własnych,
- wskaźnik zadłużenia długoterminowego,
- wskaźnik struktury zobowiązań,
- wskaźnik pokrycia zobowiązań długoterminowych środkami trwałymi (netto).

Strukturę finansowania majątku określa wskaźnik jego ogólnego zadłużenia, który jest wyrażany wzorem:¹⁰³

Wskaźnik ogólnego zadłużenia

$$\frac{\text{Zobowiązania ogółem}}{\text{aktywa ogółem}}$$

Wskaźnik ten pozwala na określenie udziału zobowiązań, tzn. kapitałów obcych, w finansowaniu majątku jednostki. Jeżeli wskaźnik przyjmuje wysokie wartości to świadczy

¹⁰¹ K. Winiarska, *Rachunkowość ...*, op. cit., s. 17

¹⁰² L. Bednarski, *Analiza finansowa*, PWE, Warszawa 2012, s. 83.

¹⁰³ Ibidem, s. 84.

to o sporym ryzyku finansowym, który alarmuje o możliwości utraty zdolności do zapłaty długów. Znaczy to, iż wraz ze zwiększającą się wartością wskaźnika zwiększa się stopień udziału kapitału obcego w działalności jednostki, co z kolei prowadzi do konieczności spłaty zobowiązań w odpowiednim terminie i spłatę ich odsetek. Ten wskaźnik powinien przyjmować wartości w przedziale 0,57 – 0,67, w przypadku, gdy w jednostce nie była zachwiana równowaga pomiędzy obcym kapitałem oraz kapitałem własnym.

Wskaźnik zadłużenia długoterminowego daje informację o tym, jak duża część majątku jednostki gospodarczej finansowana jest za pomocą zobowiązań długoterminowych, do których zaliczyć można długi jednostki o terminie spłaty powyżej dwunastu miesięcy. Wskaźnik ten wygląda następująco:

Wskaźnik zadłużenia długoterminowego

$$\frac{\text{Zobowiązania długoterminowe}}{\text{aktywa ogółem}}$$

Pozytywna sytuacja ze względu na zadłużenie występuje wtedy, gdy wskaźnik zadłużenia jest na wysokim poziomie oraz jest niewiele mniejszy od wskaźnika ogólnego zadłużenia.¹⁰⁴

Wskaźnik struktury zobowiązań ma za zadanie pokazać strukturę wewnętrzną kapitałów obcych, jakie są zaangażowane w działalność jednostki. Wskaźnik ten wyrażany jest poniższym wzorem:¹⁰⁵

Wskaźnik struktury zobowiązania

$$\frac{\text{Zobowiązania długoterminowe lub zobowiązania krótkoterminowe}}{\text{zobowiązania ogółem}}$$

Zaangażowanie zobowiązań długoterminowych w finansowaniu majątku korzystniejsze jest zazwyczaj bardziej niż udział zobowiązań krótkoterminowych. Co nie zmienia postaci rzeczy, iż winny one zachowywać racjonalną proporcję w stosunku do kapitału własnego.

Wskaźnik zadłużenia kapitałów własnych wyraża się w relacji kapitałów obcych oraz kapitałów własnych. Wskaźnik ten wyrażony jest poniższym wzorem:

Wskaźnik zadłużenia kapitałów własnych

¹⁰⁴ J. Norkiewicz, W. Ciseta, *Analiza ekonomiczno-finansowa przedsiębiorstwa*, Twigger, Zamość 2012, s. 47.

¹⁰⁵ Ibidem, s.48.

$$\frac{\text{Zobowiązania ogółem}}{\text{kapitały własne}}$$

Podwyższony poziom tej relacji znaczy zwiększenie zaangażowania obcych źródeł finansowania w stosunku do własnych źródeł, czyli zwiększenie stopnia zadłużenia jednostki.¹⁰⁶

Wskaźnik, który przedstawia relację zobowiązań długoterminowych i kapitałów własnych jest dodatkiem do wskaźnika zadłużenia kapitałów własnych i wyraża się wzorem:¹⁰⁷

Wskaźnik długoterminowego zadłużenia kapitałów własnych

$$\frac{\text{Zobowiązania długoterminowe}}{\text{kapitały własne}}$$

Zobowiązania długoterminowe uznawane są za składnik kapitału stałego. Za prawidłowy poziom wskaźnika uznaje się wartość w przedziale 0,5 - 1. Jednostki, które posiadają wyższą wartość wskaźnika są uznawane za poważnie zadłużone¹⁰⁸.

Wskaźnik pokrycia zobowiązań długoterminowych środkami trwałymi daje informacje o tym, ile razy wartość netto środków trwałych jest wyższa niż wartość kredytu długoterminowego. Wskaźnik ten ma następujący wzór:¹⁰⁹

Wskaźnik pokrycia zobowiązań długoterminowych

$$\frac{\text{Środki trwałe netto}}{\text{zobowiązania długoterminowe}}$$

Jeżeli wartość tego wskaźnika jest dość wysoka, wtedy daje ona informację o większej gwarancji zwrotu kredytu. Wskaźnik ten jest bardzo często używany w jednostkach, które są zagrożone upadłością, gdyż ma bardzo dużą wartość informacyjną.

Wskaźniki obrotowości, inaczej zwane również wskaźnikami sprawności działania, informują o szybkości krążenia zasobów majątkowych, a zwłaszcza ich produktywności

¹⁰⁶ W. Gabrusewicz, *Podstawy analizy finansowej*, PWE, Warszawa 2015 s. 275

¹⁰⁷ Ibidem, s.276.

¹⁰⁸ Ibidem, s.277.

¹⁰⁹ J. Norkiewicz, W. Ciseta, *Analiza ekonomiczno-finansowa przedsiębiorstwa*, Twigger, Zamość 2012, s.50.

w całości oraz także poszczególnych składników. Pozwalają one na ocenę efektów wykorzystywania zasobów majątkowych jednostki. Przy pomocy tych wskaźników bada się relację pomiędzy wskaźnikiem dynamicznym, wyrażającym przychód ze sprzedaży oraz wskaźnikiem statycznym, wyrażającym przeciętny stan składników majątkowych zaangażowanych w działalność. Taka relacja zwana jest wskaźnikiem produktywności majątku. Natomiast relacja odwrotna nazywana jest wskaźnikiem zaangażowania majątku. Opisane wskaźniki wyrażają się poniższymi wzorami:¹¹⁰

Wskaźnik obrotowości majątku

$$\frac{\text{Przychód ze sprzedaży}}{\text{przeciętny stan majątku}}$$

Wskaźnik zaangażowania majątku

$$\frac{\text{Przeciętny stan majątku}}{\text{przychód ze sprzedaży}}$$

Wysoka wartość lub też tendencja wzrostowa wskaźnika produktywności jak i odwrotnie w drugim przypadku, niższy poziom bądź tendencja malejąca jest sytuacją korzystną, gdyż stwierdza, że wykorzystanie zasobów majątkowych jest bardzo efektywne.

Efektywność wykorzystania zasobów majątkowych także zależy od ich struktury wewnętrznej. Powszechnie wiadomo, że cechą majątku jest jego niski stopień obrotowości, gdyż środki pracy zużywają się stopniowo oraz przenoszą swoją wartość na wyroby pracy w dłuższym czasie. Natomiast majątek obrotowy przedstawia się inaczej, gdyż uzyskuje wysoki stopień obrotowości, zakupione materiały zużywane są w 100% w jednym cyklu, tworząc wyroby przeznaczone do sprzedaży.¹¹¹

Termin „rentowność” pochodzi od słowa „renta”, co znaczy zysk od kapitału. Rentowność jest efektem złączenia kapitału oraz pracy powiązanej z jego wykorzystaniem, gdyż wykazuje ona zasadniczą różnicę w odniesieniu do oprocentowania pożyczonego kapitału obcego. Jest nazywana również inaczej zjawiskiem osiągnięcia przychodów, które przewyższają koszty działalności, tzn. wypracowania zysku. Pojęciem przeciwnym do

¹¹⁰ M. Walczak (red.), *Analiza finansowa w zarządzaniu przedsiębiorstwem*, Difin, Warszawa 2013, s. 57.

¹¹¹ Ibidem, .s. 58.

rentowności jest deficytowość, występująca w sytuacji ujemnego wyniku bądź straty.¹¹²

Wskaźniki rentowności są głównymi miernikami, dającymi informację o szybkości zwrotu zaangażowanych w jednostce kapitałów, przedstawiając efekty finansowe działalności gospodarczej przez powiązanie wyniku finansowego oraz przychodów ze sprzedaży i kosztów ich uzyskania, a także zasobów majątkowych, kapitału własnego oraz przeciętnego zatrudnienia. Wskaźnik rentowności pozwala na ocenę, czy przedsiębiorstwo uzyskuje dochód. Oznacza to, że wartość przychodów powinna przewyższać wartość kosztów. Rentowność pozwala także ocenić, czy w przyszłości jednostka będzie mogła osiągać dochód. Wskaźnik obrotowości jest wskaźnikiem, który ma na celu pokazać, jakie obroty przynosi firma, czy są one wysokie albo niskie, oraz czy wyższe bądź niższe niż były w latach ubiegłych. Pozwala to na określenie w jakiej fazie rozwoju jest przedsiębiorstwo. Jeżeli zyskuje ono coraz większe obroty to można mówić nawet o poszerzeniu działalności. Jest to dość ważny element, ponieważ decyduje też o tym, czy jednostka pracuje sama na siebie. Przychody powinny znacząco przewyższać koszty, a majątek trwały zwiększać swoją pozycję. Wskaźniki te służą zarówno do oceny jednostki, ale również do oceny kierownictwa związanego z możliwością generacji zysków ze środków zaangażowanych. Spośród wskaźników rentowności należy wyróżnić:¹¹³

- wskaźniki rentowności sprzedaży,
- wskaźnik rentowności kapitału własnego,
- wskaźnik rentowności majątku.

Wskaźnik rentowności sprzedaży (ROS) należy do wskaźników, które stanowią relację zysku oraz przychodu. Są one obliczane jako rentowność brutto oraz netto, zależnie od tego, która kategoria zysku będzie określona do liczenia. Poniższy wzór przedstawia rentowność sprzedaży brutto:¹¹⁴

Wskaźnik rentowności sprzedaży brutto

$$\frac{\text{Zysk brutto}}{\text{przychód ze sprzedaży}} \times 100\%$$

Wartość tego wskaźnika nie ma zależności ze stopą opodatkowania zysku. Jednakże określa politykę cen jednostki gospodarczej i zysk, generowany przy danej wartości sprzedaży.

¹¹² M. Jerzemowska (red.), *Analiza ekonomiczna w przedsiębiorstwie*, PWE, Warszawa 2014, s. 285.

¹¹³ L. Bednarski, *Analiza finansowa*, PWE, Warszawa 2012, s. 103.

¹¹⁴ Ibidem, s. 106.

Natomiast stopień tego wskaźnika zależy od zysku jaki jest generowany w poszczególnych obszarach działalności jednostki.

Poniższy wzór obrazuje obliczanie rentowności sprzedaży netto:¹¹⁵

Wskaźnik rentowności sprzedaży netto

$$\frac{\text{Zysk netto}}{\text{przychód ze sprzedaży}} \times 100\%$$

Wskaźnik ten jest również zwrotem ze sprzedaży, gdyż daje on informację o udziale zysku netto w wielkości sprzedaży. Wartość wskaźnika na niskim poziomie znaczy, że jednostka zmuszona jest sprzedać więcej, żeby osiągnąć ustalony zysk. Natomiast większa wartość wskaźnika mówi o korzystniejszej kondycji finansowej jednostki, a zatem również o większej efektywności sprzedaży.

Wskaźnik rentowności majątku (ROA) informuje o zdolnościach aktywów do wytwarzania zysku, a więc ile zysku przyniesie jednostka zaangażowanego majątku w jednostce gospodarczej. W ujęciu księgowym majątek ogółem ma odpowiadać sumie aktywów bilansu. Wskaźniki rentowności majątku obrazują efekty zarządzania zasobami majątkowymi przez jednostkę. Główną zaletą tych wskaźników jest to, że prezentują w szerszy sposób niż inne wskaźniki wpływ efektów wykorzystania zasobów majątkowych zaangażowanych w jednostce na wynik finansowy. Wzór do obliczenia rentowności majątku wygląda następująco:¹¹⁶

Wskaźnik rentowności majątku

$$\frac{\text{Zysk netto}}{\text{majątek ogółem}} \times 100\%$$

Wskaźnik majątku uwzględnia zysk netto i nazywany jest również wskaźnikiem zwrotu z majątku. Oblicza on ogólną zdolność aktywów jednostki do wytwarzania zysku, tak więc bierze pod uwagę efektywność zarządzania własnymi aktywami w przedsiębiorstwie. Im większa jest wartość wskaźnika, tym lepsza jest sytuacja finansowa jednostki.

Wskaźnik rentowności kapitału własnego (ROE) budzi zainteresowanie przede wszystkim

¹¹⁵ L. Bednarski, *Analiza finansowa*, Op. cit., s. 107.

¹¹⁶ J. Norkiewicz, W. Ciset, *Analiza ekonomiczno-finansowa przedsiębiorstwa*, Twigger, Zamość 2012, s. 55.

akcjonariuszy. Dają one możliwość ustalenia stopy zysku, jaką daje im inwestycja w określone przedsiębiorstwo. Spośród wskaźników rentowności kapitału własnego trzeba wymienić:¹¹⁷

- wskaźnik rentowności (całości) kapitału własnego, który ustala zdolność jednostki do generowania zysku z każdej złotówki zaangażowanego w nią kapitału własnego. Wskaźnik ten oblicza się według wzoru:

Wskaźnik rentowności kapitału własnego

$$\frac{\text{Zysk netto}}{\text{kapitał własny}} \times 100\%$$

Wskaźnik rentowności kapitału własnego daje informacje związane z wielkością zysku netto, jaki przypada na jedną jednostkę kapitału, który został zainwestowanego w firmie. Jest on miarą efektów wykorzystywania kapitałów własnych przez jednostkę w określonym czasie¹¹⁸.

- wskaźnik rentowności kapitału podstawowego inaczej akcyjnego lub udziałowego wyraża się wzorem:

Wskaźnik rentowności kapitału akcyjnego

$$\frac{\text{Zysk netto}}{\text{kapitał podstawowy}} \times 100\%$$

Wartością tego wskaźnika i jego kształtowaniem w czasie zainteresowani są głównie akcjonariusze, którzy inwestują w jednostkę. Wysoki poziom tego wskaźnika jest dla udziałowców oznaką dobrze ulokowanego kapitału. Można też na tej podstawie stwierdzić, że przedsiębiorstwo rozwija się, a więc daje możliwość wygenerowania większych dywidend. Wartość wskaźnika ROE porównuje się często z bankową stopą oprocentowania depozytów długoterminowych.

Bardzo ważnym czynnikiem jest także efektywność wykorzystywania wszystkich składników majątku. Pozwala to realnie ocenić, czy środki w przedsiębiorstwie wykorzystywane są w pełni, czy też może część z nich powinna być jeszcze lepiej zagospodarowana. Pomimo, że efektywność nie jest jednym z najważniejszych wskaźników analizy ekonomicznej przedsiębiorstwa to w rzeczywistości ma dość duże znaczenie. Jeżeli

¹¹⁷ J. Norkiewicz, W. Ciset, *Analiza ekonomiczno-finansowa przedsiębiorstwa*, Op. cit. s. 56.

¹¹⁸ B. Pomykańska, *Analiza finansowa przedsiębiorstwa*, PWN, Warszawa 2017, s. 107.

majątek jest wykorzystywany nie tak jak powinien to znaczy, że jednostka sama rezygnuje z potencjalnego zysku.¹¹⁹

3.4 Modele analizy ekonomicznej

Ciągły wzrost zainteresowania w zakresie stosowania analizy wskaźnikowej pokazuje, że wskaźniki stają się prostym oraz wygodnym sposobem na uogólnienie bardzo dużej ilości danych. Jednakże dobór adekwatnego zespołu wskaźników finansowych, których celem jest obiektywna prezentacja kondycji finansowej jednostki, nie jest łatwym zadaniem i stąd też pomimo postępów w tym obszarze, jest on ciągle doskonałony. O wiele wyższa jest wartość informacyjna całego zespołu wskaźników niż pojedynczych, gdyż umożliwia lepszy opis złożonych procesów, które zachodzą w przedsiębiorstwie. W nawiązaniu do tego została przyjęta zasada, że im większa jest firma, tym więcej wskaźników powinno zostać wziętych pod uwagę przy jej analizie. Połączenie poszczególnych elementów analizy finansowej, pokazując przy tym w przejrzysty sposób zależności występujące między przedstawiającymi je wskaźnikami doprowadza do stworzenia analizy piramidalnej nazywanej również metodą Du Ponta. Jest ona uporządkowanym zbiorem wskaźników finansowych, który pozwala wyjaśnić wpływ ich wielkości na otrzymany ostateczny syntetyczny wskaźnik, jakim jest wskaźnik rentowności kapitału własnego.¹²⁰

Metoda Du Ponta ma oparcie na systemie wskaźników mających charakterystyczną budowę, z których trzeba wyróżnić:

- system wskaźników mających miejsce „obok siebie”, które charakteryzują się ścisłym zakresem oraz formalnymi powiązaniem poszczególnych relacji,
- systemem wskaźników ściśle powiązanych ze sobą w układzie pionowym oraz poziomym, który odpowiada treści badanych zależności.”¹²¹

Piramida Du Ponta składa się w dużym stopniu z wybranych pozycji bilansu, a także rachunku zysków i strat. Wyjaśnia przyczynowo – skutkowe zależności jakie zachodzą pomiędzy syntetycznymi wskaźnikami ekonomicznymi, w których skład wchodzi ROE oraz ROA a także pomiędzy wskaźnikami wziętymi pod uwagę na niższych szczeblach piramidy. Może ona posłużyć jako narzędzie do diagnozowania, jeśli chodzi o przeszłość, ale też jako

¹¹⁹ W. Bień, *Zarządzanie finansami ...*, op. cit., s. 79.

¹²⁰ Podobniński J., *Jak pogłębić analizę rentowności firmy – model Du Ponta*, Biuletyn Rachunkowości i Finansów Nr 4/2017

¹²¹ Jerzemiowska M., *Analiza ekonomiczna w przedsiębiorstwie*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2016, s. 126

Hierarchiczna budowa tej piramidy daje możliwość wyróżnienia kilka stopni podziału, związanych z odpowiednim zespołem rozwijanych wskaźników. Daje to możliwość ustalenia odpowiednich relacji między postawionymi zadaniami w warunkach wewnętrznego funkcjonowania jednostki. *„W tej sytuacji odpowiednio przypisywane wyodrębnionym wewnętrznym jednostkom organizacyjnym wskaźniki obrazują częściową realizację ogólnego celu jednostki oraz umożliwiają ustalenie ośrodków odpowiedzialności za osiągnięte przychody oraz poniesione koszty, czyli uzyskane wyniki oraz stopień realizacji wyznaczonych zadań.”*¹²² Ma to związek z coraz bardziej znanym systemem podziału odpowiedzialności za poniesione koszty oraz osiągnięte przychody.

¹²² Jerzemiowska M., *Analiza ekonomiczna w przedsiębiorstwie*, op.cit., s. 127

rentowności kapitału własnego ROE. Jego rentowność nie zależy tylko od zysku netto oraz relacji do zaangażowanego majątku, ale również od struktury kapitału finansującego majątek. Im mniejszy jest udział zewnętrznych źródeł finansowania działalności jednostki, tym samym poziom wskaźnika rentowności kapitałów własnych się zmniejsza i odwrotnie. Tym właśnie sposobem model Du Ponta może zwrócić uwagę na bardzo ważne oddziaływanie oraz zależność poziomu wskaźnika ROE od tak zwanych sił specjalnych, którymi są na przykład dźwignia finansowa.¹²³

Analizę wskaźników syntetycznych da się przeprowadzić tak „z góry na dół” jak również „od dołu do góry”. Obrazuje się wtedy jak zmiana wartości jednego wskaźnika cząstkowego ma wpływ na kształtowanie się relacji będącej czubkiem piramidy. Jest również możliwa sytuacja odwrotna, w której zakłada się pożądaną zmianę wskaźnika który jest wierzchołkiem piramidy, i kolejno wylicza się konieczne zmiany wskaźników cząstkowych odpowiedzialnych za kształtowanie się takiej relacji ekonomicznej.¹²⁴

Model Altmana jest uzupełniającym składnikiem analizy finansowej wykorzystywanym przy ocenie stanu zagrożenia upadłością jednostki i przedstawienia ogólnej jej kondycji finansowej, a w szczególności jednostek, które są notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych. Ten wielowymiarowy model dyskryminacyjny, który został skonstruowany przez E.I. Altmana działa na trzech głównych założeniach, pozwalających na konstruowanie syntetycznego wskaźnika zwanego globalnym parametrem „Z”, gdzie:

- Im wyższy jest poziom aktywów bieżących przedsiębiorstwa, tym mniejsze jest prawdopodobieństwo utraty jego płynności finansowej, będącej pierwszym symptomem pojawiających się problemów finansowych przedsiębiorstwa.
- Im większy jest poziom zadłużenia przedsiębiorstwa, tym większe jest prawdopodobieństwo niewypłacalności tej jednostki.¹²⁵

Podczas procesu doskonalenia swojego modelu E. Altman wyklasyfikował 5 wskaźników ukazanych w tabeli 3, które będąc jednocześnie badane w najlepszy sposób potrafią ocenić zagrożenie bankructwa jednostki.

Tabela 3 Wskaźniki finansowe wyodrębnione w modelu E.I. Altmana

Lp	Wskaźnik	Kryterium pomiaru
----	----------	-------------------

¹²³ Bednarski L., *Analiza finansowa w przedsiębiorstwie*, PWE, Warszawa 2017, s. 122

¹²⁴ Żwirbła A., *Analiza według modelu Du Ponta - zastosowanie praktyczne*, Rachunkowość Nr 1/2016

¹²⁵ Peplak T., *Badanie kondycji finansowej przedsiębiorstwa. Raz, dwa, trzy - bankrutujesz Ty*, Gazeta Małych i Średnich Przedsiębiorstw nr 5/2015

1.	Wartość rynkowa kapitału własnego / wartość księgowa zadłużenia	Efektywność rynkowa
2.	Przychód ze sprzedaży / suma aktywów	Aktywność i obrotowość
3.	Zysk operacyjny / suma aktywów	Zyskowość
4.	Zysk zatrzymany / suma aktywów	Zyskowość skumulowana
5.	Kapitał pracujący / suma aktywów	Płynność

Źródło: Kowalak R., *Ocena kondycji finansowej przedsiębiorstwa w badaniu zagrożenia upadłością*, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr Sp. z o.o., Gdańsk 2008, s. 209

Pierwotny model w 1968 roku odzwierciedlał sytuację finansowo- ekonomiczną przedsiębiorcy , a także jego zdolność kredytową. Trzeba również zaznaczyć, że wyróżniał się on bardzo wysoką skutecznością. „Poprawność klasyfikacji przedsiębiorców na rok przed upadłością przyjmowała wartość 95% (95% jednostek gospodarczych, które upadły charakteryzowało się wartością funkcji „Z” na niższym poziomie niż wartość progowa), natomiast na dwa lata przed upadkiem miała wartość 82%).”¹²⁶ Funkcja dyskryminacyjna modelu E. Altmana dla firm, dla których da się ustalić wartość rynkową ma postać:

$$Z = 1,2 X_1 + 1,4 X_2 + 3,3 X_3 + 0,6 X_4 + 0,999 X_5$$

gdzie:

X_1 – (aktywa obrotowe – zobowiązania krótkoterminowe) / suma aktywów,

X_2 – zysk zatrzymany / suma aktywów,

X_3 – zysk przed opodatkowaniem i spłatą odsetek / suma aktywów,

X_4 – wartość rynkowa kapitału własnego / wartość księgowa zobowiązań,

X_5 – przychody ze sprzedaży / suma aktywów.¹²⁷

„Wyliczenie liczbowej wielkości tej funkcji umożliwia ustalenie prawdopodobieństwa upadłości danej jednostki. Wielkość progowa, pozwalająca na dokonanie podziału jednostek na grupę jednostek zagrożonych upadłością i na grupę jednostek, dla których prawdopodobieństwo wystąpienia upadłości jest znikome została przez Altmana – przy pomocy empirycznej analizy funkcjonowania oraz upadłości kilkudziesięciu amerykańskich firm – ustalona na poziomie „Z” = 2,675. Jednostki, które charakteryzują się wyższą wartością od przyjętej progowej wartości funkcji „Z”, niosą ze sobą niskie ryzyko wystąpienia upadłości. Natomiast jednostki, które charakteryzują się wartością funkcji

¹²⁶ Wajda P., *Wykorzystanie analizy dyskryminacyjnej w ocenie ryzyka upadłości przedsiębiorców*, BDO Spółki Giełdowe nr 5 (6) Maj 2019

¹²⁷ Kowalak R., *Ocena kondycji finansowej przedsiębiorstwa w badaniu zagrożenia upadłością*, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr Sp. z o.o., Gdańsk 2018, s. 239

„Z” na niższym poziomie niż progowa wartość, niosą za sobą wysoki stopień ryzyka wystąpienia upadłości.”¹²⁸

Model E. Altmana z roku 1968 nie pozwolił jednak przewidzieć upadku przedsiębiorstw, których akcje miały miejsca na giełdzie. Zatem model poddawany był ciągłym zmianom oraz udoskonaleniom nakierowanym w szczególności na zwiększanie jego skuteczności oraz trafności. Dało to początek nowej funkcji, która przeznaczona była dla jednostek, których akcje nie są notowane na giełdzie. Ważną zmianę we wskaźniku X_4 wprowadzono w 1983 roku, kiedy na miejsce wartości rynkowej kapitału własnego podstawiono wartość księgową kapitału własnego. W tym wypadku funkcja dyskryminacyjna modelu E. Altmana dla jednostek, dla których da się ustalić wartość rynkową przyjęła wzór:

$$Z = 0,717 X_1 + 0,847 X_2 + 3,107 X_3 + 0,420 X_4 + 0,998 X_5$$

Poprawność w klasyfikacji tego modelu wynosiła tym razem 94% (bankructwo ogłosiły 63 jednostki z 66 badanych). Wartości oddzielające bankrutów od jednostek o dobrej kondycji finansowej odpowiednio wynoszą: dla jednostek o dobrej kondycji finansowej wartość „Z” jest większa od 2,9, a dla jednostek o wysokim poziomie zagrożenia upadłością wartość „Z” jest mniejsza od 1,2.

Po przeprowadzonych analizach empirycznych Altman oszacował dodatkowe dwie wielkości błędu, którym może zostać obarczony wynik wyliczeń modelu. Pierwsza z nich to możliwość bankructwa mimo dobrej kondycji finansowej, a druga to prawdopodobieństwo, iż mimo złej sytuacji finansowej, jednostka będzie nadal funkcjonować na rynku. Błędy te mieszczą się na poziomach 6 i 3 procent.

Próba przeniesienia oraz wykorzystania innych modeli opartych na pierwotnym modelu E. Altmana na rynek innych państw nie w pełni się sprawdziła, gdyż był on stworzony do potrzeb oceny jednostek działających na rynku amerykańskim. Sam Altman zastrzegł, iż może on nie działać na innych gospodarkach, a przede wszystkim tych, które w ciągu ostatnich lat przechodziły transformację gospodarczą. W 1990 roku E. Altman wyszedł naprzeciw potrzebom rynków rozwijających się, inaczej wschodzących i poprawił stworzony model. tym samym dał narzędzie oceny ryzyka bankructwa inwestorom oraz

¹²⁸ Wajda P., *Wykorzystanie analizy dyskryminacyjnej w ocenie ryzyka upadłości przedsiębiorców*, BDO Spółki Giełdowe nr 5 (6) Maj 2019

kredytodawcom , którzy działali na dużo mniej stabilnych rynkach, niż amerykański.¹²⁹ Nowa funkcja modelu ma postać:

$$Z''\text{- score (EM-score)} = 6,56 X_1 + 3,26 X_2 + 6,72 X_3 + 1,05 X_4 + 3,25$$

Z modelu wyrzucono komponent kapitałowy oraz przesunięto strefy. Model został dostosowany do wszystkich rodzajów jednostek rynków wschodzących, mimo iż pierwotnie dostosowywany był w oparciu o bankructwa meksykańskich firm. Co więcej Altman stworzył bardzo dokładną tabelę ratingową, która umożliwia dokonanie oceny sytuacji finansowej jednostki oraz jej zagrożenia bankructwem. Interpretacja kwalifikacji do zagrożenia upadłością jednostki wyniosła odpowiednio:

$Z''\text{- score (EM-score)} < 5,5$ – wysoki poziom zagrożenia upadłością,

$Z''\text{- score (EM-score)} > 5,5$ – niski poziom zagrożenia upadłością.

Następnym modelem dyskryminacyjnym na który trzeba zwrócić uwagę, jest model zaproponowany przez A. Hołdę. Ten system wczesnego ostrzegania został stworzony na podstawie analiz 80 jednostek działających na polskim rynku, przy czym przeanalizowanych zostało 40 jednostek upadłych oraz 40 działających, które nie były zagrożone upadłością. Stworzony model oraz jego parametry, takie jak np. trafność klasyfikacji, odnoszą się ściśle do jednostek w próbie badawczej. Utworzony model obrazuje się w postaci:

$$ZH = 0,605 + 0,681 * X_1 - 0,0196 * X_2 + 0,157 * X_3 + 0,00969 * X_4 + 0,000672 * X_5$$

gdzie:

X_1 – Aktywa obrotowe / zobowiązania krótkoterminowe

X_2 – (Zobowiązania ogółem / aktywa ogółem) * 100

X_3 – Przychody ogółem / przeciętny stan aktywów ogółem

X_4 – Wynik finansowy netto / przeciętny stan aktywów ogółem

X_5 – Przeciętny stan zobowiązań krótkoterminowych / (koszty działalności operacyjnej - pozostałe koszty operacyjne)

Wartość 0.605 jest wyrazem wolnym, który pozwala ustalić wielkość graniczną systemu, podczas klasyfikacji do grupy jednostek wypłacalnych oraz niewypłacalnych, na poziomie 0.

¹²⁹ www.stockwatch.pl – Co Altman ma do spółek

Jednostki z wynikiem Z_H mniejszym od 0 klasyfikowane będą do grupy jednostek zagrożonych upadłością¹³⁰, natomiast jednostki z wartością Z_H większą od 0 klasyfikowane będą jako nie zagrożone upadłością.¹³¹

Najlepsze wyniki przeprowadzonej analizy da się uzyskać w czasie budowania modelu na odpowiednio dobranej próbie jednostek gospodarczych, spośród których jedną byłby weryfikowany podmiot.¹³²

Sprawdzając zatem zasadę kontynuacji działalności jednostki, dość przydatnym oraz użytecznym narzędziem okazuje się wykorzystanie analizy dyskryminacyjnej, która wzbogacona jest jednak o analizę branży, przyszłych planów oraz ich efektywności i innych czynników, mających istotny wpływ na prowadzenie działalności w przyszłości. Analiza dyskryminacyjna opiera się bowiem na danych typu *ex post*, które nie uwzględniają perspektyw rozwojowych na przyszłość.

¹³⁰ Kowalak R., *Ocena kondycji finansowej przedsiębiorstwa w badaniu zagrożenia upadłością*, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr Sp. z o.o., Gdańsk 2018, s. 260

¹³¹ Kowalak R., *Ocena kondycji finansowej przedsiębiorstwa ...*, op.cit., s. 260

¹³² Tłuchowski W., *Wielowymiarowa analiza dyskryminacji narzędziem prognozowania upadłości przedsiębiorstw*, „Zeszyty Naukowe WSHiU”, Poznań 2014, s. 88.

ROZDZIAŁ IV. WYKORZYSTANIE ANALIZY WSKAŹNIKOWEJ W OCENIE DZIAŁALNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTWA CENTRUM WYPALANIA BLACH SPÓŁKA CYWILNA

4.1 Ogólna charakterystyka przedsiębiorstwa

CWB – Centrum Wypalania Blach spółka cywilna jest to przedsiębiorstwo założone przez dwie właścicielki Panią Ewę Bykowską oraz Agnieszkę Klimas. Spółka działa od 2007 roku, i zajmuje się przede wszystkim wykonywaniem na zlecenie obróbki blach stalowych, przy pomocy gięcia, wycinania plazmowego i gazowego oraz cięcia arkuszy. Spółka przygotowuje różnego rodzaju projekty blach dla potrzeb przemysłu, oraz zajmuje się handlem elementami stalowymi takimi jak matryce stalowe, czy arkusze blach przeznaczone dla potrzeb innych niż potrzeby przemysłowe. Kontrahentami Spółki są głównie duże przedsiębiorstwa sektora przemysłowego (maszynowy, handel elementami stalowymi, techniczny). Spółka realizuje także zlecenia dla podmiotów zagranicznych, zlokalizowanych głównie na terenie Republiki Federalnej Niemiec.

Spółka prowadzi swoją działalność, starając się zminimalizować ilość zapasów. Wyroby, które wytwarza, są wykonywane na indywidualne zlecenie, dzięki czemu materiały niezbędne do obróbki są zamawiane od stałych kontrahentów, w ilości odpowiadającej potrzebom zlecenia, co pozwala na unikanie tworzenia się zbędnych zapasów. Baza potencjalnych kontrahentów, jest stosunkowo bogata, dzięki czemu nie istnieje ryzyko braku możliwości nabycia niezbędnego materiału do wykonania zlecenia.

4.2 Zasady prowadzenia ksiąg rachunkowych, zasady wyceny aktywów i pasywów przedsiębiorstwa

Księgi rachunkowe CWB – Centrum Wypalania Blach spółka cywilna prowadzone są przez Biuro Rachunkowe, na programie ERP Optima. Spółka prowadzi swoje księgi rachunkowe, oraz sporządza roczne sprawozdania finansowe w oparciu o politykę rachunkowości, która została wdrożona przez biuro rachunkowe. Pozycje sprawozdawcze wyceniane są według zasad opisanych w poniższej tabeli nr 4.

Tabela 4 Kluczowe zasady rachunkowości Spółki, dotyczące sporządzonych sprawozdań finansowych

Pozycja sprawozdawcza (aktywo lub pasywa)	Zasada wyceny bieżącej i bilansowej.
Wartości niematerialne i prawne.	Do ksiąg wprowadzane są według wartości nabycia. Wycena bilansowa następuje według wartości nabycia pomniejszonej o amortyzację oraz odpisy z tytułu trwałej utraty wartości. Amortyzacja następuje w oparciu o stawki podatkowe.
Środki trwałe	Do ksiąg wprowadzane są według wartości nabycia. Wycena bilansowa następuje według wartości nabycia pomniejszonej o amortyzację oraz odpisy z tytułu trwałej utraty wartości i o odpisy aktualizujące wartość. Amortyzacja następuje w oparciu o stawki podatkowe.
Zapasy – materiały	Materiały wyceniane są według wartości nabycia. Wycena bilansowa odbywa się według wartości nabycia pomniejszonej o ewentualne odpisy z tytułu trwałej utraty wartości. Wydanie materiałów do produkcji, odbywa się według zasad szczegółowej identyfikacji.
Zapasy – towary	Towary wyceniane są według wartości nabycia. Wycena bilansowa odbywa się według wartości nabycia pomniejszonej o ewentualne odpisy z tytułu trwałej utraty wartości. Wydanie materiałów do produkcji, odbywa się według zasad szczegółowej identyfikacji.
Należności z tytułu dostaw i usług	Wycena należności z tytułu dostaw i usług odbywa się według wartości nominalnej pomniejszonej o odpisy z aktualizujące wartość należności. W przypadku braku spłaty należności w terminie 360 dni od daty zapadalności, dokonuje się 100% odpisu. Należności wyceniane w walucie obcej, do ksiąg wprowadzane są według średniego kursu NBP z dnia poprzedzającego transakcję. Regulowanie należności w walucie obcej wycenia się według kursu kupna banku, obsługującego transakcje.
Środki pieniężne oraz środki zgromadzone na rachunku bankowym.	Środki pieniężne oraz środki zgromadzone na rachunku bankowym wycenia się w wartości nominalnej.
Rozliczenia międzyokresowe kosztów.	Wycena rozliczeń międzyokresowych odbywa się według zasady współmierności przychodów i kosztów, w przeliczeniu według pełnych miesięcy kalendarzowych.
Kapitał wspólników	Wycenia się według wartości nominalnej. Wysokość wkładu ustalana jest w umowie spółki.
Zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek	Zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek wycenia się według wartości spłaty, rozdzielonej na część długoterminową i krótkoterminową. Wycenę wartości nominalnej zadłużenia koryguje się o wartość naliczonych odsetek na okres najbliższych 12 miesięcy, zgodnie z harmonogramem płatności.

Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	Wycena zobowiązań z tytułu dostaw i usług odbywa się według wartości nominalnej. Zobowiązania wyceniane w walucie obcej, do ksiąg wprowadzane są według średniego kursu NBP z dnia poprzedzającego transakcję. Regulowanie zobowiązania w walucie obcej wycenia się według kursu sprzedaży banku, obsługującego transakcje.
Zobowiązania z tytułu podatków, cel, ubezpieczeń. Rozrachunki publiczno-prawne	Wycena tego typu zobowiązań odbywa się według wartości nominalnej, zgodnie z deklaracjami oraz decyzjami organów administracji państwowej. Wartość zobowiązania korygowana jest o wysokość ewentualnych odsetek.

Źródło: Opracowano na podstawie polityki rachunkowości Spółki Centrum Wypalania Blach Spółka Cywilna.

Sprawozdanie Spółki składa się z wprowadzenia do sprawozdania finansowego, bilansu, rachunku zysków i strat oraz informacji dodatkowej do sprawozdania finansowego. Sprawozdanie finansowe spółki nie podlega obowiązkowemu badaniu przez biegłego rewidenta. Współwłaścicielki Spółki również nie sporządzają innych sprawozdań, niż te wymienione w ustawie o rachunkowości.

4.3 Analiza wstępna rocznego sprawozdania finansowego przedsiębiorstwa

Analiza wstępna rocznego sprawozdania finansowego przedsiębiorstwa, opiera się na rocznym sprawozdaniu finansowym, przygotowanym w wersji analitycznej, celem uzyskania kompleksowych i niezbędnych danych do przeprowadzenia skutecznej analizy. Analiza wstępna pozwala na analizę kształtowania się poszczególnych wielkości w pozycjach bilansowych oraz w pozycjach rachunku zysków i strat, pozwalających na wstępną ocenę sprawozdania, udziału poszczególnych składników sprawozdania w kwotach ogólnych (sumie aktywów lub wyniku finansowym brutto). Analizą objęte są lata 2015 i 2016, natomiast rok 2014 jest potraktowany jako rok bazowy, gdzie poszczególne pozycje sprawozdawcze, będą podane wyłącznie jako wartości, do których analiza będzie się odnosić.

Analiza wstępna sprawozdania finansowego Spółki, obejmuje analizę bilansu oraz rachunku zysków i strat, jako najważniejsze i najbardziej podstawowe sprawozdania finansowe. Na podstawie sporządzonych sprawozdań, przygotowano sprawozdania analityczne, które pozwolą na przeprowadzenie dokładnej analizy finansowej, poszczególnych pozycji sprawozdawczych. Przygotowując analityczny rachunek zysków i strat, przygotowano wstępne wskaźniki udziału poszczególnych pozycji.

Za lata, które są objęte analizą Spółka udostępniła następujące sprawozdania finansowe (Tabela 5 i 6).

Tabela 5 Rachunek zysków i strat CWB – Centrum Wypalania Blach spółka cywilna, z wykazaniem istotnych pozycji sprawozdawczych

Pozycja	01.01-31.12.2014	01.01-31.12.2015	01.01-31.12.2016
A. Przychody ze sprzedaży	4.914.718,12 zł	6.597.550,37 zł	8.731.881,68 zł
I. Przychody ze sprzedaży produktów.	4.856.958,52 zł	6.411.185,25 zł	8.526.985,32 zł
II Przychody ze sprzedaży towarów	57.759,60 zł	186.365,12 zł	204.896,36 zł
B. Koszty działalności operacyjnej	4.186.823,21 zł	5.457.113,50 zł	7.764.136,80 zł
I. Amortyzacja	325.265,00 zł	325.265,00 zł	483.828,21 zł
II. Zużycie materiałów i energii	3.399.870,96 zł	4.487.829,67 zł	6.552.889,72 zł
III. Usługi obce	198.686,87 zł	246.371,72 zł	284.680,61 zł
IV. Podatki i opłaty	43.665,63 zł	40.705,39 zł	57.855,00 zł
V. Wynagrodzenia	114.400,00 zł	123.200,00 zł	132.000,00 zł
VI. Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia	45.210,88 zł	48.688,64 zł	52.166,40 zł
VII. Pozostałe koszty rodzajowe	4.852,25 zł	8.006,21 zł	6.065,31 zł
Wartość sprzedanych towarów i materiałów	54.871,62 zł	177.046,86 zł	194.651,54 zł
C. Wynik na sprzedaży	727.894,91 zł	1.140.436,87 zł	967.744,88 zł
D. Pozostałe przychody operacyjne	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł
E. Pozostałe koszty operacyjne	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł
F. Wynik na działalności operacyjnej	727.894,91 zł	1.140.436,87 zł	967.744,88 zł
G. Przychody finansowe	3.049,62 zł	5.541,88 zł	6.872,52 zł
II. Odsetki	435,25 zł	689,52 zł	1.458,35 zł
V. Inne	2.596,37 zł	4.963,00 zł	5.414,23 zł
H. Koszty finansowe	104.810,76 zł	142.542,63 zł	145.686,96 zł
I. Odsetki	104.810,76 zł	142.542,63 zł	145.686,96 zł
I. Wynik finansowy brutto	626.133,77 zł	1.003.436,12 zł	828.930,51 zł
J. Podatek dochodowy	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł

K. Wynik finansowy netto	626.133,77 zł	1.003.436,12 zł	828.930,51 zł
---------------------------------	----------------------	------------------------	----------------------

Źródło: Opracowano na podstawie rachunku zysków i strat Spółki Centrum Wypalania Blach Spółka Cywilna.
Tabela 6 Bilans Spółki CWB spółka cywilna, z wykazaniem istotnych pozycji sprawozdawczych

Pozycja	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016
A. Aktywa trwałe	3.304.400,11 zł	2.981.581,47 zł	2.647.539,65 zł
I. Wartości niematerialne i prawne	12.800,00 zł	9.600,00 zł	6.400,00 zł
II. Rzeczowe aktywa trwałe	3.291.600,11 zł	2.971.981,47 zł	2.641.139,65 zł
1. Środki trwałe	3.291.600,11 zł	2.971.981,47 zł	2.641.139,65 zł
2. Środki trwałe w budowie	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł
III. Należności długoterminowe	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł
IV. Inwestycje długoterminowe	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł
V. Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł
B. Aktywa obrotowe	2.177.169,19 zł	3.464.582,82 zł	4.478.728,97 zł
I. Zapasy	145.365,25 zł	205.252,91 zł	165.716,39 zł
1. Materiały	145.365,25 zł	205.252,91 zł	165.716,39 zł
II. Należności krótkoterminowe	1.816.707,49 zł	2.779.212,55 zł	3.969.249,06 zł
2. Należności od pozostałych jednostek z tytułu dostaw i usług	1.816.707,49 zł	2.779.212,55 zł	3.969.249,06 zł
III. Inwestycje krótkoterminowe	213.852,63 zł	475.265,36 zł	341.577,52 zł
1. Krótkoterminowe aktywa finansowe	213.852,63 zł	475.265,36 zł	341.577,52 zł
c) środki pieniężne w kasie i na rachunkach bankowych	213.852,63 zł	475.265,36 zł	341.577,52 zł
IV. Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	1.244,12 zł	4.852,00 zł	2.186,00 zł
Aktywa razem	5.481.569,60 zł	6.446.164,29 zł	7.126.268,62 zł
Pozycja	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016
A. Kapitał własny	1.007.482,02 zł	1.258.918,14 zł	1.187.848,65 zł
I. Kapitał podstawowy	125.000,00 zł	125.000,00 zł	125.000,00 zł
VII. Zysk (strata) z lat ubiegłych.	256.348,25 zł	130.482,02 zł	233.918,14 zł
VIII. Zysk (strata) netto	626.133,77 zł	1.003.436,12 zł	828.930,51 zł

B. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	4.474.087,58 zł	5.187.246,15 zł	5.938.419,96 zł
I. Rezerwy	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł
II. Zobowiązania długoterminowe	2.125.000,00 zł	1.812.500,00 zł	1.500.500,00 zł
1. Kredyty i pożyczki	2.125.000,00 zł	1.812.500,00 zł	1.500.500,00 zł
III. Zobowiązania krótkoterminowe	2.349.087,58 zł	3.374.746,15 zł	4.437.919,96 zł
2. Wobec pozostałych jednostek	2.349.087,58 zł	3.374.746,15 zł	4.437.919,96 zł
d) z tytułu dostaw i usług	2.328.462,38 zł	3.349.333,84 zł	4.411.171,55 zł
g) z tytułu podatków, ceł, ubezpieczeń i innych świadczeń	6.32500 zł	6.812,31 zł	7.298,25 zł
h) z tytułu wynagrodzeń	14.300,20 zł	18.600,00 zł	19.450,16 zł
IV. Rozliczenie międzyokresowe	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł
Pasywa razem	5.481.569,60 zł	6.446.164,29 zł	7.126.268,62 zł

Źródło: Opracowano na podstawie bilansu Spółki Centrum Wypalania Blach Spółka Cywilna.

Pierwszym sprawozdaniem, jest rachunek zysków i strat, który informuje, jaka jest efektywność jednostki w gospodarowaniu posiadanym majątkiem. Ta efektywność, ujawnia się jako dodatni wynik finansowy, czyli nadwyżka przychodów nad kosztami. W roku 2014, zgodnie z analitycznym rachunkiem zysków i strat, Spółka wypracowała przychody operacyjne (przychody ze sprzedaży towarów oraz produktów i usług) w kwocie 4.914.718,20 złotych, a w roku 2015 6.597.550,37 złotych, a w roku 2016 8.731.881,68 złotych. Koszty operacyjne, kształtowały się odpowiednio na poziomie 85,2% , 82,7% oraz 88,9% wartości przychodów ze sprzedaży. Oznacza to, iż jednostka w roku 2016 wygenerowała wyższą marżę na sprzedaży swoich produktów oraz towarów, jak również mogła ograniczyć koszty operacyjne. W roku 2016 nastąpił skok udziału kosztów operacyjnych o około 7% w porównaniu do roku ubiegłego, było to związane głównie ze wzrostem stałych kosztów prowadzonej działalności gospodarczej. W roku 2014, 2015 jak i 2016 przychody finansowe i koszty finansowe, stanowiły mało istotną wartość rachunku zysków i strat, kształtując się odpowiednio na przychody finansowe na poziomie 0,1% w obu latach obrachunkowych oraz koszty finansowe o wartości 2,1% , 2,2% oraz 1,7%. W roku 2016 udało się nieznacznie ograniczyć koszty finansowe, głównie dzięki niskim stopom procentowym i negocjacjom w zakresie stopy oprocentowania kredytu bankowego, natomiast nieznaczny wzrost kosztów

finansowych w roku 2016 dotyczył niekorzystnych kursów wymiany euro, w jakiej Spółka rozlicza transakcje zagraniczne.

Wynik finansowy brutto, tożsamy z wynikiem finansowym netto (ponieważ Spółka nie płaci podatku dochodowego na poziomie Spółki), w poszczególnych latach kształtował się na poziomie 12,7% w stosunku do generowanego przychodu oraz na poziomie 15,2% w roku 2015 i 9,5% w roku 2016. W roku 2016 spadek udziału zysku netto, był głównie spowodowany wzrostem kosztów operacyjnych prowadzonej działalności gospodarczej.

Tabela 7 Analityczny rachunek zysków i strat wraz z analizą udziału poszczególnych pozycji w rachunku zysków i strat, w stosunku do przychodów operacyjnych

Wyszczególnienie	2014		2015		2016	
	zł	%	zł	%	zł	%
Przychody netto ze sprzedaży	4 914 718,12	100,0%	6 597 550,37	100,0%	8 731 881,68	100,0%
Koszty działalności operacyjnej	4 186 823,21	85,2%	5 457 113,49	82,7%	764 136,79	8,8%
Zysk/ strata ze sprzedaży	727 894,91	14,8%	1 140 436,88	17,3%	967 744,89	11,1%
Pozostałe przychody operacyjne	0,00	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%
Pozostałe koszty operacyjne	0,00	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%
Zysk/ strata na działalności operacyjnej	727 894,91	14,8%	1 140 436,88	17,3%	967 744,89	11,1%
Przychody finansowe	3 049,62	0,1%	5 541,88	0,1%	6 872,58	0,1%
Koszty finansowe	104 810,76	2,1%	142 542,63	2,2%	145 686,96	1,7%
W tym odsetki	104 810,76	2,1%	142 542,63	2,2%	145 686,96	1,7%
Zysk/ strata brutto na działalności gospodarczej	626 133,77	12,7%	1 003 436,13	15,2%	828 930,51	9,5%
Zyski nadzwyczajne	0,00	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%
Straty nadzwyczajne	0,00	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%
Zysk/ strata brutto	626 133,77	12,7%	1 003 436,13	15,2%	828 930,51	9,5%
Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego	0,00	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%
a) Podatek dochodowy	0,00	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%
b) Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku	0,00	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%
Zysk/ strata brutto	626 133,77	12,7%	1 003 436,30	15,2%	828 930,51	9,5%

Źródło: Opracowano na podstawie rachunku zysków i strat Spółki Centrum Wypalania Blach Spółka Cywilna.

Drugim sprawozdaniem finansowym, poddanym analizie jest bilans Spółki. Bilans jak wcześniej wyjaśniono, jest sprawozdaniem jednostki, w którym umieszcza się i prezentuje zestawienie majątku spółki oraz źródeł jego finansowania. Analityczne sprawozdanie finansowe wraz z analizą struktury przedstawiono w poniższej tabeli 8 i 9.

Tabela 8 Analityczny bilans aktywów raz ze wskaźnikiem struktury pozycji aktywów w bilansie

AKTYWA	2014		2015		2016	
	zł	%	zł	%	zł	%
A. MAJĄTEK TRWAŁY	3 304 400,11	60,3%	2 981 581,47	46,3%	2 647 539,65	37,2%
1. Wartości niematerialne i prawne	12 800,00	0,2%	9 600,00	0,1%	6 400,00	0,1%
2. Rzeczowy majątek trwały	3 291 600,11	60,0%	2 971 981,47	46,1%	2 641 139,65	37,1%
3. Należności długoterminowe	0,00	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%
4. Długoterminowe aktywa finansowe i rozliczenia międzyokresowe	0,00	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%
B. MAJĄTEK OBROTOWY	2 175 925,37	39,7%	3 459 730,82	53,7%	4 476 542,97	62,8%
1. Zapasy	145 365,25	2,7%	205 252,91	3,2%	165 716,39	2,3%
a) Materiały	145 365,25	2,7%	205 252,91	3,2%	165 716,39	2,3%
b) Półprodukty i produkty w toku	0,00	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%
c) Produkty gotowe	0,00	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%
d) Towary	0,00	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%
e) Zaliczki na poczet dostaw	0,00	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%
2. Należności i roszczenia	1 816 707,49	33,1%	2 779 212,55	43,1%	3 969 249,06	55,7%
a) Należności z tytułu dostaw i usług	1 816 707,49	33,1%	2 779 212,55	43,1%	3 969 249,06	55,7%
b) Należności z tytułu podatków, dotacji, ceł, ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych oraz innych świadczeń	0,00	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%
c) Inne należności	0,00	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%
d) Należności dochodzone na drodze sądowej	0,00	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%
3. Krótkoterminowe aktywa finansowe	0,00	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%
4. Środki pieniężne i inne aktywa finansowe	213 852,63	3,9%	475 265,36	7,4%	341 577,52	4,8%
c. ROZLICZENIA MIĘDZYOKRESOWE	1 244,12	0,0%	4 852,00	0,1%	2 186,00	0,0%
RAZEM AKTYWA	5 481 569,60	100,0%	6 446 164,29	100,0%	7 126 268,62	100,0%

Źródło: Opracowano na podstawie bilansu analitycznego Spółki Centrum Wypalania Blach Spółka Cywilna.

Z analizowanej struktury aktywów za poszczególne lata, zauważono coroczny przyrost wartości aktywów. Jest to jak najbardziej pozytywny sygnał, informujący potencjalnego inwestora, że spółka rozwija swoją działalność. W roku 2014 największy udział miały aktywa trwałe.

Tabela 9 Analityczny bilans pasywów raz ze wskaźnikiem struktury pozycji pasywów w bilansie

PASYWA	2014		2015		2015	
	zł	%	zł	%	zł	%
A. KAPITAŁ (FUNDUSZ) WŁASNY	1 007 482,02	18,4%	1 258 918,14	12,8%	1 187 848,65	10,3%
1. Kapitał (fundusz) podstawowy	125 000,00	2,3%	125 000,00	1,3%	125 000,00	1,1%
2. Należne wpłaty na kapitał podstawowy (wielkość ujemna)	0,00	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%
3. Udziały (akcje) własne (wielkość ujemna)	0,00	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%
4. Kapitał (fundusz) zapasowy	0,00	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%
5. Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny	0,00	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%
6. Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe	0,00	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%
7. Zysk (strata) z lat ubiegłych	256 348,25	4,7%	130 482,02	1,3%	233 918,00	2,0%
8. Zysk (strata) netto	626 133,77	11,4%	1 003 436,12	10,2%	828 930,51	7,2%
9. Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego (wielkość ujemna)	0,00	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%
B. ZOBOWIĄZANIA I REZERWY NA ZOBOWIĄZANIA	4 474 087,58	81,6%	8 561 992,30	87,2%	10 376 339,92	89,7%
1. Rezerwa na zobowiązania	0,00	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%
2. Zobowiązania długoterminowe	2 125 000,00	38,8%	1 812 500,00	18,5%	1 500 500,00	13,0%
3. Zobowiązania krótkoterminowe	2 349 087,58	42,9%	6 749 492,30	68,7%	8 875 839,92	76,8%
a) z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0,00	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%
b) kredyty i pożyczki	0,00	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%
c) zaliczki otrzymane na dostawy	0,00	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%

d) zobowiązania z tytułu dostaw i usług	223 284 662,38	42,5%	6 724 079,99	68,5%	8 849 091,51	76,5%
e) zobowiązania wekslowe	0,00	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%
f) z tytułu podatków, ceł, ubezpieczeń i innych świadczeń	6 325,00	0,1%	6 812,31	0,1%	7 298,25	0,1%
g) z tytułu wynagrodzeń	14 300,20	0,3%	18 600,00	0,2%	19 450,16	0,2%
h) inne	0,00	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%
i) fundusze specjalne	0,00	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%
4. Rozliczenia międzyokresowe	0,00	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%

Źródło: Opracowano na podstawie bilansu analitycznego Spółki Centrum Wypalania Blach Spółka Cywilna.

W roku 2015 jak i 2016 zauważono wyraźne obniżenie się udziału aktywów trwałych w aktywach Spółki. Informacja ta jest dość specyficzna, bowiem z jednej strony oznacza, że spółka posiada dużo płynnych, a więc łatwo zbywalnych aktywów, a jednocześnie nie dokonuje odnawiania parku maszynowego, co może w konsekwencji spowodować negatywne wpływy na wyniki finansowe jednostki, głównie w zakresie pogorszenia się jakości wyrobów, oraz spowodować przestoje w produkcji. Dużą grupą aktywów są rozrachunki z dostawcami, głównie w zakresie należności krótkoterminowych. W każdym z analizowanych okresów, zauważono, że należności te mają tendencję wzrostową, a co najważniejsze, ich udział w majątku zwiększa się. Przyrost ten, jest prawdopodobnie konsekwencją przyrostu przychodów ze sprzedaży. Spółka, aby zainteresować potencjalnych kontrahentów, mogła np.: wydłużyć terminy płatności za sprzedane produkty.

Na podstawie bilansu analitycznego, wywnioskowano iż Spółka większość swojej działalności finansuje kapitałem obcym, głównie zobowiązaniami, które to stanowią w poszczególnych okresach od 42% do aż 77% wartości pasywów ogółem. Kapitał własny, który głównie składa się z kapitału podstawowego oraz zysków, wypracowanych przez Spółkę, stanowi od 18 do 10% wartości pasywów. Z roku na rok, wskaźnik ten maleje, co nie jest pozytywnym sygnałem, bowiem naraża Spółkę na konieczność regulowania zobowiązań. Istotną wartością kapitałów obcych są zobowiązania długoterminowe, który stanowi kredyt długoterminowy, z którego sfinansowano zakupy środków trwałych, na początku działalności.

Reasumując, w analizie wstępnej wykazano iż Spółka posiada po stronie majątku większą część aktywów o stosunkowo wysokiej płynności, posiada też pogotowie kasowe o dość istotnej wartości. Po stronie pasywów sytuacja kształtuje się mniej korzystnie, bowiem jednostka w dużej mierze finansuje swój majątek kapitałem obcym, co może w konsekwencji doprowadzić do zatorów płatniczych, zwłaszcza że duży udział w aktywach Spółki mają należności od odbiorców.

4.4 Analiza sprawności działania przedsiębiorstwa

Analiza sprawności działania zawiera standardowy zestaw wskaźników, umożliwiający ocenę różnych aspektów działalności przedsiębiorstwa. Analizę tę można traktować jako syntetyczną miarę wszystkich efektów i nakładów w przedsiębiorstwie, jak też szczegółowych, operacyjnych problemów, z którymi kierownictwo jednostki spotyka się na co dzień. Ocena płynności finansowej, wypłacalności finansowej oraz rentowności są podstawowymi wskaźnikami, w tej analizie.

Wskaźnik udziałów przychodów jest to wskaźnik pozwalający ocenić udział poszczególnych grup przychodów w przychodach ogółem (sumie wszystkich przychodów). Struktura ta, pozwala na lepszą ocenę strumieni przychodów, które generuje jednostka, oraz udział ich w strukturze przychodowej. Pożądane jest to, aby największy udział miały przychody z działalności operacyjnej.

Tabela 10 Wskaźniki przychodów opracowanych za podstawie sprawozdań finansowych za lata 2014-2016

Wskaźniki przychodów	Algorytm obliczeniowy	Wartość pożądana	2014	2015	2016
Udział przychodów ze sprzedaży w przychodach	przychody ze sprzedaży/ przychody	-	1,00	1,00	1,00
Udział pozostałych przychodów operacyjnych w przychodach	przychody operacyjne/ przychody	-	0,00	0,00	0,00
Udział przychodów finansowych w przychodach	przychody finansowe/ przychody	-	0,00	0,00	0,00
Zyski nadzwyczajne do przychodów	zyski nadzwyczajne/ przychody	-	0,00	0,00	0,00

Źródło: Opracowano na podstawie wyliczeń wskaźników ekonomicznych, zastosowanych do analizy, zgodnie z danymi ze sprawozdań finansowych Spółki Centrum Wypalania Blach spółka cywilna.

Wskaźniki udziału przychodów w analizowanym okresie, dotyczyły wyłącznie przychodów ze sprzedaży, bowiem stanowiły one istotną wartość sprzedaży w Spółce. Wynik ten jest dobrą informacją, oznaczającą, że jednostka uzyskuje środki ze sprzedaży niemalże wyłącznie z działalności podstawowej, co może umożliwić generowanie przychodów i tym samym zysków w dłuższym okresie czasu.

Tabela 11 Wskaźnik kosztów opracowanych za podstawie sprawozdań finansowych za lata 2014-2016

Struktura kosztów	Algorytm obliczeniowy	Wartość pożądana	2014	2015	2016
Udział kosztów finansowych w kosztach	koszty finansowe/ koszty	-	0,02	0,03	0,02
Straty nadzwyczajne do kosztów	straty nadzwyczajne/ koszty	-	0,00	0,00	0,00
Udział kosztów działalności operacyjnych w kosztach	koszty działalności operacyjnych/ koszty	-	0,98	0,97	0,98
Udział pozostałych kosztów operacyjnych w kosztach	pozostałe koszty operacyjne/ koszty	-	0,00	0,00	0,00
Udział wartości sprzedanych towarów i materiałów w kosztach operacyjnych	wartości sprzedanych towarów i materiałów/ koszty operacyjne	-	0,01	0,03	0,00

Źródło: Opracowano na podstawie wyliczeń wskaźników ekonomicznych, zastosowanych do analizy, zgodnie z danymi ze sprawozdań finansowych Spółki Centrum Wypalania Blach spółka cywilna.

Wskaźnik udziału kosztów, pozwala ocenić udział, kosztów w kosztach ogółem. Wskaźnik ten jest analogicznie ułożony, jak grupa wskaźników udziałów przychodów, bowiem ocenia on poszczególne koszty w stosunku do kosztów ogółem. Pożądane jest aby największy udział w kosztach miały koszty działalności operacyjnej. Należy pamiętać, że właśnie działalność operacyjna jest kluczowa do funkcjonowania jednostki.

Struktura kosztów, w analizowanym okresie, kształtowała się na poziomie zbliżonym do siebie, w poszczególnych latach. Największy udział w kosztach ogółem stanowiły koszty działalności operacyjnej, z wyraźną stałą tendencją. Kosztami, które mają swój niewielki, ale stały udział w kosztach ogółem są koszty finansowe stanowiące ok 2% wartości kosztów. W roku 2014 i 2015 istotną wartością mogły być także koszty sprzedaży towarów, ale w roku 2016 już nie stanowią udziału większego niż 1%. Wpływ miała na to głównie niska marża ze sprzedaży towarów, którymi handlowała Spółka.

Wskaźniki rotacji informują potencjalnego odbiorcę, o intensywności wykorzystania posiadanych zasobów (składników majątku). Generalna zasada mówi, że im wyższy wskaźnik tym lepiej dla jednostki. W analizowanym okresie, zauważyć można dość dużą zmienność wskaźników.

Wskaźnik obrotu aktywów informuje w jaki sposób aktywa generowały sprzedaż. Wskaźnik ten z roku na rok jest wyższy, co oznacza wzrost produktywności i intensywności wykorzystania aktywów. Jest to dobry sygnał. Bardzo podobną tendencję wykazuje wskaźnik obrotu majątku trwałego, z tym że w roku 2015 zaobserwowano spadek efektywności, co można wytłumaczyć brakiem inwestycji w aktywa trwałe, i tym samym mniejszą możliwością wykorzystania aktywów.

Tabela 12 Wskaźniki rotacji majątku Spółki opracowanych za podstawie sprawozdań finansowych za lata 2014-2016

Struktura kosztów	Algorytm obliczeniowy	Wartość pożądana	2014	2015	2016
Wskaźnik obrotu aktywów	sprzedaż netto/ aktywa ogółem	max	0,09	1,02	1,23
Wskaźnik obrotu majątku trwałego	sprzedaż netto/ średni stan środków trwałych	max	2,99	2,11	3,11
Wskaźnik obrotu majątku obrotowego	sprzedaż netto/ średni stan majątku obrotowego	max	4,52	2,34	2,20
Wskaźnik obrotu gotówki	sprzedaż netto/ średni stan środków pieniężnych w kasie i na rachunkach	max	45,96	19,15	21,38
Wskaźnik obrotu należności	sprzedaż netto/ średni stan należności	max	5,41	2,87	2,59
Wskaźnik obrotu zapasów	sprzedaż netto/ średni stan zapasów	max	67,62	37,63	47,08
Wskaźnik obrotu towarów	sprzedaż netto/ średni stan towarów	max	0,00	0,00	0,00
Szybkość realizacji należności w dniach	(średni stan należności/ sprzedaż netto) *360	min	67	125	139
Wskaźnik cyklu zapasów razem w dniach	(średni stan zapasów/ sprzedaż netto) *360	min	5	10	8
Rotacja zapasów produkcji w toku w dniach	(średni zapas produkcji w toku/ koszty działalności operacyjnej) *360	min	0	0	0
Rotacja zapasów wyrobów gotowych w dniach	(średni zapas wyrobów gotowych/ koszty działalności operacyjnej) *360	min	0	0	0
Rotacja zapasów towarów w dniach	(średni zapas towarów/ wartość towarów w cenie zakupu) *360	min	0	0	0

Źródło: Opracowano na podstawie wyliczeń wskaźników ekonomicznych, zastosowanych do analizy, zgodnie z danymi ze sprawozdań finansowych Spółki Centrum Wypalania Blach spółka cywilna.

Wskaźnik majątku obrotowego z roku na rok jest niższy, z tym że największy spadek wartości był w roku 2015. W roku 2016 spadek był niższy, co może sygnalizować, że Spółka lepiej wykorzystuje posiadane zasoby, ale tendencja jest negatywna.

Wskaźnik obrotu gotówki, również drastycznie spadł. Z poziomu 45 punktów w roku 2014 do 21 punktów w roku 2016, co jest bardzo negatywnym wskaźnikiem. Powodować może to fakt, że pogotowie kasowe Spółki utrzymywane jest na stałym poziomie.

Wskaźnik obrotu należności podobnie jak wcześniejszy wskaźnik wykazuje tendencję spadkową, co przy wzroście wartości należności w bilansie Spółki, sygnalizuje że jednostka

może mieć kłopoty ze ściąganiem należności lub wyznacza bardzo wysokie terminy płatności za sprzedane produkty.

Wskaźnik zapasów w roku 2015 wykazał tendencję spadkową, a w 2016 wzrósł i to dość wysoko, do poziomu 47 punktów. Jest to pozytywny sygnał, ponieważ w jednostce produkcyjnej intensywność wykorzystania zapasów powinna być jak najwyższa.

Wskaźnik realizacji należności w dniach, wykazuje bardzo negatywną tendencję, ponieważ z roku na rok wzrasta. Z poziomu 67 dni w roku 2014 do 139 w roku 2016 co oznacza wzrost o blisko 200%. Jest to bardzo negatywny sygnał, ponieważ oznacza że Spółka nie radzi sobie ze ściąganiem należności, co spowodować może wystąpienie zatorów płatniczych.

Wskaźnik cyklu zapasów w dniach informuje po ilu dniach zakupiony materiał jest wykorzystywany do produkcji i sprzedawany. Wskaźnik ten kształtował się w przedziale od 5 do 10 dni. Poziom wskaźnika jest zadowalający, ponieważ jednostka stara się utrzymywać minimalny zapas oraz nabywać materiały wyłącznie do realizacji konkretnego przedsięwzięcia.

Wskaźniki rotacji zapasów produktów gotowych oraz towarów wynoszą zero, ponieważ jednostka nie utrzymuje zapasów na przyszłość, jak również nie nabywa dużych partii towarów celem odsprzedaży.

Zgodnie z przeprowadzoną analizą sprawności działania, oceniono, że jednostka jest stosunkowo dobrze zarządzana. Najlepiej zarządzanym obszarem jest produkcja oraz zaopatrzenie w zasoby produkcyjne. Najgorzej wypadła analiza należności. Spółka wyraźnie może mieć problem z realizacją spłaty należności. Jest to dość wrażliwy obszar, nad którym kierownictwo Spółki powinno się skupić, aby nie spowodowało niekorzystnych konsekwencji w przyszłości.

4.5 Analiza rentowności przedsiębiorstwa

Analiza rentowności, jest jedną z najważniejszych rodzajów analiz, które są wykonywane. Pozwalają one na ocenę zdolności jednostki do generowania przychodów i w konsekwencji zysków, które są najbardziej popularną miarą efektywności gospodarowania powierzonymi zasobami. W Spółce, w badanych latach wskaźniki rentowności kształtowały się zgodnie z danymi w tabeli nr 13.

Wskaźniki rentowności powinny być możliwie jak najwyższe. W badanych latach zauważyć można ogólną tendencję do wzrostu wskaźników rentowności w roku 2015, oraz spadek rentowności w roku 2016.

Tabela 13 Wskaźniki rentowności Spółki CWB spółka cywilna, w latach 2014-2016

Struktura kosztów	Algorytm obliczeniowy	Wartość pożądana	2014	2015	2016
Zyskowność brutto sprzedaży	(zysk brutto/ przychody ze sprzedaży) *100%	max	12,7%	15,2%	9,5%
Zyskowność netto sprzedaży	(zysk netto/ przychody ze sprzedaży) *100%	max	12,7%	15,2%	9,5%
Zyskowność operacyjna sprzedaży	(zysk netto/ kapitały własne bez zysku) *100%	max	14,8%	17,3%	11,1%
Rentowność kapitałów własnych	(zysk netto/ kapitały własne bez zysku) *100%	max	164,2%	392,8%	231,0%
Rentowność majątku	(zysk netto/ aktywa ogółem) *100%	max	11,4%	15,6%	11,6%
Zysk operacyjny do aktywów ogółem	(zysk operacyjny/ aktywa ogółem) *100%	max	13,3%	17,7%	13,6%
Zysk operacyjny kapitałów własnych	(zysk operacyjny/kapitały własne) *100%	max	72,2%	90,6%	81,5%
Zysk brutto aktywów ogółem	(zysk brutto/ aktywa ogółem) *100%	max	62,1%	79,7%	69,8%

Źródło: Opracowano na podstawie wyliczeń wskaźników ekonomicznych, zastosowanych do analizy, zgodnie z danymi ze sprawozdań finansowych Spółki Centrum Wypalania Blach spółka cywilna.

Najwyższą rentowność miał kapitał własny, który w roku 2015 wynosił prawie 400%. Jest to spowodowane niską wartością kapitału wspólników, oraz zastosowaniem wysokiej dźwigni operacyjnej. Wskaźnik rentowności sprzedaży brutto oraz netto kształtował się na tym samym poziomie, ponieważ spółka cywilna jako podmiot nie płaci podatku dochodowego. Wskaźnik ten wynosił w kolejnych latach 12,7%, 15,2% oraz 9,5%. Wyraźny spadek spowodowany był prawdopodobnie spadkiem poziomu marż na sprzedawanych produktach. Zabieg ten był zastosowany w związku z większą konkurencją na blachy i komponenty. Pozostałe wskaźniki wykazywały zbliżony trend, i były silnie związane z generowanym zyskiem netto. Ważnym wskaźnikiem jest wskaźnik rentowności majątku oraz kapitału. Wskaźnik rentowności aktywów informuje, ile jednostka z zaangażowanego majątku wygospodarowała zysku. Wskaźnik ten wynosił 13,3% w roku 2014, 17,7% w 2015 oraz 13,6% w 2016 roku. Jego wysokość jest zadowalająca. Wskaźnik rentowności kapitałów własnych również, wynosił on kolejno 164%, 392% oraz 231%. Jest to naprawdę imponująca wartość przewyższająca naprawdę wiele inwestycji giełdowych.

Podsumowując analizę rentowności, Spółka jest rentowna. Mimo spadku rentowności w roku 2016, poziom wskaźnika jest zadowalający, i pozwala sugerować, że będzie się powtarzał w kolejnych okresach sprawozdawczych.

4.6 Analiza płynności finansowej spółki

Analiza płynności, jest to analiza zdolności jednostki do regulowania swoich zobowiązań w terminie. Wskaźnik ten posiada pewne pożądane wartości, których przestrzeganie w praktyce może wesprzeć kierownictwo jednostki do bardziej efektywnego gospodarowania powierzonym majątkiem. W poniższej tabeli nr 14 przedstawiono najważniejsze wskaźniki płynności finansowej:

Tabela 14 Wskaźniki płynności finansowej CWB spółka cywilna

Struktura kosztów	Algorytm obliczeniowy	Wartość pożądana	2014	2015	2016
Płynność bardzo szybka (I stopnia)	gotówka/ zobowiązania krótkoterminowe	0,2	0,09	0,07	0,04
Płynność szybka (II stopnia)	(gotówka+ należności)/ zobowiązania krótkoterminowe	0,8-1,0	0,86	0,48	0,49
Płynność bieżąca (III stopnia)	majątek obrotowy/ zobowiązania krótkoterminowe	1,8-2,0	0,93	0,51	0,50

Źródło: Opracowano na podstawie wyliczeń wskaźników ekonomicznych, zastosowanych do analizy, zgodnie z danymi ze sprawozdań finansowych Spółki Centrum Wypalania Blach spółka cywilna.

W analizowanym okresie wszystkie wskaźniki płynności wykazywały tendencję spadkową, co jest niepokojącym sygnałem. Tylko wskaźnik płynności II-go stopnia w roku 2014 był w granicach norm, natomiast pozostałe wskaźniki były poniżej dolnej granicy ogólnie przyjętej normy, co jest negatywnym sygnałem. Najbardziej niepokojący jest spadek wartości wskaźnika płynności III-go stopnia w kolejnych latach z poziomu 0,93 na 0,51 w roku 2015 oraz 0,50 w roku 2016. Przyczyną tego stanu rzeczy jest fakt, że jednostka posiada stały poziom pogotowania gotówkowego, oraz to że w poszczególnych latach zwiększało się zaangażowanie kapitału obcego w finansowaniu działalności jednostki, co istotnie wpływa na wskaźniki płynności.

Kierownictwo Spółki powinno podjąć działania zmierzające do poprawy płynności, aby w konsekwencji nie doprowadzić do utraty płynności, co spowoduje dodatkowe koszty w postaci odsetek karnych, a w drastycznej sytuacji może spowodować utratę płynności i nawet upadek Spółki.

Reasumując analizę, Spółka ma bardzo niski, nawet niebezpiecznie niski poziom płynności. Winne są tutaj dwa obszary funkcjonowania Spółki, mianowicie stały poziom pogotowia kasowego oraz wzrost zobowiązań krótkoterminowych. Kierownictwo jednostki powinno rozważyć możliwość dokonania poprawy tego wskaźnika poprzez wzrost środków na rachunku bankowym, ponieważ może być to źródłem wielu problemów dotyczących regulacji swoich zobowiązań.

4.7 Analiza zadłużenia spółki

Analiza zadłużenia, jest grupą wskaźników pozwalających ocenić jakie jest zadłużenie jednostki i w jaki sposób wykorzystuje ona pożyczone środki oraz w jaki sposób spółka zajmuje się obsługą zadłużenia. Wyniki liczbowe analizy zamieszczone są w poniższej tabeli nr 15.

Tabela 15 Wskaźniki zadłużenia i obsługi zadłużenia spółki

Struktura kosztów	Algorytm obliczeniowy	Wartość pożądana	2014	2015	2016
Współczynnik zadłużenia	$(\text{kapitały obce} / \text{kapitał ogółem}) * 100\%$	30%-50%	81,6%	87,2%	89,7%
Płokrycie zadłużenia kapitałami własnymi	$\text{kapitały własne} / \text{kapitały obce}$	min 1,0	0,23	0,15	0,11
Pokrycie majątku trwałego kapitałem stałym	$(\text{kapitały własne} + \text{zobowiązania długoterminowe}) / \text{majątek trwały}$	min 1,0	0,95	1,03	1,02
Trwałość struktury finansowania	$((\text{kapitały własne} + \text{zobowiązania długoterminowe}) / \text{kapitały ogółem}) * 100\%$	max	57,1%	31,3%	23,2%

Źródło: Opracowano na podstawie wyliczeń wskaźników ekonomicznych, zastosowanych do analizy, zgodnie z danymi ze sprawozdań finansowych Spółki Centrum Wypalania Blach spółka cywilna.

Wskaźnik zadłużenia informuje jaki jest udział kapitałów obcych. W poszczególnych latach zauważono trend wzrostowy tego wskaźnika z poziomu 81% na 89%. Norma jest pomiędzy 30-50%, a więc Spółka jest bardzo zadłużona, co jest negatywnym sygnałem, bowiem może zagrażać ona płynności Spółki. Jednak zadłużenie pozwala na korzystanie z efektu dźwigni finansowej, które w porównaniu ze wskaźnikiem rentowności wskazuje że na chwilę obecną Spółce udaje się korzystać z tego efektu.

Pokrycie zadłużenia kapitałem własnym zmniejsza się w każdym okresie, bowiem wskaźnik ten wykazuje odwrotny trend niż wskaźnik zadłużenia. Wskaźnik ten jest bardzo niski, co jest niepokojącym sygnałem.

Pokrycie majątku trwałego kapitałem stałym, jest dość ważnym wskaźnikiem, informującym ile kapitału stałego (a więc kapitału własnego powiększonego o zobowiązania długoterminowe) finansuje majątek trwały, a więc majątek o niskiej płynności. Wskaźnik ten powinien być na poziomie co najmniej 1,00. W analizowanym okresie w roku 2014 wskaźnik ten nie spełnił normy, ale w roku 2015 i 2016 tak, co jest pozytywnym sygnałem, sygnalizującym że aktywa o niskiej płynności zostały sfinansowane kapitałem własnym oraz zobowiązaniami o terminie zapadalności dłuższym niż 12 miesięcy w całości.

Trwałość struktury finansowania pozwala ocenić udział kapitału stałego w kapitałach ogółem. Im wyższy jest wskaźnik tym lepiej. W badanym okresie wykazano we wskaźniku trend spadkowy, co jest negatywnym sygnałem. Ponadto jest on na niskim poziomie, co oznacza że kapitał stały zmniejsza się i tym samym rośnie ryzyko powstania trudności w regulowaniu zobowiązań.

Ostatnim wskaźnikiem jest wskaźnik pokrycia odsetek zyskiem. Wskaźnik ten powinien wykazywać wartość powyżej 2,0 punktu co oznacza że zysk powinien co najmniej dwukrotnie pokryć płacone przez jednostkę odsetki. We wszystkich okresach, wskaźnik ten był wyższy, przez co pozytywnie oceniono obsługę zadłużenia Spółki.

Podsumowując analizę, Spółka posiada zdolność kredytową, ale sama jest dość zadłużona, Nie posiada trudności w regulowaniu swoich zobowiązań, oraz generuje na tyle wysoki zysk że jest w stanie pokryć bieżące odsetki. Niepokojącym sygnałem jest spadek udziału kapitału stałego, oraz wzrost zadłużenia, do ekstremalnie wysokiego poziomu. Taki stan utrzymujący się bardzo długo może negatywnie wpłynąć na sytuację Spółki, w dłuższym okresie, szczególnie kiedy dojdzie do podwyżek stóp procentowych.

Na podstawie przeprowadzonej analizy finansowej spółki Centrum Wypalania Blach Spółka Cywilna, oceniono że Spółka jest bardzo rozwojowym podmiotem, co świadczy wzrost ogólnej sumy bilansowej. Jednostka jest bardzo rentownym podmiotem, który korzysta z dobrodziejstw dźwigni operacyjnej. Spółka jest jednostką bardzo zadłużoną, która większość swoich aktywów finansuje kapitałem obcym. Jednak kapitał stały finansuje aktywa trwałe, tak więc złota zasada finansowania została spełniona. Alarmującymi wskaźnikami jest wskaźnik płynności finansowej oraz wskaźniki rotacji należności w dniach. Niski wskaźnik płynności i stały wzrost dni w których zostają należności spłacone, daje sygnał iż jednostka

może mieć kłopoty z płynnością w niedalekiej przyszłości i kierownictwo powinno przedsięwziąć kroki, poprawiające sytuację.

W ogólnym ujęciu sytuacja Spółki jest dobra, nie ma zagrożenia prowadzonej działalności gospodarczej, posiada ona zdolność kredytową i zdolność do obsługi zadłużenia. Niepokojącymi sygnałami są oczywiście niskie wskaźniki płynności, oraz coraz bardziej wydłużający się termin spłaty należności, ale częściowo wzrost terminu spłaty należności jest spowodowany stosowaniem przez Spółkę długich okresów spłaty należności. Reasumując, firma jest dobrą jednostką, posiada wysoką rentowność, środki pieniężne na niedużym poziomie, ale stara się regulować swoje rozrachunki. Jednym z podstawowych celów kierownictwa jednostki jest zadbanie o poprawienie ściągальności należności. Jednostka musi zainteresować się poprawieniem wskaźników w zakresie zadłużenia i płynności, jeżeli w przyszłości nie chce mieć kłopotów z zatorami płatniczymi.

ZAKOŃCZENIE

W przedstawionej pracy omówiona została kwestia analizy finansowej przedsiębiorstwa, nie tylko w ujęciu teoretycznym, ale także praktycznym w postaci kompleksowej analizy finansowej sprawozdania finansowego spółki Centrum Wypalania Blach spółka cywilna.

W pierwszym rozdziale, przedstawione zostały aspekty przygotowania sprawozdania finansowego, jak i jego wyceny oraz prezentacji poszczególnych składników sprawozdania. Szeroko została omówiona kwestia wyceny aktywów oraz pasywów jak i sposób sporządzania różnych rodzajów sprawozdań finansowych. Omówione zostały problemy jakie związane są ze sporządzaniem sprawozdań, w tym wyceny, prezentacji aktywów i pasywów, ustalania wyniku finansowego, sporządzania pozostałych elementów sprawozdania finansowego, takiego jak rachunek przepływów pieniężnych czy zestawienia zmian w kapitale własnym.

W rozdziale drugim i trzecim szeroko omówione zostały teoretyczne podstawy analizy finansowej, wskazano na główne zadania analizy oraz wyjaśniono cele, jakie przyświecają analizie finansowej. Przedstawione zostały główne grupy wskaźników analitycznych, wraz z wskaźnikami wchodzącymi w skład tych grup. Przedstawiono metodykę sporządzania kompleksowej analizy sprawozdania finansowego, w tym sporządzania analizy wstępnej, która pozwala na wyrobienie sobie ogólnego poglądu o sytuacji finansowej podmiotu gospodarczego, dostarczającego informacji o ogólnej sytuacji spółki. Przedstawione zostały narzędzia właściwej analizy finansowej stanowiącej podstawę analizy finansowej, która to dostarcza szczegółowych informacji o sytuacji jednostki analizowanej, których nie da się wprost odczytać ze sprawozdania finansowego podmiotu.

W rozdziale czwartym zaprezentowano kompleksową analizę finansową przedsiębiorstwa, poprzez wykonanie analizy wstępnej sprawozdania finansowego, oraz dokładnej analizy wskaźnikowej, zgodnie z przyjętymi grupami wskaźników, celem dokładnej oceny sytuacji finansowej, majątkowej oraz zadłużenia Spółki. Zgodnie z przeprowadzonymi analizami, ocenić można że sytuacja Spółki jest stosunkowo dobra, jednostka generuje dodatni wynik finansowych, realizuje marżę na wysokim poziomie, umożliwiającym posiadanie dostatecznej zdolności kredytowej. Mimo wysokiego poziomu

rentowności, zwłaszcza w zakresie rentowności kapitału własnego, to Spółka posiada problemy z płynnością. Ma to związek, głównie z wydłużającymi się terminami regulowania należności przez kontrahentów Spółki. Niestety spowodowane jest to sytuacją na rynku, oraz faktem iż Spółka nie jest dużym graczem, takim jak zakłady Arcellor Mittal czy MORIS.

Podsumowując całość pracy, należy stwierdzić że analiza finansowa, jest jednym z ważnych elementów oceny nie tylko przedsiębiorstwa, ale także źródłem wielu cennych informacji dla kadry kierowniczej, kredytodawców oraz pozostałych podmiotów otoczenia rynkowego Spółki. Ponadto, dokonując analizy finansowej, osoba która ją przeprowadza, musi posiadać kompletną wiedzę nie tylko w zakresie samej analizy, znajomości wzorów lub interpretacji, ale także bogatą wiedzę w takich dziedzinach jak rachunkowość, finanse, ekonomia menadżerska, aby prawidłowo wyciągać wnioski oraz wiedzieć, jakie konkretnie dane należy wyciągnąć w ramach przeprowadzanej analizy ekonomicznej. Analiza ekonomiczna jako ważny element nauk ekonomicznych, pozwala osobie zrozumieć relacje zachodzące pomiędzy poszczególnymi składnikami sprawozdań finansowych, pozwala na zrozumienie pewnych zjawisk ekonomicznych oraz umożliwia zrozumienie funkcjonowania każdej jednostki gospodarczej, w postaci uniwersalnych i czytelnych wskaźników ekonomicznych, zrozumiałych dla czytelników sprawozdań finansowych.

Omawiana praca w sposób komplety przedstawiła zagadnienie analizy finansowej, a przykład kompleksowej analizy, dowiódł, jak istotna jest prawidłowa analiza danych finansowych, oraz ile kluczowych informacji może zawierać, które nie są widoczne w klasycznym sprawozdaniu finansowym. Analiza finansowa jest ważnym elementem nauk ekonomicznych, które stanowią diagnozę sytuacji ekonomicznej podmiotu.

LITERATURA

Pozycje zwarte

1. Bednarski L., Analiza finansowa w przedsiębiorstwie, PWE, Warszawa 2017,
2. Bednarski L., Analiza finansowa, PWE, Warszawa 2012,
3. Bera A., Analiza finansowa jako narzędzie ograniczenia ryzyka finansowego w działalności przedsiębiorstwa [w:] Bielawska A., [red.], Nowoczesne zarządzanie finansami przedsiębiorstwa, C.H. Beck, Warszawa 2009,
4. Bień W., Zarządzanie finansami przedsiębiorstwa, Difin, Warszawa 2015,
5. Czubakowska K., Gabrusewicz W., Nowak E., Przychody, koszty, wynik finansowy przedsiębiorstwa, PWE, Warszawa 2009,
6. Duraj J., Analiza ekonomiczna przedsiębiorstwa, PWE, Warszawa 2014,
7. E. Nowak, Analiza sprawozdań finansowych, PWE, Warszawa 2008, ; por. też Messner Z. [red.], Analiza standardów rachunkowości, Wydawnictwo AE im. K. Adamieckiego, Katowice 2006,
8. Fedak Z., Zasady wyceny aktywów i pasywów bilansu oraz ustalenie wyniku finansowego, Rachunkowość. Zamknięcie roku 2005
9. Gabrusewicz W., Podstawy analizy finansowej, PWE, Warszawa 2015
10. Gabrusewicz W., Kołaczyk Z., Bilans – wartość poznawcza i analityczna, Vademecum Rachunkowości, Difin, Warszawa 2005,
11. Gabrusewicz W., Samelak J., Rachunkowość finansowa. Obszary problemowe, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2008,
12. Gabrusiewicz W., Podstawy analizy finansowej, PWE, Warszawa 2012,
13. Gierusz J., Koszty i przychody w świetle nadrzędnych zasad rachunkowości, ODDK, Gdańsk 2011
14. Gmytrasiewicz M., Karmańska A., Rachunkowość finansowa, Difin, Warszawa 2002.
15. Hamrol M. [red.], Analiza finansowa jako narzędzie zarządzania finansami przedsiębiorstwa, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań 1996,
16. Helin A., Sprawozdanie finansowe wg MSSF: zasady sporządzania i prezentacji, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2006,

17. Hulicka M., Oszukańcza sprawozdawczość finansowa. Wpływ rzetelnej rewizji finansowej na efektywność nadzoru korporacyjnego i ograniczanie asymetrii informacji na rynku kapitałowym, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2008,
18. Jachna T., Sierpińska M., Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych, PWN, Warszawa 2014,
19. Jaruga A., Frendzel M., Ignatowski R., Kabalski P., Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej 2009, Najnowsze zmiany, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Warszawa 2009
20. Jerzemiowska M., Analiza ekonomiczna w przedsiębiorstwie, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2016,
21. K. Sawicki. [red], Rachunkowość finansowa, PWE, Warszawa 2004,
22. Kiziukiewicz T. [red], Rachunkowość zarządcza, Ekspert, Wrocław 2009,
23. Kopczyńska L., Kopczyński P., Rozdział XXI. Analiza sprawozdań finansowych, [w:] E. Walińska [red], Rachunkowość. Rachunkowość i sprawozdawczość finansowa (2009), Wydawnictwo Wolters Kluwer SA, Warszawa 2009,
24. Kowalak R., Ocena kondycji finansowej przedsiębiorstwa w badaniu zagrożenia upadłością, ODDK, Gdańsk 2008
25. Leszczyński Z., A. Skowronek-Mielczarek, Analiza ekonomiczno-finansowa spółki, PWE, Warszawa 2004,
26. M. Walczak, Analiza finansowa w zarządzaniu współczesnym przedsiębiorstwie, Difin, Warszawa 2007,
27. Matuszewicz J., Matuszewicz P., Rachunkowość od podstaw, FINANS-SERVIS, Warszawa 2014
28. Messner Z., Pfaff J., Rachunkowość finansowa, Część I, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009,
29. Messner Z., Podstawy rachunkowości, Akademia Ekonomiczna w Katowicach, Katowice 2001
30. Micherda B., Podstawy rachunkowości, PWN, Warszawa 2007,
31. Norkiewicz J., Ciset W., Analiza ekonomiczno-finansowa przedsiębiorstwa, Twigger, Zamość 2012,
32. Nowak E., Analiza sprawozdań finansowych, PWE, Warszawa 2009,
33. Pomykańska B., Analiza finansowa przedsiębiorstwa, PWN, Warszawa 2017,
34. Rutkowski A., Zarządzanie finansami, PWE, Warszawa 2007,

35. Samelak J., Determinanty sprawozdawczości finansowej, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań 2004,
36. Sawicki K., Kontynuacja działalności jednostki a opinia biegłego rewidenta o sprawozdaniu finansowym. Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości 2002,
37. Seredyński R., Krupa M., Stawowy A., Jałowiecka-Madeja S., Międzynarodowe Standardy Rachunkowości, Poltext, Warszawa 2009,.
38. Sierpińska M., Jachna T., Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych, PWN 2014,
39. Siudek T., Analiza finansowa podmiotów gospodarczych, SGGW, Warszawa 2004,
40. Sobańska I., Turzyński M., Rachunkowość, audyt i kontrola w zarządzaniu, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2011,
41. Sojak S., Stankiewicz J., Podstawy rachunkowości, Dom Organizatora, Toruń 2004,
42. Szczepański J., Szyszko L., Finanse przedsiębiorstwa , PWE, Warszawa 2007,
43. Świderska G.K., Więclaw W., Sprawozdanie finansowe bez tajemnic, Difin, Warszawa 2008
44. Thuchowski W., Wielowymiarowa analiza dyskryminacji narzędziem prognozowania upadłości przedsiębiorstw, „Zeszyty Naukowe WSHiU”, Poznań 2014,
45. Turyna J., Standardy sprawozdawczości finansowej, Difin, Warszawa 2006,
46. Walczak M. (red.), Analiza finansowa w zarządzaniu przedsiębiorstwem, Difin, Warszawa 2013,
47. Walczak M. [red], Analiza finansowa w zarządzaniu współczesnym przedsiębiorstwie, Difin, Warszawa 2007,
48. Walczak M., (red. Nauk.), Analiza finansowa w zarządzaniu współczesnym przedsiębiorstwem, Difin, Warszawa 2007,
49. Walińska E. , Międzynarodowe standardy rachunkowości, Wolters Kluwer, Kraków 2007,
50. Waśniewski T., Skoczylas W., Teoria i praktyka analizy finansowej w przedsiębiorstwie, Fundacja Rozwoju Rachunkowości w Polsce, Warszawa 2004,
51. Winiarska K., Rachunkowość zaawansowana, Oficyna Wolters Kluwer business, Warszawa 2013,

Pozycje artykułowe

1. Gos W., Informacja dodatkowa. Komentarz praktyczny, „System Informacji Prawnej ABC”, nr 14, art. Nr 73124 Rok 2010

2. Peplak T., Badanie kondycji finansowej przedsiębiorstwa. Raz, dwa, trzy - bankrutujesz Ty, „Gazeta Małych i Średnich Przedsiębiorstw” nr 5/2015
3. Podobiński J., Jak pogłębić analizę rentowności firmy - model Du Ponta, „Biuletyn Rachunkowości i Finansów” Nr 4/2017
4. Sobieraj A., Sprawozdawczość i analiza finansowa w zarządzaniu przedsiębiorstwem, „Studia i Materiały. Miscellanea Oeconomicae” Rok 2017, Nr 2/2013
5. Wajda P., Wykorzystanie analizy dyskryminacyjnej w ocenie ryzyka upadłości przedsiębiorców, „BDO Spółki Giełdowe” nr 5 (6) Maj 2019
6. Żwirbła A., Analiza według modelu Du Ponta - zastosowanie praktyczne, „Rachunkowość” Nr 1/2016

Akty normatywne

1. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, „Dziennik Ustaw” 2013, poz. 330 z późniejszymi zmianami.
2. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości „Dziennik Ustaw” Nr 121, poz. 591, z późniejszymi zmianami.
3. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości „Dziennik Ustaw” 2019 r. Nr 152, poz. 1223 z późniejszymi zmianami.
4. Międzynarodowy Standard Rachunkowości 18 - Przychody

Inne

1. www.stockwatch.pl – Co Altman ma do spółek

SPIS TABEL

Tabela 1 Bilans dla jednostek innych niż banki i zakłady ubezpieczeń.....	22
Tabela 2 Ogólny schemat wariantów rachunku zysków i strat	26
Tabela 3 Wskaźniki finansowe wyodrębnione w modelu E.I. Altmana	70
Tabela 4 Kluczowe zasady rachunkowości Spółki, dotyczące sporządzonych sprawozdań finansowych	76
Tabela 5 Rachunek zysków i strat CWB – Centrum Wypalania Blach spółka cywilna, z wykazaniem istotnych pozycji sprawozdawczych	78

Tabela 6 Bilans Spółki CWB spółka cywilna, z wykazaniem istotnych pozycji sprawozdawczych.....	79
Tabela 7 Analityczny rachunek zysków i strat wraz z analizą udziału poszczególnych pozycji w rachunku zysków i strat, w stosunku do przychodów operacyjnych	81
Tabela 8 Analityczny bilans aktywów raz ze wskaźnikiem struktury pozycji aktywów w bilansie.....	82
Tabela 9 Analityczny bilans pasywów raz ze wskaźnikiem struktury pozycji pasywów w bilansie.....	83
Tabela 10 Wskaźniki przychodów opracowanych za podstawie sprawozdań finansowych za lata 2014-2016.....	85
Tabela 11 Wskaźnik kosztów opracowanych za podstawie sprawozdań finansowych za lata 2014-2016.....	86
Tabela 12 Wskaźniki rotacji majątku Spółki opracowanych za podstawie sprawozdań finansowych za lata 2014-2016.....	87
Tabela 13 Wskaźniki rentowności Spółki CWB spółka cywilna, w latach 2014-2016.....	89
Tabela 14 Wskaźniki płynności finansowej CWB spółka cywilna.....	90
Tabela 15 Wskaźniki zadłużenia i obsługi zadłużenia spółki	91

SPIS SCHEMATÓW

Rysunek 1 Powiązania sprawozdań finansowych.....	20
Rysunek 2 Równowaga bilansowa.....	21
Rysunek 3 Model Du Pont'a	69